

Riksdagens protokoll

2007/08:84

Torsdagen den 27 mars

Kl. 12.00 – 18.47

Protokoll
2007/08:84

1 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Hillevi Engström* (m) avsagt sig uppdraget som ledamot i riksdagsstyrelsen från och med den 27 mars.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:493

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:493 Armenien

av Kalle Larsson (v)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa samt anhopning av interpellationer i kammaren.

Stockholm den 18 mars 2008

Utrikesdepartementet

Carl Bildt

Interpellation 2007/08:498

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:498 Kreditgarantiföreningar

av Marie Engström (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och tjänsteresa.

Stockholm den 19 mars 2008

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2007/08:501

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:501 Service i glesbygd
av Kent Persson (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är andra åtaganden som inte kan ändras.
Stockholm den 13 mars 2008

Finansdepartementet

Mats Odell

Interpellation 2007/08:507

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:507 Villkor för asylsökande
av Eva Johnsson (kd)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 13 mars 2008

Justitiedepartementet

Tobias Billström

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2007/08:127 till näringsutskottet

EU-dokument

KOM(2008)72 till utrikesutskottet

4 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 26 mars

CU11 Plan- och byggfrågor

Punkt 1 (En fortsatt reformering av plan- och bygglagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. res. 2 (v)

4. res. 3 (mp)

Förberedande votering 1:

18 för res. 2

16 för res. 3

241 avstod

74 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

100 för res. 1

19 för res. 2

160 avstod

70 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

145 för utskottet

100 för res. 1

35 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 24 c, 21 fp, 19 kd

För res. 1: 100 s

Avstod: 18 v, 17 mp

Frånvarande: 30 s, 16 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 4 v, 2 mp

Punkt 3 (Solfångare på tak)

1. utskottet

2. res. 6 (mp)

Votering:

262 för utskottet

17 för res. 6

1 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 81 m, 24 c, 21 fp, 19 kd, 18 v

För res. 6: 17 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 30 s, 16 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 4 v, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU12 Säkra livsmedel

Punkt 2 (Transfetter i livsmedel)

1. utskottet

2. res. 4 (mp)

Votering:

153 för utskottet

17 för res. 4

110 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 9 s, 81 m, 23 c, 21 fp, 19 kd

För res. 4: 17 mp

Avstod: 91 s, 1 c, 18 v

Frånvarande: 30 s, 16 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 4 v, 2 mp

Prot. 2007/08:84

27 mars

Punkt 4 (Livsmedelshantering m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (s, v)

Votering:

146 för utskottet

118 för res. 5

16 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 24 c, 21 fp, 19 kd, 1 v

För res. 5: 100 s, 17 v, 1 mp

Avstod: 16 mp

Frånvarande: 30 s, 16 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 4 v, 2 mp

Josefin Brink (v) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Dricksvattenskampanj)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

Votering:

246 för utskottet

34 för res. 7

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 s, 81 m, 24 c, 21 fp, 19 kd, 1 mp

För res. 7: 18 v, 16 mp

Frånvarande: 30 s, 16 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 4 v, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU9 Vissa handelspolitiska frågor

Punkt 2 (Organisation av WTO)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

244 för utskottet

35 för res. 1

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 81 m, 24 c, 21 fp, 19 kd

För res. 1: 18 v, 17 mp

Frånvarande: 31 s, 16 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 4 v, 2 mp

Punkt 3 (Handel i samband med miljö- och etikfrågor samt sociala frågor)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

145 för utskottet

101 för res. 2

34 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 24 c, 21 fp, 19 kd

För res. 2: 100 s, 1 v

Avstod: 17 v, 17 mp

Frånvarande: 30 s, 16 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 4 v, 2 mp

Prot. 2007/08:84

27 mars

Punkt 5 (Vissa EU-frågor)

1. utskottet

2. res. 5 (s)

Votering:

144 för utskottet

100 för res. 5

35 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 23 c, 21 fp, 19 kd

För res. 5: 100 s

Avstod: 18 v, 17 mp

Frånvarande: 30 s, 16 m, 6 c, 7 fp, 5 kd, 4 v, 2 mp

Punkt 8 (Miljöfrågor vid exportkreditgivning)

1. utskottet

2. res. 8 (v)

Votering:

245 för utskottet

18 för res. 8

17 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 s, 81 m, 24 c, 21 fp, 19 kd

För res. 8: 18 v

Avstod: 17 mp

Frånvarande: 30 s, 16 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 4 v, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

5 § Gymnasieskolan

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU8
Gymnasieskolan.

Anf. 1 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! För ett par år sedan var jag och några andra riksdagsledamöter på studieresa i Indien. Vi var i Kerala, den absolut sydligaste delstaten. En kväll träffade vi föreningslivet där och talade med några så kallade intellektuella. De var väldigt oroliga för vad som hände med globaliseringen. De sade: Ni som kommer från det där lilla landet i norr kan inte förstå vad som just nu händer i Indien. Textilindustrin och även andra industrier håller på att flytta härifrån.

Vi tittade på varandra och sade att vi faktiskt vet precis hur det är.

Jag kommer själv från en stad i södra Sverige där textilindustrin en gång var stor, men den flyttade sedan just till Indien. Vi hade också varv som lades ned, och det var många människor som blev arbetslösa.

Dessa indier tittade förvånat på oss och undrade vad som hände i Sverige. De undrade om människorna inte blev ledsna och protesterade och om det inte blev stora demonstrationer.

Vi sade att människorna visst blev ledsna. De förlorade sina arbetskamrater, och de förlorade sitt arbete. Men i Sverige har vi byggt upp ett system som gör det möjligt att faktiskt gå vidare och hitta andra lösningar. Vi har byggt upp ett system med socialförsäkringar så att man kan känna sig trygg om något hemskt händer. Vi har byggt upp ett system med en bra a-kassa om man förlorar sitt arbete, och vi har byggt upp en bra utbildning som gör det möjligt att hela tiden komma igen och få en ytterligare chans. Vi diskuterade en hel del om detta.

Herr talman! Vad som händer i Sverige nu är ytterst oroande. Nu håller man på att montera ned hela detta system. Det gäller såväl socialförsäkringar som arbetslöshetsersättning men också det som vi ska tala om här i dag, nämligen utbildning.

Nu är Sverige tillsammans med Nya Zeeland de länder som faktiskt minskar antalet platser på högskolan för första gången på väldigt länge. Alla andra länder vill självklart i den internationella konkurrensen öka andelen som studerar på högskolan.

Saco säger i sin rapport *Kunskapens läge 2008* att Sverige fortfarande satsar mycket på utbildningen men att andelen minskar. Satsningen på varje student minskar, och utgifterna för utveckling och forskning minskar.

Till detta ska vi lägga slakten av den kommunala vuxenutbildningen, som Louise Malmström från vår sida kommer att tala om i nästa debatt. Det handlar om halveringen av arbetsmarknadsutbildningarna, och det handlar om väldigt mycket mer.

Herr talman! Det här är en klassisk högerpolitik som leder till ökad sortering, lägre kunskapskrav och sämre konkurrenskraft. Och snart är det dags för gymnasieskolan.

En utredning ska presenteras på måndag om vad vi kan befara det värsta, även om vi som vanligt inte vet någonting eftersom regeringen kör sitt eget race. I stället för att försöka få till stånd blocköverskridande överenskommelser, såsom vi tidigare jobbade med gymnasieskolan, kör man, som sagt, sitt eget race. Men vad vi kan befara är att det blir en klar uppdelning mellan teoretiska och yrkesinriktade program. Antingen är man teoretiker eller också är man praktiker – punkt, slut. Signalerna är också att de som går på de yrkesinriktade programmen inte ska ha så mycket teoretiska ämnen. Det är tvärt emot vad såväl arbetsgivare som fackföreningsrörelse tycker. De anser att dagens arbetsliv, oavsett om man ska bli civilingenjör, undersköterska eller byggnadsarbetare, självklart kräver gedigna fackkunskaper men också väldigt goda teoretiska kunskaper.

Det här är återvändsgrändens politik med en nostalgisk blick tillbaka på 50-talet – hemmafruarnas 50-tal. När man går och städar hemma hos varandra behöver man självklart inte så mycket utbildning.

Men vi socialdemokrater vet att dagens moderna arbetsliv kräver mer än så. Dagens gymnasieskola står inför helt andra utmaningar än vad som gällde för bara några årtionden sedan. I dag krävs en gymnasieutbildning för att få ett jobb och för att klara sig i ett alltmer komplicerat och kunskapsintensivt samhälle.

Vi tycker därför att det måste göras förändringar i gymnasieskolan. Kvalitet och resultat behöver bli bättre på alla utbildningar, och tydligare fokus måste läggas på att stärka yrkesutbildningarna. Gymnasieskolan måste också på ett helt annat sätt än vad som sker i dag samverka med företag, arbetsliv och högre utbildning för att höja kvaliteten. Det fanns ett förslag om en ny modern gymnasieskola som skulle ha trätt i kraft hösten 2007. Det handlade om förstärkta yrkesinriktade program. Det handlade om en ny modern lärlingsutbildning. Det handlade om gymnasieexamen. Det handlade om gymnasiearbete. Det handlade om ämnesbetyg.

Men något av det första som den borgerliga regeringen gjorde var att stoppa genomförandet av detta, något som man under lång tid hade förberett sig för ute på skolorna. Det är verkligen politisk dogmatism. En hel generation ungdomar gick på detta sätt miste om en bättre gymnasieutbildning. I stället kan de vänta sig en gymnasieskola som, som sagts, är präglad av klassisk högerpolitik med ökad sortering, lägre kunskapskrav och sämre konkurrenskraft.

Det utbildningssystem som nu börjar växa fram innebär att man om man som tolvåring inte väljer rätt har väldigt svårt att senare göra något åt det. Om man senare vill gå en kvalificerad yrkesutbildning kommer man att bli stoppad om man inte har med sig högskolebehörigheten från gymnasieskolan. Vi befara att det inte kommer att vara på det sättet.

Vi vill i stället stärka gymnasieskolan. Vi vill se över den för att se om den kan organiseras på ett annat sätt. Redan i dag finns det i många kommuner en överetablering av vissa utbildningar. I andra kommuner är det en underetablering. Vi vill se över också detta för att se om det går att hitta ett annat system. Kanske skulle den kvalificerade yrkesutbildningen kunna stå som modell.

Vi vill skapa nationella och regionala programråd tillsammans med arbetsmarknadens parter inom respektive bransch för att stärka kopplingen till arbetslivet.

Vi vill införa en ny gymnasial lärlingsutbildning med samma innehåll och mål som de yrkesförberedande programmen men där utbildningen till stor del är förlagd till arbetsplatserna.

Vi vill satsa på teknikcollege. Vi vill alltså fortsätta den satsning som vi har gjort tillsammans med IF Metall och Teknikföretagen. Vi tycker att detta borde utökas till att även gälla vård och andra områden.

I stället för att säga att den som vill bli byggnadsarbetare inte behöver goda kunskaper i teoretiska ämnen säger vi: Låt oss i stället anpassa kursplanerna till de program som väljs. Det är kanske inte rimligt att läsa exakt samma svenska, engelska eller matte – beroende på vilket program man går.

Vi vill också satsa på en ny yrkeslärarutbildning där den särskilda satsning – yrkes-SÅL – som vi innan vi förlorade valet drog i gång skulle kunna stå som modell.

Vi vill öka samarbetet mellan högskola och gymnasium.

Vi vill ersätta dagens IV-program med ett basår i gymnasieskolan.

Det här är några av de förslag som vi är övertygade om skulle stärka gymnasieskolan – detta i stället för att nedmontera, något som vi befarar att den borgerliga regeringen kommer att göra.

Det skulle vara väldigt intressant att här i dag få höra vad regeringspartierna tycker om gymnasieskolan och hur man vill utveckla denna.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1, 2 och 3. Självlärt står vi socialdemokrater också bakom övriga s-reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till nämnda reservationer.

Anf. 2 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! I det här betänkandet tas en blandning av frågor om gymnasieskolan upp. Våra reservationer handlar om elevinflytande, det individuella programmet, turistutbildningar och skolluncher. Men låt mig börja med det som Marie tog upp och som aktualiseras på måndag, nämligen Gymnasieutredningen.

Sedan tidigare vet vi att regeringen vill dela upp gymnasieskolan i tre delar där bara de elever som går ett teoretiskt program får högskolebehörighet. Skälet till detta är, som man tidigare har anfört, dels att alla inte kan eller vill bli akademiker, dels att – som man också talat om – skoltrötta elever inte ska behöva tyngas med att läsa teoretiska ämnen, förutom historia som är det enda ämne som vi säkert vet kommer att vara ett kärnämne för alla.

I bägge argumenten finns det en cynism. Att verka för en hög kunskapsnivå hos alla elever handlar inte om att tvinga alla att bli akademiker utan om att ge alla elever verklig valfrihet.

Enligt en färsk rapport – den kom i går – från Arbetarrörelsens tanke- medja gick sju av tio jobb under åren 2006 och 2007 till personer som hade högskoleutbildning. Det säger en del om de krav som ställs på dagens arbetsmarknad. Då kan vi inte gå i en riktning som innebär att vi sänker kunskapskraven. Vi måste tvärtom se till att alla har möjlighet att nå målen.

Vi i Vänsterpartiet är inte nöjda med att många elever lämnar gymnasiet utan att ha nått målen. Men vi vill inte sänka den berömda ribban och lura dessa elever, utan vi vill sätta in de resurser som krävs för att alla ska kunna lyckas.

Vi vet att skoltrötta elever inte bara finns på de praktiskt inriktade programmen. Också för många elever som väljer ett yrkesförberedande program är det nödvändigt att få högskolebehörighet för att kunna gå vidare och bli polis, förskollärare eller agronom.

Herr talman! Jag har i denna kammare ett antal gånger tidigare ställt samma fråga utan att få svar. Därför upprepar jag den här i dag: Vilka kärnämnen anser de borgerliga inte vara viktiga nog för de elever som väljer yrkes- och lärlingsprogram – samhällskunskap, idrott, naturkunskap, estetisk verksamhet eller religion?

Jan Björklund har tidigare sagt att dessa elever enbart behöver ha 500 poäng i kärnämnen. Jag antar att han inte kommer att ta bort svenska, matte och engelska som tillsammans ger 400 poäng.

Skolministern har också meddelat att historia ska vara ett kärnämne för alla. Det innebär ytterligare 50 poäng. Då återstår 50 poäng. Det innebär att samhällskunskap och idrott ryker eftersom båda är 100-poängskurser. Sedan blir det väl något slags ole dole doff mellan estetisk verksamhet, naturkunskap och religion om vardera 50 poäng.

Ulrika Carlsson, Mats Gerdau, Gunilla Tjernberg och Christer Nylander, låt oss i dag få ett svar på frågan om vilka kärnämnen som ska bort!

Herr talman! I veckan som gått presenterades Rädda Barnens barnfattigdomsrapport. Ett krav som man ställer utifrån detta är att skollagen måste skärpas när det gäller att skolan ska vara avgiftsfri. Detta är ett krav som vi stöder. Det är också därför som vi har drivit kravet att även elever på gymnasieskolan ska ha rätt till kostnadsfria skolluncher.

Bra matvanor har stor betydelse för alla elever, oavsett ålder. Avgifter på skolmat är något som slår stenhårt och som träffar framför allt dem som redan har det svårast. Skolmåltidsavgiften är därför i allra högsta grad en klassfråga.

Argumentet att det inte finns någon finansiering för ett sådant här förslag håller inte. Varje år lägger kommunerna hundratusentals kronor på reklamkampanjer för att locka nya elever till sina gymnasieskolor – pengar som naturligtvis måste tas från något håll. Samtidigt vet vi att i minst 41 kommuner måste eleverna betala för sin skollunch.

Valet mellan att använda skattemedel till skolluncher eller att använda pengarna till reklamkampanjer är inte särskilt svårt. I ett klassperspektiv är det oerhört viktigt att vi tillhandahåller kostnadsfria luncher. Även elever från fattiga familjer har rätt att tillgodogöra sig utbildningen, och då är en näringsriktig kost en nödvändighet. Därför yrkar jag bifall till reservation 7.

Herr talman! En av de första sakerna som den här regeringen gjorde när den tog makten var att förbjuda lokala styrelser med elevmajoritet. Vi har i olika sammanhang hört bland annat skolministern tala om elever om inte som ett hot så i alla fall som ett otyg som bara vill ställa till med jäkelskap och som därför på olika sätt ska sättas på plats. Det är ett oroande synsätt med tanke på demokratin. De är ju de här människorna som en dag ska ta över stolarna i denna sal.

Utan någon som helst utvärdering av den tidigare tioåriga försöksverksamheten valde regeringen att bara förbjuda. Och inte har vi sett några andra förslag om hur man ska öka elevers inflytande och delaktighet. Det räcker inte att bara läsa om vad demokrati är. Man måste också få lära sig att praktisera demokrati.

Jag avslutar med att yrka bifall till reservation 3.

Anf. 3 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Vi ska i dag ta ställning till och debattera motioner när det gäller gymnasieskolan. Så att jag inte glömmer bort det vill jag för Miljöpartiets räkning passa på att yrka bifall till reservationerna 3 och 7. Vi står naturligtvis bakom också de andra, men man ska inte votera för mycket.

Jag vill börja i den ända som Marie Granlund började i. Utbildningsutskottet gjorde en intressant resa i januari. Det blev väldigt intressant utifrån den synvinkeln att vi mötte länder som vanligtvis jämförs med Sverige i olika internationella undersökningar om kunskapsutveckling, skola och så vidare. Samtidigt såg vi att de ändå hade problem i skolan som vi kände igen. Vi kanske inte kände igen dem som de problem som vi brottas med i dag, i alla fall inte exakt på det sättet utan det var nyanser. Men framför allt kände vi igen strukturer som vi i Sverige faktiskt har lämnat bakom oss.

Jag är övertygad om att i både Japan och Sydkorea brottas man med dessa problem och letar efter svaren som alla utvecklade länder möter i globaliseringens tidevarv. Det gör vi också här. Vi diskuterar väldigt mycket de problem som vi har i Sverige och söker då också i andra länder efter vad det finns för möjligheter, vad man kan lära sig och vad det finns för likheter.

Den främsta biten som jag tog med mig från resan var att ja, det finns problem, det finns likheter, samtidigt som våra problem här i Sverige är unika. Utan att vilja förhäva mig har vi rent objektivt gjort många experiment när det gäller såväl förskola som grund- och gymnasieskola som gjort att vårt utbildningssystem har kommit väldigt långt. När jag jämför med andra länder ser jag att de inte har dessa erfarenheter ännu.

Därför måste vi leta efter nya lösningar, lösningar som inte finns, som inget land har provat ännu. Det tror jag är den viktigaste biten när vi ska leta efter nya lösningar på gymnasieskolans problem med avhoppet och så vidare som vi alla är bekymrade över.

När Gymnasieutredningen presenterar sitt förslag och när den borgerliga majoriteten sedan presenterar sin proposition hoppas jag att jag inte får mina fördomar bekräftade, nämligen att ni backar tillbaka till 50- och 60-talens skola. Alla era signaler hittills har ju varit åt det hållet. Alla signaler handlar ju om att återigen införa en tredelad skola, den som vi lämnade på 60-talet och som jag lyckligtvis slapp, men inte helt. Jag gick också i tysk skola. Där finns den fortfarande kvar med väldigt dåliga resultat som konsekvens och med arbetsgivare som absolut inte vill utbilda lärlingar, bland annat därför att det är för kostsamt och så vidare.

Min poäng är att vi måste hitta lösningen framåt eftersom globaliseringen kräver det av oss och vi är ett modernt samhälle. Vi har visserligen inte de högsta lönerna, men Sverige är ett litet land i en stor värld som är beroende av att vara konkurrenskraftigt. Vi är beroende av att lig-

ga längst fram i utbildning. Just eftersom Sverige är ett så litet land måste vi ligga allra längst fram, och då måste vi hitta lösningar som inte finns någon annanstans. Det är dessa lösningar som jag tror att ni missar.

För att komma vidare här måste vi bland annat titta på de motioner som nu ligger här på riksdagens bord och som vi ska diskutera. De handlar om att ge eleverna det ansvar de behöver som ansvariga medborgare och inte bara om kunskaper som ska sväljas, rapas upp igen och testas rakt igenom. Vi fick en mycket livlig beskrivning i Japan av hur ett fullt ut genomdrivet testsystem förstör den egna initiativkraften och sedan ställer till med problem på universitet och högskola.

För att hitta nya bitar i det livslånga lärandet i stället för att montera ned det, som vi kommer att diskutera lite senare också, måste man snarare utöka det och kanske till och med flytta ned det i åldrarna. I stället för att dela upp gymnasiet måste man individualisera gymnasiet mer. Man måste se till att människorna får det ansvar som de ska ha. Då kan man inte samtidigt säga: Ni elever ska vara väldigt individuella. Ni ska leta efter era egna vägar. Ni ska ta ansvar för era handlingar. Men lokala styrelser får ni inte ha.

Ni i alliansmajoriteten upplevde ju själva problematiken när ni fick stryka en text i ert eget förslag för någon vecka sedan.

Vi måste ge eleverna det ansvar som de behöver för att de ska växa, för om du inte ges ansvar kan du inte heller växa. Därför menar vi från Miljöpartiets sida att elevmajoritet i lokala styrelser var en utmärkt försöksverksamhet som i stället för att avskaffas borde ha permanentats.

På samma sätt är det med en annan motion som jag nyss yrkade bifall till, den om skolmåltider. Det är inte så att det är få som i dag går i gymnasieskolan. Jag tror att det är lite mer än 90 procent av Sveriges elever. Att då prata om att det inte är viktigt och av allmänintresse att man får måltider tycker vi är lite gammaldags. Vi menar att det borde vara en självklarhet. Dessutom är det säkert över 90 procent av kommunerna som betalar skolmåltiderna. Det finns några enstaka kommuner som tycker att det är roligt att dra in några kronor på dem.

Framtidens gymnasieskola måste ge eleverna inte mindre utan mer ansvar och inte göra en uppdelning enligt någon sorts stuprörprincip, som verkar vara det som vi får se på måndag, utan att vi snarare får se hängrännor – som man nuförtiden säger på administrationsspråket som är så modernt – valmöjlighet och ansvarstagande. Det är det som är framtidens gymnasieskola. Det ser vi tyvärr inte så mycket av.

Men jag hoppas, som sagt, innerligt att ni i alliansen inte bekräftar mina fördomar på måndag och när ni sedan skriver er proposition.

Anf. 4 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Om bara några dagar kommer vi att få ta del av den utredning som vi med spänning väntat på alltsedan alliansregeringen hösten 2006 drog tillbaka förslaget om Gymnasium 07. Utredningen är nödvändig för att lösa många av de problemställningar som finns i dag i den svenska gymnasieskolan. Det är dags för ett långsiktigt hållbart utbildningssystem inom gymnasieskolan.

Vi måste nu ge elever och lärare möjlighet till studiero och stabilitet. Vi reformerar nu hela skolpolitiken med prioritet på kunskaper och tidiga insatser. Vi skapar en flexibel skola utan återvändsgränder.

Jag kan i detta tidiga skede lägga till att jag inte vet vilka fördomar Mats Pertoft går och bär på, men förhoppningsvis ska den utredning som kommer på måndag visa på en möjlighet för alla elever att få en mycket god kunskapsnivå och på gymnasieskolan som en viktig del i elevernas livslånga lärande.

Det förtjänar att sägas att det också finns mycket som är bra i den svenska gymnasieskolan. Det ska vi inte ta ifrån skolan. De allra flesta lämnar gymnasieskolan med kunskaper för fortsatta studier eller för att gå direkt ut i arbetslivet. Men har de tillräckliga kunskaper för att klara nästa steg i utbildningen, oavsett om det är en akademisk utbildning på högskolan eller olika former av yrkesutbildningar som är en påbyggnad?

Det finns för många exempel på att nivån på kunskaperna hos elever som gått ut gymnasiet inte är tillräckligt hög när de kommer till högskolan. Det blir på något sätt som att nästa instans ska reparera det den tidigare inte har klarat av att göra. Man sänker kraven och inför basår av olika slag.

Om Socialdemokraterna ser det som en vinst att man byter namn på IV till basår är det möjligt att det är ett under av nytänkande. Men jag tror att det är viktigt att vi går djupare än så.

Också näringslivets olika organisationer har framfört kritik mot att de som lämnar de yrkesförberedande programmen varken har tillräckligt stor kunskap i karaktärsämnena eller, många gånger, i kärnämnena. Det har skapats en genomsnittsnivå på utbildningarna som är alldeles för låg. Det kan vi inte acceptera.

Herr talman! Det är viktigt med en riktig problembeskrivning, men vi får inte fastna där utan föra en politik som inger både framtidstro och stabilitet inom skolvärlden. Jag och Centerpartiet ser, som sagt, med spänning fram emot förslaget som lämnas på måndag där mycket av det som vi har arbetat med under många år kommer att finnas med. Det är redan klart att det kommer att bli ett förslag med tre inriktningar – en inriktning mot en lärlingsutbildning, en studieförberedande inriktning och en yrkesförberedande inriktning.

Gymnasieskolan är en frivillig skolform. Det är den tid i skolsystemet då våra ungdomar går från att vara barn till att bli vuxna – det år de fyller 18. Det är viktigt att vi tar speciella hänsyn till denna period i livet och inte detaljreglerar så mycket som en del politiker många gånger vill göra.

Vi vill skapa en gymnasieskola som ställer höga krav på kunskaper av olika slag utan att värdera att de teoretiska kunskaperna är viktigare än de praktiska.

Det har från oppositionspartiernas sida talats om att vi med den nya gymnasieskolan kommer att införa en sorteringsskola. Men det är just en sorteringsskola som den socialdemokratiska utbildningspolitiken har lett till. Det är just de elever som den gamla regeringen vill värna om som man har sorterat ut. De elever som inte har velat ägna sig åt eller haft förutsättningar för höga teoretiska studier har inte passat in i mallen för den nuvarande gymnasieskolan.

Ett alldeles för stort antal elever har av flera olika anledningar fått känna att de inte klarar gymnasieskolan – en del för att de i grundskolan inte fick de kunskaper och det stöd som de hade behövt, en del för att motivationen och kopplingen mellan kärnämnen och karaktärsämnen varit alltför svag.

Allianspartierna ökar valfriheten och möjligheterna för eleverna att lyckas i skolan. Vi gör satsningar för att tidigt upptäcka dem som har behov av stöd i grundskolan. Vi satsar på kompetensutveckling av lärare eftersom vi vet att engagerade, ämneskunniga och pedagogiskt skickliga lärare är en av de absolut viktigaste faktorerna för barns och ungas lärande.

Vi skapar en gymnasieskola som blir en viktig länk i unga människors lärande inför vuxenlivet. Det är inga återvändsgränder utan en möjlighet att läsa in högskolebehörigheten också på de yrkesförberedande programmen. Vi ser också vikten av en god studie- och yrkesvägledning under hela skolsystemet och vikten av att tydligare stötta elever i de olika val som man behöver göra. Vi ser till individens unika kunskaper. Ingen mår bra av att stöpas i samma mall om denna mall inte ser till vars och ens förmågor.

Det som är allra viktigast att upprätthålla genom hela skoltiden är att man arbetar på ett sådant sätt att unga människor behåller lusten att lära, motivationen, självförtroendet och tilliten till sin egen kapacitet. Därför måste det finnas olika vägar för olika barn och ungdomar genom det svenska skolsystemet. Vi måste se till alla delar.

Herr talman! Lärlingsutbildningen startar redan i höst. Det finns ett stort intresse i Sveriges kommuner. Företagen ser stora möjligheter att vara en viktig del i unga människors lärande och utbildning. Samtidigt är det också viktigt med den kompetensförsörjning som detta kan ge framöver.

I denna debatt hanterar vi ett antal motioner som har lämnats in. Det är spännande att se att de olika partierna i oppositionen har rejält olika prioriteringar. Det förklarar varför det inte hände mer på det utbildningspolitiska området under den förra regeringen.

Det finns ibland en övertro på att om man bara stoppar in alla de områden som man känner behov av ökade kunskaper om i skolan löser sig alla problem. Det finns många viktiga moment, men vi måste också våga diskutera hur mycket som ska vara obligatoriskt. Gymnasieutredaren har fått i uppdrag att se över kärnämnenas innehåll. Det behöver göras för att se om det finns ytterligare moment som ska finnas med eller om det faktiskt finns saker som ska strykas.

Det finns också behov av en grundläggande satsning på att entreprenörskap och entreprenöriellt lärande blir en byggsten i grunden för den nya gymnasieskolan.

Jag måste också hålla med tidigare talare om behovet av ett gott elevinflytande. Det är av avsevärd vikt att elever genom hela skolsystemet har ett stort inflytande över sin skolgång. Men att relatera det enbart till elevmajoritet i styrelser blir alltför fattigt.

Herr talman! Jag vill slutligen yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 5 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Den bild som Ulrika Carlsson målar upp är inte riktigt med sanningen överensstämmande. För första gången går den andel vi satsar på utbildning ned. Det säger inte bara Socialdemokraterna utan även OECD, Saco och andra. Vi minskar satsningarna på forskning.

Trots att ungdomskullarna blir större minskar vi antalet platser på högskolan. Alla utredningar på högskoleområdet som finns, som ska finansiera kårobligatorier och annat, gör det genom att ta platser från högskolan. Det kommer att bli drastiska nedskärningar om detta ska genomföras.

När det gäller gymnasieskolan kommer det en utredning på måndag. Jag har en fråga till Ulrika Carlsson. Tycker inte regeringen att det är ett problem att arbetsgivarna och de fackliga organisationerna är emot att man ska ta bort de teoretiska ämnena på de yrkesinriktade programmen? De befinner sig mitt i verkligheten och ser att oavsett vilket jobb man har är det viktigt att man också har goda teoretiska kunskaper med sig – för att inte tala om behovet av att ha det för att kunna fungera som medborgare. Det är jätteviktigt.

Det har pratats mycket om högskolan och att gå vidare. Men att inte ha allmän behörighet med sig gör att man inte kommer in på den kvalificerade yrkesutbildningen. Det är jätteviktigt att man har den möjligheten. Det blir en återvändsgrändens politik. Ser inte Ulrika Carlsson att det är ett problem att de som finns ute i verkligheten tycker att det är fel att ta bort de teoretiska ämnena på de yrkesinriktade programmen?

Anf. 6 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Betänkandet handlar om gymnasieskolan. Det blir mycket diskussion från Socialdemokraternas sida om högskolan, arbetsmarknadsfrågor och så vidare. Det får mig att misstänka att den egna politiken på gymnasieskolans område är lite för tunn att diskutera.

Vi pratar om en kvalitet i högskolan, och det är de satsningarna som vi har gjort.

Herr talman! Med all respekt för frågeställaren har jag ändå lite svårt att förstå frågan om att vi skulle ta bort de teoretiska ämnena. Det har aldrig någonsin varit en förutsättning. Självklart kommer många kärnämnen att finnas kvar på alla utbildningar. Ingen har någonsin föreslagit att man ska ta bort teoretiska ämnen på gymnasieutbildningarna, oavsett vilken inriktning de kommer att ha.

I Gymnasium 07 påbörjades ett arbete med att se att det behövs olika former av teoretiska utbildningar och inslag för att knyta mer av det yrkesförberedande arbetet till de teoretiska ämnena. Där är min förhoppning att denna utredning kommer att gå ett steg längre för att ytterligare möta kraven på den kommande arbetsmarknaden när det gäller att ge goda förutsättningar och goda kunskaper hos de elever som går igenom den nya gymnasieskolan, samtidigt som de får verktyg för att fortsätta lära resten av livet.

Anf. 7 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det är viktigt att prata om forskning och högre utbildning när man pratar om gymnasieskolan. Det handlar om vilken syn man har på samhället och vilken syn man har på utbildning. Vad är det för signaler som man sänder ut till 15–17-åringar?

Signalen är att det inte är så viktigt med utbildning, att det är helt okej att dra ned på forskning och att det är helt okej att skära ned på antalet utbildningsplatser på högskolan. Detta påverkar självklart synsättet på utbildning, på vad som är viktigt och vad som inte är viktigt. Därför

måste man se det i ett sammanhang, samtidigt som en arbetsmarknad växer fram med enklare arbeten; man ska springa och städa hos varandra.

Vi ser självklart med spänning fram emot utredningen som kommer, och jag antar att majoriteten vet vad som kommer. Men vid ett flertal tillfällen har i alla fall skolministern uttryckt det som så att antingen är man teoretiker eller så är man praktiker. Och de som är praktiker behöver inte ha så många teoretiska ämnen. Jag skulle vilja hänga på den fråga som Vänsterpartiet ställde tidigare: Vilka ämnen är det som ska bort? Vad anser ni? Vilka är onödiga att ha med sig om man ska vara byggnadsarbetare, undersköterska eller busschaufför? Vad är det för kunskaper man inte behöver ha med sig?

Jag skulle också vilja fråga: Ser man det inte som ett problem i regeringen att andra länder, som har en sådan gymnasieskola som man kan befara kommer att växa fram nu i Sverige, håller på att ändra sina system för att mer ta efter de system vi har i Sverige? Deras system är för inläsande och skapar återvandsgränder och så vidare. Tyskland har tidigare refererats. Det är ett utmärkt exempel. Det kommer hela tiden delegationer därifrån som vill titta på vår gymnasieskola här i Sverige.

Vilka ämnen ska bort? Hur kommer det att se ut? Kan man skilja på teoretiker och praktiker?

Anf. 8 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Frågan som inledde handlade om synen på utbildning och att det inte skulle vara viktigt. Det är precis tvärtom. Vår syn är att det är oerhört viktigt med utbildning. Men utbildning är inte *en* fråga. Utbildning finns av många olika slag.

Jag delar inte heller in människor i praktiker och teoretiker. Vi har talanger på båda håll. Alla är vi människor. Därför blir det en väldigt märklig uppdelning när man i något slags förenklad retorik ska tala om att det är antingen det ena eller det andra. Men det är mer inslag av det ena eller det andra beroende på utbildning.

Jag blir lite fundersam över sättet att raljera över enklare arbetsuppgifter när vi vet att vi har ett stort utanförskap av många olika anledningar. Jag ser inget behov av att man på olika sätt ska se ned på olika typer av arbetsuppgifter. Jag tycker att det är viktigt att man känner att man kan delta med de förmågor man har.

Det nämns gång på gång i debatten att det handlar om en sorteringskola – man ska inte få det och man ska inte få det – i stället för att man ser till de styrkor som finns i detta. Vi vet att vi i Sverige i dag har alldeles för många elever som lämnar gymnasiet utan tillräckliga kunskaper. Låt oss diskutera hur vi ska komma till rätta med det och inte diskutera på vilket sätt man vill förenkla olika förslag som den nuvarande regeringen lägger fram eller den tidigare lade fram.

Jag vill också bemöta Marie Granlunds uttalanden om högskolan. Vi satsar på kvalitet. Vi har varit med och byggt ut antalet platser. Vi har satsat på kvantitet. Men vi ser också att det blir en uttunning av kvaliteten, och då måste man göra någonting åt det. Det har den nya regeringen gjort. Vi har gjort satsningar på kvalitet i högskolan. Det gör att vi får en god kvalitet genom hela det svenska utbildningssystemet.

Anf. 9 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Det här är en lite märklig diskussion, för vi diskuterar hela tiden under ytan, så att säga. Det handlar om ett dokument som åtminstone jag inte har sett ännu, nämligen utredningen om gymnasieskolan. Man får gissa och relatera till hörsägen.

Samtidigt är gymnasieskolan en väldigt viktig fråga, och det finns tydliga problem. Det ska vi inte på något sätt sticka under stol med. När uppemot 20 procent inte slutför den, vad gör man då? Då är det mer en principiell fråga. För mig är utgångspunkten hela tiden att varje människa är unik. Varje människa måste få de optimala möjligheterna att utveckla sig själv.

Då är frågan: Ska jag i det fallet välja stuprör eller någon sorts helhet, där man kan försöka hitta unika lösningar? Jag kan hålla med om att den svenska gymnasieskolan kanske har haft för mycket av helhetslösningar. Det var en anledning till att vi drev på om lärlingsutbildningen i gymnasieskolan, en reform som alliansen skrotade. Men frågan är: Är det genom stuprör som man ökar flexibiliteten? Det kan jag inte riktigt förstå.

Egentligen har jag två frågor. Jag tror att jag tar en. När det gäller entreprenörstänkande verkar Ulrika Carlsson och jag ganska överens. Men hur tänker sig Ulrika Carlsson att man ska öka elevinflytandet? Hittills har vi bara sett hur det ska minska under den här regeringen. För att ta till vara människors unika möjligheter måste vi öka och skapa möjligheter för dem att utveckla sitt ansvarstagande. Det har vi inte sett någonting av. Därför lyfte jag fram de lokala styrelserna med elevmajoritet, för att det är så tydligt att ni har minskat inflytandet.

Anf. 10 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Mats Pertoft inleder sin replik med att tala om att vi diskuterar någonting som vi inte riktigt känner till och att vi diskuterar saker och ting under ytan. Vad jag har tagit min utgångspunkt i är direktiven till utredningen. Därmed diskuterar jag inte något under ytan. Det finns ganska tydliga bilder i direktiven av vad man kan förvänta sig av utredningen. Det är ändå fortsatt spännande att se vad som kommer fram.

Jag delar också Mats Pertofts oro över att så många som 20 procent inte slutför utbildningen. För mig innebär den svenska gymnasieskolan i dag alltför mycket av stuprör. Hur kan man på olika sätt, som tidigare nämdes, hitta hängreännor? Det är precis det som finns i den nya gymnasieutredningens direktiv, men också i den utredning som kom nu i veckan om yrkeshögskolor och så vidare. Det finns ständigt på olika sätt paralleller och parallella möten mellan olika utbildningsvägar. Man kan vid olika tillfällen växla över om det är så att man vill göra nya val. Det har funnits en alltför ensidig möjlighet att växla över åt det ena hållet.

Skrotade lärlingsutbildningar? Jag vet inte, men till hösten införs lärlingsutbildningen, och det ser vi som en oerhört viktig del. Det finns ett stort tryck från alla olika intressenter, från kommunerna, från de enskilda eleverna och från företagen. Det är oerhört positivt.

När det gäller elevinflytandet vill jag återkomma till det jag sade i mitt anförande. Begränsar vi det till elevmajoritet i skolstyrelser blir det alldeles för smalt. Vi avser att under resten av mandatperioden och under nästa mandatperiod komma med ytterligare starkare skrivningar om hur man kan stärka elevinflytandet under hela delen; det är ju olika delar som

blir aktuella i olika delar av utbildningssystemet. Det finns redan i dag stora möjligheter att arbeta på ett mycket bra sätt, men det kommer också vidare förslag.

Prot. 2007/08:84
27 mars

Gymnasieskolan

Anf. 11 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag ser fram emot dessa förslag, för hittills har det inte kommit några sådana förslag om hur man utökar elevinflytandet. Utbildningsministern verkar inte riktigt dela Ulrika Carlssons grundhållning när man diskuterar elevfrågor med honom.

Det är riktigt att vi här diskuterar hur man utökar möjligheterna, stuprör kontra hängrännor och så vidare. Men frågan är för mig: I vilken mån kommer majoriteten här i riksdagen att vara beredd att skapa breda överenskommelser om gymnasieskolan? Ni efterlyste sådana. Det är det som är det problematiska hela tiden. För att skapa kontinuitet i skolorna i Sverige vill de ha blocköverskridande överenskommelser. Det gäller även gymnasieskolan.

Är Ulrika Carlsson beredd att arbeta för att vi även när det gäller gymnasieskolan ska försöka nå konstruktiva samtal, där det inte handlar om *take it or leave it*? Det handlar om att ha en diskussion mellan majoriteten och oppositionen, mellan de olika partierna, om hur man når en bredare överenskommelse när det gäller gymnasieskolan, så inte det upprepas som hände efter förra valet, nämligen att ett färdigt lagförslag som vi var på väg att implementera bara revs upp och var puts väck. Skolorna blev faktiskt chockade av detta.

Anf. 12 ULRICA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag nämnde i mitt inledande anförande att vi är med och skapar långsiktigt hållbara utbildningssystem inom gymnasieskolan. Jag ser det också som en vinst att vi har en bred överenskommelse.

Gymnasieutredningen går nu ut på remiss, och vi har ett arbete framöver. Jag välkomnar deltagande på olika sätt i diskussionerna som gymnasieskolan från övriga partier förutom alliansregeringspartier. Det är oerhört viktigt.

Den signalen är något som vi tar del av på olika sätt. Det är beklagligt att det inte var en bred överenskommelse som låg bakom Gymnasium 07, och jag ser fram emot ett bredare stöd för Gymnasium 09. Jag tackar för det stödet.

Anf. 13 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Det är bara i början av debatten, men jag känner mig lite generad å majoritetens sida. Nu ställer Marie Granlund frågan. Jag tror att det är tredje eller fjärde debatten där frågan om kärnämnen ställs.

Någonting som har varit väldigt tydligt från skolministern Jan Björklund är att det ska vara 500 poäng i kärnämnen för elever som går ett yrkes- eller lärlingsprogram. Jag har ställt frågan: Vilka ämnen är det som man inte anser att de eleverna behöver? Jag skulle gärna vilja ha ett svar på det.

Jag är väldigt glad över att man har aviserat att historia blir ett kärnämne för alla. Men det oroar mig väldigt mycket att den sammanställning som jag gjorde här innebär att samhällskunskap skulle vara ett av de

ämnen som ryker och att idrott också skulle vara ett sådant ämne som ryker.

Nu gav Ulrika Carlsson en öppning för att det kunde bli nya ämnen. Vilka är de? Jag vill veta hur det blir med de ytterligare 50 poängen. Vilket ämne blir det? Vilka är det som ska bort?

När det gäller elevinflytandet sade Ulrika Carlsson i det tidigare replikskiftet att man inte vill begränsa elevinflytandet till att handla om lokala styrelser med elevmajoritet. Det är väl heller inte någon från vår sida som har velat det.

Det ni gör är att ni minskar på inflytandet och också tar bort den möjligheten utan att ni säger vad ni mer vill för att öka inflytandet. Jag har inte heller hört någonting från regeringens sida som har inneburit att man verkar för att öka elevinflytandet.

Anf. 14 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Att tala om att man blir generad över kärnämnen, vilka det ska vara och matematiska övningar genom att lägga ihop och dra ifrån och se vad som blir över tycker jag inte ger så mycket i dagsläget. Vi väntar en utredning på måndag som kommer att ta sig an frågan.

Jag hade önskat att Rossana Dinamarca lyssnat noggrannare på mitt inlägg. Då hade hon hört att jag inte sade att det handlar om nya ämnen utan olika moment inom ämnena. Det behöver inte läggas till nya ämnen eller dras bort gamla ämnen. Det är också så att inget enskilt ämne är statiskt i sig. Det finns en möjlighet att också där arbeta med att utveckla olika ämnen.

Jag har inte för avsikt att räkna upp och ta del av den matematiska övning som Rossana Dinamarca gör. Den tillför ingenting i dag. Den talar om vilka ämnespoäng som finns i dag. Men det är inte vad vi ser i framtidens skola. Jag ser fram emot att ta den diskussionen när vi ser omfattningen av de förslag som den nya Gymnasieutredningen ger.

Anf. 15 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! När det gällde elevinflytandet valde Ulrika Carlsson att inte säga någonting. Det är lite talande. Det är samma sak som gäller regeringen i sin helhet. Man vill inte tala om elevinflytande och hur man ska utveckla elevinflytandet.

Vi har sett en oroande utveckling under en ganska lång tid. Barn i förskoleåldern känner att de har ett ganska stort inflytande. Men barn som går på gymnasiet känner att de har väldigt litet inflytande.

Det är på något sätt så att man ska öka takten och känslan av inflytande och inte tvärtom minska den. Det första ni gjorde var att begränsa elevinflytandet utan att tala om på vilket sätt ni vill öka elevernas inflytande och delaktighet över sin verksamhet.

Vi ställer samma krav på arbetsmarknaden. Vi som arbetar ska också kunna ha inflytande och vara delaktiga på våra arbetsplatser. Samma krav ställer inte regeringen när det gäller elever i den verksamhet som de spenderar väldigt stor del av sina liv i, nämligen i skolan.

Man får ägna sig lite åt matematiska övningar, Ulrika Carlsson i Skövde. Jag har ställt frågan många gånger. Vad är det för kärnämnen som ni vill ha bort? Vilka kärnämnen är det som dessa elever ska ha eller

inte ha? Man får börja spekulera: Hur är det regeringen egentligen tänker sig att det ska bli?

Nu får jag ett ännu luddigare svar. Nu är det inte ens säkert att det är detta som blir kärnämnen över huvud taget.

Prot. 2007/08:84

27 mars

Gymnasieskolan

Anf. 16 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Det var inte alls min avsikt att missa att ta upp elevinflytandet i det första replikskiftet. Jag återkommer gärna till det nu i det andra replikskiftet.

Jag delar Rossana Dinamarca syn att elevinflytandet i det i det svenska skolsystemet många gånger minskar. Jag har också många gånger tagit upp det när jag talat med elever som har lämnat grundskolans tidigare år och går mot de senare åren och också gymnasieskolan. De upplever inte att de har så stort elevinflytande.

Jag har aldrig mött att de på olika sätt vill sitta i styrelser för skolan och skolans utveckling. De vill vara med och påverka sin egen skolgång. Där finns det möjligheter i alla skrivningar som finns i dag.

Det är också viktigt att satsa på kompetensutveckling för lärare och så vidare för att kunna jobba mer med elevinflytande. Det är en oerhört viktig del att man som elev känner att man har inflytande över sin skolgång. Det ska inte minska med åren.

Ju äldre man blir och desto mer erfarenhet man får ska man på olika sätt få möjlighet att utveckla elevinflytandet. Jag ser fram emot att vi ska kunna jobba för det, gärna i breda lösningar.

Vi kan lämna diskussionen om enbart skolstyrelser utan mer diskutera: Hur kan elevinflytandet öka på skolan men också när det gäller mitt eget lärande och skolgång? Man ska se möjligheter att utveckla det.

Jag återkommer till kärnämnen. Det är inte relevant i dagens läge att diskutera exakt vilka kärnämnen som ska vara eller inte vara och exakt vilken poängställning de ska ha.

Det är en frivillig skolföring. Det ska vara en bra bredd i möjligheten. Jag är lite förvånad över frågor som ställts till mig tidigare om att vi ska ta bort alla teoretiska ämnen. Det är över huvud taget inte vad det handlar om.

Det handlar om att se över hur de tre olika inriktningarna kan bli så bra som möjligt med ett gott innehåll och ge goda kunskaper till alla elever i den svenska skolan.

Anf. 17 MATS GERDAU (m):

Herr talman! Vi går nu i väntans tider. Vi väntar på våren och värmen, och vissa väntar på barn. Men vi väntar också på det förslag till den nya gymnasiereformen som ska komma nästa vecka. Därför blir den här debatten om gymnasiet lite som jästen före degen. Vi kan beskriva vad vi vill men inte exakt hur det kommer att se ut. Det vet vi inte än så länge.

Vi förde en diskussion om att vi skulle föra debatten nästa vecka så att vi hade en utredning att tala om. Men det ville inte de tre oppositionspartierna. Vi får därför i dag diskutera det vi kan diskutera.

Vi moderater har i alla fall stora förväntningar på Gymnasieutredningen. För oss handlar det om att få en struktur på gymnasiet som leder till att fler – helst alla naturligtvis – slutar gymnasiet med godkända betyg på tre år. Dessutom ska gymnasiet bättre än i dag förbereda eleverna

för det de ska göra efteråt – jobba eller plugga vidare. Vi vill skapa en skola som eleverna trivs i, en skola där de lär sig mycket, en skola som de har valt själva och som de dessutom kan påverka innehållet i. Gymnasiet måste ge ungdomarna goda möjligheter att förverkliga just sina drömmar. Då först får vi starka och självständiga ungdomar med stor framtidstro.

Det kan tyckas vara fullständiga självklarheter, men så är det inte. Gymnasiet fungerar bra för många ungdomar – det vill jag verkligen understryka – men tyvärr inte för alla. Var fjärde elev slutför inte gymnasiet i dag. Jag vet inte något annat land som har så många avhoppare som Sverige. En EU-rapport från i höstas visade att Sverige har störst försämring av alla när det gäller andelen 18–24-åringar som har en fullständig gymnasieutbildning. Vid förra mätningen år 2000 låg Sverige först. Nu har vi halkat ned till plats 9. Arbetslösheten bland ungdomar i Sverige har också varit bland de högsta. Gymnasiet rustar helt enkelt inte ungdomarna tillräckligt för att de ska bli anställningsbara och få jobb.

Varför tar inte Socialdemokraterna ansvar för det här och erkänner att de skapat en trekvartsskola där de svaga slås ut? Problemen verkar inte ens bekomma dem riktigt. Jag tror inte att jag hörde Marie Granlund eller Rossana Dinamarca över huvud taget nämna några problem i gymnasieskolan. De finns liksom inte. Vi – eller ni, Socialdemokraterna och Vänstern – gör ungdomarna en otjänst genom att blunda för det som är uppenbara kvalitetsproblem. Ni vill stöpa alla i samma form, och det fungerar inte. Det skapar utslagning och misslyckanden. Därför ska vi i alliansen göra upp med det här, och det var därför utredningen tillsattes.

Den mest angelägna förändringen är att skapa program som är bättre anpassade för de olika intressen och behov som finns både hos eleverna och i arbetslivet. I dag är det för mycket av lika innehåll för alla i gymnasiet. I ett av tre år är det samma kurser oavsett vilket program man går. Finns det något annat land som har en så stor del som är gemensam för alla elever? Jag tvivlar starkt på det. Gymnasiet har blivit alldeles för teoretiskt för många elever, och det har blivit för lite tid kvar för yrkesämnena på yrkesprogrammen. Jag menar att detta är en av de stora orsakerna till alla avhopp vi ser. Dessutom speglar det inte heller arbetsmarknadens krav.

Vi måste överge kravet på att alla utbildningar ska ge allmän behörighet för alla elever till högskolan. Det får inte vara ett självändamål eftersom alla inte har det intresset eller den fallenheten just i de sena tonåren. Men – och det här vill jag verkligen understryka, för det är jätteviktigt – när man ändrar sig ska man alltid ha en möjlighet att läsa vidare och komplettera och få den högskolebehörighet man behöver via komvux. Vi vill införa en rätt att komplettera på komvux.

Socialdemokraterna säger att det här är en ambitionssänkning. Men det är helt fel. Det är riktigt att vi har andra ambitioner än Socialdemokraterna, men definitivt inte lägre. Hur kan det vara en sänkt ambition att fler ungdomar ska få en gedigen utbildning? Socialdemokraternas ambition, som leder till att var fjärde elev hoppar av, ger vi inte mycket för. Vi har helt andra ambitioner än så.

Vi ska uppgradera både de studieförberedande och de yrkesförberedande programmen. Vi menar att yrkesprogrammen och en yrkesexamen är minst lika värdefulla som akademiska studier. Det är rätt anmärk-

ningsvärt att det gamla arbetarpartiet så tydligt nedvärderar yrkeskunskaper. Det gör inte vi i det nya arbetarpartiet.

Herr talman! Det finns fler angelägna reformer för gymnasiet. Det handlar om att ställa relevanta behörighetskrav på de olika utbildningarna så att eleverna inte bara kommer in, utan också kommer ut och att de klarar av utbildningarna. Det ska skapas en modern gymnasieexamen, vi vill öka elevernas möjlighet att välja skola, vi vill skärpa kvalitetskontrollen av skolan, vi vill stärka rektorerna och vi vill fortsätta med det stora Lärarlyftet, som ju också omfattar gymnasielärarna.

Som Ulrika Carlsson var inne på vill vi också skapa en modern lärlingsutbildning. Det är något som man har pratat om under flera år, men det har inte hänt någonting. Redan i höst startar försök, och det verkar bli en succé. De 4 000 platser som vi har anslagit pengar för verkar med råge gå åt till hösten med de ansökningar som finns. Det är över 5 000 elever som har ansökt om platserna. Det är jätteroligt, och det visar att det finns ett stort intresse.

Herr talman! Vi är nog ganska många som med viss spänning har följt Socialdemokraternas rådslag om skolan. Hittills har vi inte sett så mycket av den omtalade förnyelsen och dessvärre inte ett dugg i dag heller. I dagens betänkande och debatt är det bara gammal skåpmat de presenterar – inget nytt alls. När ska vi få se det nya, Marie Granlund? Eller är förnyelse bara är ett modeord för dagen utan innehåll? Nej, ursäkta – jag glömde ju att ni döper om IV till basår.

Morgan Johansson, socialdemokratisk folkhälsominister i förra regeringen, skrev en förvånansvärt intressant artikel på DN Debatt om gymnasiet i höstas. Han säger att den gymnasiereform som Socialdemokraterna genomförde i början av 90-talet var ”ett misstag” och att det var ”en felbedömning” att tro att alla skulle läsa vidare på högskolan. Han vill göra upp med oss borgerliga om att man måste skrota detta. Det tycker jag låter som en utmärkt bra idé.

Eftersom det inte finns ett uns av självkritik eller omprövning i Socialdemokraternas förslag misstänker jag att Morgan Johansson är rätt ensam i sitt parti om den här uppfattningen. Men det vore roligt att höra Marie Granlund kommentera detta. Är Morgan Johansson helt ute och cyklar när han säger att vi måste ändra i gymnasieskolan och se till att alla utbildningar inte är högskoleförberedande utan bättre anpassade till det eleverna ska göra sedan?

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 18 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det var ett välkommet besked av Ulrika Carlsson att hon mer eller mindre bjuder in till diskussioner om gymnasieskolan. Då kanske riksdagen kan ta det ansvar som skolministern inte tar. Det tycker vi skulle vara bra. Jag skulle vilja fråga Mats Gerdau om han delar uppfattningen att det är viktigt med överläggningar om gymnasieskolan så att vi skulle kunna få en bred överenskommelse till stånd.

Utredningen Gy 07 var parlamentariskt tillsatt, vilket många gånger har ett värde av många olika skäl. Alla får samma kunskap, och man försöker hitta minsta gemensamma nämnare. De enda som egentligen hade några stora invändningar mot det här var Folkpartiet, som hoppade

av. Moderaterna hade inga jätteinvändningar mot Gy 07 i utredningen. Men sedan hände någonting. Jan Björklund dominerar, och Moderaternas skolpolitik har ebbat ut. Nu är det Jan Björklund som styr.

Jag skulle vilja ställa en fråga. Ser inte Mats Gerdau ett problem med att de som finns ute i den så kallade verkligheten – de som är arbetsgivare och de som organiserar dem som arbetar, det vill säga fackföreningsrörelsen – faktiskt tycker att det är viktigt att man har breda kunskaper oavsett vilket yrke man väljer? Det gäller både för det jobb man ska utföra och därför att man framöver inte kommer att få guldlocka på ett arbete. Man kommer att byta både bransch och jobb flera gånger, och då måste man ha gedigna kunskaper med sig. Är det inte ett problem när såväl arbetsgivare som fack tycker att det är viktigt att man har goda teoretiska kunskaper med sig?

Anf. 19 MATS GERDAU (m) replik:

Herr talman! Det är ett stort problem att var fjärde elev slutar gymnasiet utan att ha godkända betyg i alla ämnen. Det kommenterar inte Marie Granlund. Hon har varit uppe i talarstolen här fem sex gånger nu, tror jag. Men hon nämner inte detta. Hon har inga åtgärder när det gäller vad man ska göra åt det här. Det har vi moderater. Det var därför vi tillsatte Gymnasieutredningen. Det stora problemet är att eleverna inte får en utbildning för att de hoppar av.

Jag delar helt Ulrika Carlssons bedömning att det vore önskvärt och bra med breda överenskommelser om gymnasieskolan, och övrig skolpolitik för den delen också.

Däremot blir jag lite fundersam när Marie Granlund säger att det inte fanns någon opposition mot den parlamentariska utredning som föregick de här elva stegen, Gy 07. Eftersom jag var den moderata ledamoten i den här utredningen vet jag att jag hade reservationer på tio elva punkter, till exempel mot hela strukturen, mot betygssystemet och mot att vi inte fick ha fler betygsskalor. Jag hade reservationer mot alla möjliga saker.

Det var egentligen bara två saker som vi var överens om. Det ena var frisöket. Ni vågade inte gå tillräckligt långt med frisöket i slutändan.

Det andra vi var överens om var att vi borde behålla kursbetygen. Det var faktiskt hela utredningen överens om. Behåll kursbetygen! Och det var nästan det enda ni tog bort sedan. Ni skulle inte ha kvar det som vi kom överens om parlamentariskt. Jag får inte din ekvation att gå ihop när du säger att vi måste samsas mer. När vi har samsats om någonting kan vi väl hålla fast vid det sedan.

Jag hoppas att Marie Granlund kan återkomma till om Morgan Johansson har helt fel när han säger att det var en felbedömning och ett misstag att införa den gymnasieskola vi har i dag och att vi måste ändra på detta. Jag hoppas också att du kan säga något om vad du ska göra åt alla de här avhoppen som sker.

Anf. 20 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater tror inte att lösningen är att sänka ribban. Det är hur enkelt som helst att säga att de inte behöver läsa det. Då kommer man att få helt andra siffror när det gäller ungdomar som klarar gymnasieutbildningen. Vi säger att man måste göra någonting åt detta. Det var därför vi hade en ny gymnasieskola med förstärkta yrkes-

program, en ny modern lärlingsutbildning och förstärka teoretiska program som skulle ha trätt i kraft förra hösten. Men ni valde att blåsa av den, och en hel generation ungdomar missar en förstärkt yrkesutbildning.

Samtidigt slaktar ni komvux. Nu säger ni att man ska ha rätt att läsa på komvux. Det är en väldigt konstig ordning. Först tar ni bort 600 miljoner kronor, och sedan ska man ha rätt att läsa. Det är en väldigt märklig ordning.

I dag är gymnasieskolan en frivillig skolform, men mer eller mindre alla går där. Man måste mer eller mindre ha gått i gymnasieskolan för att få ett jobb. Det är jätteviktigt. Då måste vi förstärka gymnasieskolan, inte sänka ribban. Vi måste fördela resurser efter behov så att de kommer till de elever som har de största behoven. Vi måste anpassa kursplanerna så att de på ett helt annat sätt överensstämmer med det program man har valt att gå. Vi måste ha mycket större anknytning till arbetslivet där man ska arbeta sedan. Om detta säger ni inte någonting.

Men det är välkommet att Mats Gerdau säger att alla inte ska gå på högskolan. Det är ett välkommet besked. Vi tycker inte heller att alla ska gå på högskolan, men vi tycker att alla ska ha en möjlighet till det och att man ska ha goda teoretiska kunskaper med sig ut i arbetslivet, precis som näringslivets organisationer, andra arbetsgivare och facket tycker.

Anf. 21 MATS GERDAU (m) replik:

Herr talman! Då är vi helt överens om att vi ska ha goda, gedigna kunskaper när man slutar gymnasiet, men jag hörde trots allt ingenting om hur vi ska minska de här stora avhoppen från gymnasiet. Vem bär ansvaret för att var fjärde elev slås ut? Ni har inga förslag hur man ska förbättra detta. I de här elva stegen, Gy 07-reformen, fanns det inte ett enda förslag på hur vi ska minska avhoppet. Det handlar om att byta namn på projektarbete till gymnasiearbete. Det handlar om att skapa en mer teoretisk kärna på yrkesprogrammen. Man ska utöka det teoretiska inslaget när många tycker att det teoretiska inslaget redan är för stort. Det handlar om att byta från kursbetyg till ämnesbetyg. På vilket sätt leder det till att avhoppet minskar? Ni har inga svar. Vart tog den här berömda omprövningen vägen?

Det är intressant att Marie Granlund inte kommenterar Morgan Johanssons artikel här. Det var ett misstag. Dagens gymnasieskola är ett misstag, säger han. Det var en felbedömning.

Det rådslag som ni genomför verkar bara vara kosmetika. Ni ska byta namn på saker här och där och tror att det ska bli annorlunda, men så ser inte verkligheten ut. Det blir inte fler som får bättre, gedignare kunskaper och går ut stärkta i arbetslivet om man återgår till det som inte har fungerat. Jag tror att det måste till någonting nytt.

Jag tycker att det vore bra om vi skulle kunna göra upp över parti-gränserna i den här salen om gymnasieskolan, men det måste också bygga på att ni är beredda att ompröva er politik och de misslyckanden som vi har sett. Är ni det, Marie Granlund?

Anf. 22 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag sade i mitt anförande att sju av tio arbeten under 2006 och 2007 tillsattes med personer med högskoleutbildning. Om vi ska prata om hur verkligheten ser ut, Mats Gerdau, är det så att det ställs

väldigt höga krav på arbetsmarknaden i dag när det gäller utbildning. Då kan man inte gå i motsatt riktning, som den här regeringen gör, särskilt när det gäller gymnasieskolan, och sänka kunskapskraven. Vilken framtid är det ni lurar ut eleverna i då? De kanske lyckas att gå ut gymnasieprogrammet, men vad finns det att välja på där ute?

Ni pratar så ofta om valfrihet. Det är det här det handlar om, den riktiga valfriheten att få möjlighet att göra ett val som ger många möjligheter och inte begränsar. Det är vad ni gör. Ni säger till 15-åringar: *Tough luck*, om ni gjorde fel val när ni var 15 år. Nu har ni begränsat era livschanser framöver.

Sedan ska vi också komma ihåg att 60 procent av landets 15-åringar faktiskt vill gå vidare till högskolan. Jag säger inte att det är ett måste att man ska gå vidare till högskolan. Det här handlar inte heller bara om huruvida man ska bli akademiker eller klara arbetslivet utan också om hur man klarar samhällslivet. Att vara samhällsmedborgare och delaktig ställer också höga kunskapskrav. Det talas det alltför sällan om i den här kammaren.

Jag har fått brev från naturbruksgymnasierna som är väldigt oroliga för utvecklingen när det gäller att man ska dra ned på kärnämnen. Det går elever på omvårdnadsprogrammet, barn- och fritidsprogrammet, räddnings- och säkerhetsprogrammet och allt vad de heter som kräver att de får högskolebehörighet för att kunna ha nytta av sin utbildning.

Anf. 23 MATS GERDAU (m) replik:

Herr talman! Vi får avvakta till måndag och se hur Gymnasieutredningen ser ut och vad den föreslår när det gäller vilket innehåll som ska finnas i de olika programmen och vilka program som ska finnas. Jag har det största förtroendet för Anita Ferm. Hon är en utomordentligt duktig och kompetent person. Jag tror att hon kan bedöma vad som behövs på räddningstjänstgymnasierna och naturbruksgymnasierna för att man ska få en bra utbildning för de yrken som man riktar sig mot. Jag vet att hon har haft många kontakter med branscherna också. Hon har fört omfattande diskussioner med olika branscher om vilka krav de ställer och hur de vill att det ska se ut. Jag har fullt förtroende för att hon kommer att lägga ett välavvägt förslag som innehåller en bra kombination av teoretiska studier och yrkeskunskaper.

Men ni ser inte att man måste ha både–och, utan ni vill bara ha mer och mer teori hela tiden. Det verkar som om gymnasiet helst ska vara en allmän förlängning på högstadiet.

Jag vill också dementera det du säger, Rossana, om att det är *tough luck*, ni som inte klarar er får väl gå. Det är precis så som det är i dag. Det är avhopp efter avhopp på gymnasiet, och ni gör ingenting åt det.

Vi har tydligt deklarerat att vi vill öka möjligheterna och rätten att läsa in högskolekompetens via komvux. Den rätten finns inte i dag. Varför måste man alltid läsa in högskolekompetensen just i den hormonstinna 18–19-årsåldern? Varför inte efteråt? Det tycker jag kan vara en bra modell för många som inte känner sig motiverade, mogna och engagerade att göra det under gymnasietiden. Varför ska det jämt vara så fyrkantigt i er värld?

Herr talman! Jag ser också fram emot Gymnasieutredningen på måndag och att få se hur den ser ut, men det betyder inte att vi inte har tankar och idéer om hur vi vill se gymnasieskolan. Därför hade det varit intressant att höra Mats Gerdau säga någonting om vad Moderaterna vill med gymnasieskolan. Men nu lämnar han det till på måndag. Då får vi reda på det.

Teori och praktik i förening är någonting som Vänsterpartiet har pratat om jag vet inte hur länge. Jag tror att det var när jag gick med i ungdomsförbundet någon gång i sexan eller på högstadiet som jag kom i kontakt med det här. Men det handlar ju inte om att man ska ha bara teoretiska eller bara praktiska linjer, utan det ska vara just i förening. Det är någonting som alla elever tjänar på, både de som går teoretiska linjer och de som går praktiska linjer.

Jag tycker det är oroande med avhoppet och de som inte når målen i gymnasieskolan. Det här är någonting som vi också har sagt tidigare: Vi måste lägga mer resurser på grundskolan, ända ned på förskolan och i skolbarnomsorgen också, för att kunna se till att skolan har möjlighet att hjälpa alla elever att nå målen.

Men vi har inte fått se att ni har gjort några satsningar till exempel på fler lärare, vilket jag tror är en av de viktigaste faktorerna för att eleverna ska kunna nå målen, på en bättre arbetsmiljö, så att man slipper gå i en gammal sliten skola eller på att se till att eleverna får en stimulerande arbetsmiljö.

Det som är mest häpnadsväckande här är att man säger att man inte skulle ha haft möjlighet att gå vidare till vuxenutbildning förut. Jag var själv en sådan som gick på vuxenutbildningen för att kunna läsa upp mina poäng, och jag har ingenting emot att man har haft den möjligheten. Det ni nu gör är att ni drar bort en tredjedel på vuxenutbildningen. Jag begriper inte hur han får ihop det, Mats Gerdau.

Herr talman! Vi har ett genomtänkt, strukturerat förslag, och vi har presenterat precis hur vi ser på tankarna om en framtida gymnasieskola. Det kommer fram i direktiven, och jag har försökt presentera under åtta minuter här vad vi vill göra med gymnasiet, vilka ambitioner vi har och så. Om Rossana Dinamarca inte har tagit in det kan jag inte göra någonting åt det. Vi får diskutera det vidare när Gymnasieutredningen kommer.

Det som är lite intressant är vad Vänsterpartiet vill med gymnasieskolan. Det finns faktiskt ingen reservation som handlar om innehållet och hur Vänsterpartiet vill komma åt de stora avhoppet eller kvalitetsproblemen.

Nej, reservationerna handlar om att man ska ha en stopplag för friskolor. De ska inte få driva individuella programmet, och de ska inte få driva riksidrottsgymnasier. Hur ska det förbättra avhoppsfrekvensen? Det finns ju massor med fristående skolor som tar ett stort ansvar för att erbjuda elever en bra plattform för att kunna studera vidare inom gymnasieskolan via det individuella programmet. Sedan handlar det om skolmaten. Är det gratis skolmat som ska minska avhoppet?

Någonstans måste ni tala om hur ni vill göra med gymnasieskolan. Vilka kurser eller ämnen vill ni lägga till, om det nu är så viktigt med de teoretiska ämnena hela tiden? Det säger Rossana ingenting om alls. Vi vet ingenting om det hela. Men debatten när Gymnasieutredningen har kommit kanske får visa mer var Vänsterpartiet faktiskt står här. Ska det bara bli en allmän förlängning av högstadiet, eller ska det ge utrymme för både profilering, breddning, fördjupning och specialisering, som vi tycker är viktigt?

Anf. 26 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag hade först inte tänkt begära ordet i debatten med Mats Gerdau, men sedan kunde jag ändå inte låta bli.

Jag känner Mats Gerdau som en djärv fritänkare när det gäller skolan, som vågar framföra också mer ska vi säga fritänkande lösningar.

Jag kan hålla med om problembeskrivningen. Det är en sorts spagat-rörelse som är nödvändig när det gäller gymnasieskolan. Det är svårt att få ihop både det praktiska att anpassa undervisningen till alla elever, det teoretiska och de höga kraven. Jag tror ingen här i salen kan förneka att för dem som inte tar sig igenom gymnasiet, de som inte får högskolekompetens, är det svårare att få jobb efteråt. Näringslivet är väldigt tydligt, framför allt de större företagen, med vad de vill kräva.

Sedan finns det alltid olika lösningar när det gäller lärlingar och så vidare, men det handlar om enstaka individer i högre grad än den stora gruppen.

Det som förvånar mig här när det gäller Moderaterna, och kanske speciellt Mats Gerdau, är att man förespråkar en ensidig stuprörmodell där vi liksom ska ha tre stuprör i stället för en helhet. Också när jag läser internationella undersökningar ser jag att det är de sammanhållna skolsystemen som i högre grad lyckas plocka upp alla elever. Det säger även PISA och andra.

Att vi sedan har många problem här i Sverige vill jag inte sticka under stol med, men frågan är: Löser man dem genom att stycka upp helheten eller genom att försöka göra helheten mer flexibel?

Anf. 27 MATS GERDAU (m) replik:

Herr talman! Ja, jag tror att vi ska göra helheten mer flexibel. Det är nog ingen som förespråkar att vi ska ha helt olika typer av skolsystem för gymnasieungdomar. Det kommer att finnas teori varvat med praktik på yrkesinriktade utbildningar, och det kommer att finnas teoretiska men säkerligen även praktiska inslag på en del av de akademiskt förberedande utbildningarna. Jag har stor förhoppning och tilltro till Anita Ferns gymnasieutredning och att hon kommer att komma fram till ett väldigt bra förslag.

Jag tycker att det är en ganska bra liknelse med spagatpolitiken. Vi måste ha både–och. Eleverna ser ju väldigt olika ut, och då kan vi inte skapa en gymnasieskola för alla. Det hade jag hoppats att Miljöpartiet också skulle bejaka.

När jag noterade att Miljöpartiet inte har så många reservationer i det här betänkandet om gymnasieskolan tänkte jag: Vad bra! Ni är inne på vår linje och det vi skriver i majoritetstexten. Ni har inte reserverat er mot de här tankarna och idéerna om hur vi ska förändra.

När Mats Pertoft sedan i sitt inledningsanförande pratar om att han skulle bli besviken så kanske det är mer så att vi blir besvikna från borgerligt håll, för vi hade faktiskt hoppats på att Miljöpartiet skulle vara mer inställt på att vara beredd till en riktig omprövning av den förda gymnasiepolitiken.

Jag kan väl också möjligen tro att den lilla Gy 07, som man kommit överens om, var den minsta gemensamma nämnare som de tre oppositionspartierna kunde komma överens om förra perioden. Det var ju inte så mycket, och jag tolkade det faktiskt som att Miljöpartiet egentligen var ointresserat av den linje som sossarna står för.

Mats Pertoft, du kan gärna ge besked om du är med åt vårt håll eller om du är mer för den fyrkantiga, stelbenta politiken på vänsterkanten.

Anf. 28 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag upplever inte att det är en fyrkantig politik att försöka hålla ihop en samlad gymnasieskola. Snarare upplever jag att det är ganska fyrkantigt att dela upp den i stuprör.

Men jag ställde frågan också till Ulrika Carlsson om blocköverskridande överenskommelser. Miljöpartiet har signalerat att vi är mycket intresserade av att ge den svenska skolan hållbara lösningar. Tyvärr har ju utbildningsministern snarare sänkt det redan från början och sagt att han är beredd till det men att han inte tror på det. Ja, vad är det värt om man inte ens tror att man kan komma att diskutera?

Frågan är – det är den fråga jag vill ställa till Mats Gerdau nu: Är ni från Moderaternas sida verkligen beredda att sätta er ned och diskutera blocköverskridande överenskommelser där det inte bara handlar om att vi från oppositionen eller enskilda oppositionspartier ska acceptera allt ni redan har räknat ut? Är ni beredda att faktiskt fundera och på allvar hitta lösningar som kan främja långsiktigt hållbar skolpolitik i Sverige? Det är det som Sveriges skola efterfrågar, och det är det som Björklund har sänkt flera gånger och sagt att han är beredd att göra men att han inte tror på det. Är Moderaterna beredda att sätta sig ned och föra sådana samtal innan allting redan är bestämt?

Anf. 29 MATS GERDAU (m) replik:

Herr talman! Som jag sade tidigare vore det bra om vi i Sveriges riksdag kom fram till breda överenskommelser om hur vi ska lägga upp skolpolitiken. Det tror jag vore bra för elever, lärare och samhället i stort, absolut. Men om vi ska kunna komma överens bygger det på att vi ser problemen. Vi får inte sopa problemen under mattan som jag upplever att Socialdemokraterna gjort i den här debatten. De har inte velat vidkännas några kvalitetsproblem i gymnasieskolan. Om vi inte ser problemen finns inte heller förutsättningarna för att kunna göra upp.

Vi måste se orsakerna till varför problemen har uppkommit och vara beredda till omprövningar. Vi måste också signalera vad vi själva tycker. Vi har tydligt signalerat vad vi tycker, och om andra tycker på samma sätt som vi är vi självklart beredda att diskutera detaljerna för hur vi ska kunna få fram ett bra, och hållbart, förslag.

När Gymnasieutredningen kommer på måndag – den blir säkert en kioskvältare – får vi väl se om vi kan enas i stora delar. Inte heller jag har sett förslaget, men jag har stora förhoppningar om att Anita Ferm kom-

mit fram till bra förslag om hur vi ska lägga upp en ny struktur för gymnasieskolan så att eleverna lär sig och verkligen fullföljer sin utbildning under den tiden och slipper alla de misslyckanden som vi ser i dag. Det är i alla fall ambitionen från Moderaternas sida.

Anf. 30 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Låt mig börja med att ge oppositionen rätt i en sak, nämligen att Sverige ska satsa på kunskap, att det är helt avgörande för Sverige att vi är en kunskapsnation.

Den nya majoriteten gör det. Vi satsar på kunskap. Ni gjorde det inte tillräckligt mycket. Vi rustar upp hela utbildningssystemet genom omfattande reformer. Ni gjorde inte det under er tid vid makten. Vi vill ha ett gymnasium som ger fler elever chansen att lyckas. Ni blundade för misslyckandena. Vi höjer kunskapskraven. Ni gjorde det inte. Sverige behöver mer kunskap för att lyckas i den internationella konkurrensen. Därför är det viktigt att alliansens skolpolitik får verka fullt ut.

Om några dagar får vi en viktig utredning som lägger fram förslag om hur gymnasiet kan se ut framöver. Den kommer att ligga till grund för en ganska omfattande debatt gissar jag – och har redan gjort i denna kammar i dag. Den kommer också att kunna ligga till grund för många viktiga reformer för Sverige. Jag och Folkpartiet ser verkligen fram emot detta.

Vi måste ställa oss frågan: Varför behövs det reformer på gymnasiet? Vi har i dag en gymnasieskola som inte lever upp till de förväntningar och behov som finns. För många elever är den bra, vilket är viktigt att konstatera. När man talar om skolan måste man nämligen alltid göra skillnad på olika kommuner och olika skolor eftersom verkligheten ser olika ut. Men en av fyra killar har inte fått slutbetyg inom fyra år trots att utbildningen var tänkt att vara treårig. Var femte tjej har inte fått slutbetyg efter fyra år trots att utbildningen var tänkt att vara treårig.

I dag sitter 60 gymnasieelever från Skövde på åhörarläktaren. Om den nationella statistiken skulle gälla även för dem, vilket jag hoppas och tror inte är fallet, kan var och en av oss i utskottet räkna ut hur många av dem som skulle hoppa av och inte få slutbetyg under de kommande fyra åren trots att deras utbildning är tänkt att vara treårig. Nu blir det naturligtvis inte så för dem, men för genomsnittet i Sverige är läget sådant.

Av dem som får slutbetyg har 10–15 procent inte godkänt i ett eller flera av kärnämnen. Vi ser också hur det individuella programmet växer och växer. Det som skulle vara ett undantag har blivit en regel. Fyra av fem som börjar på IV uppnår inte fullständiga slutbetyg från ett nationellt eller specialutformat program. Så kan det inte fortsätta. Sverige behöver reformer på gymnasieområdet.

De som missar gymnasiet får svårt att få jobb senare. Om man hoppat av gymnasiet eller inte fått godkända slutbetyg löper man stor risk att hamna i arbetslöshet, att fastna i arbetslöshet. Gymnasieskolans utformning är i själva verket en av anledningarna till att Sverige jämfört med andra länder har en relativt stor ungdomsarbetslöshet. Det innebär ett senare inträde på arbetsmarknaden, och det innebär även att man halkar efter i utvecklingen som människa. Dessutom blir samhället fattigare. Så kan det inte fortsätta, och därför behöver vi reformer på gymnasieområdet.

Vi ser också att gymnasiet inte alltid lever upp till de förväntningar som högskolan ställer. Enligt Skolverkets utvärdering anser varannan lärare vid högskolor och universitet att de unga studenterna har sämre kunskaper i dag än för tio år sedan. Inom områden som teknik, naturvetenskap och humaniora anser ännu fler lärare att kunskaperna nu är sämre än för fem–tio år sedan. Taktikval har blivit vanligare. Man väljer bort svårare kurser och blir därmed sämre förberedd för vidare studier. Så kan det inte fortsätta. Vi behöver reformera gymnasieskolan.

Låt mig också säga att det för gymnasieskolan är viktigt att man genomför reformer även i grundskolan. Om vi kan lyfta kunskapsnivån i grundskolan kommer även gymnasiet att fungera mycket bättre. Därför är de satsningar vi nu gör viktiga för gymnasiet. Det handlar om lärarfortbildning, tidiga betyg, tydligare utvärderingar och mycket annat.

Herr talman! Gymnasieutredningen, som lägger fram sina förslag på måndag, har ett mycket omfattande uppdrag. Vi kommer att få tre huvudinriktningar, nämligen studieförberedande, yrkesförberedande och lärlingsutbildning. Samtliga dessa tre inriktningar kommer att resultera i en gymnasieexamen.

Hittills har avhoppen varit flest på de yrkesinriktade programmen. Genom de förändringar som vi föreslår ger vi nu fler chansen att lyckas. De yrkesinriktade programmen ska också kunna förbereda för högskolestudier. Det står tydligt i direktiven att så ska ske. De som vill ska kunna läsa in ämnen för att få högskolebehörighet oavsett om de läser studieförberedande eller yrkesförberedande eller väljer lärlingsinriktningen.

Utbildningsminister Jan Björklund berättade i veckan att den fyraåriga tekniska gymnasieutbildningen ska återinföras. Gymnasieingenjörer ska åter utbildas i Sverige. Reaktionerna har varit positiva. Utmärkt, säger Sveriges Ingenjörer, som i flera år varnat för den ökande bristen på ingenjörer. Det är precis det komplement som behövs, säger Scaniachefen. Jag tror att vi kommer att få ett liknande bemötande på många områden när den nya gymnasieskolan nu tar form, när utredningen kommer, vilket sker på måndag, när den remissbehandlas och när regeringen senare lägger fram sin proposition om förnyelse.

Sverige får nu också en rejäl lärlingsutbildning, vilket många redan varit inne på. En sådan finns i de allra flesta andra länder som vi jämför oss med. Däremot har det inte funnits en ordentlig sådan i Sverige. Det är en lärlingsutbildning som ska vara tydligt förankrad i arbetslivet, ännu tydligare än yrkesprogrammen, men den ska även innehålla teoretisk kunskap. De elever som så önskar ska ha möjlighet att läsa in studieförberedande behörighetsgivande kurser. Försöksverksamheten startar redan till hösten, och som Mats Gerdau sade ser den ut att bli mycket lyckad.

Gymnasieutredningen ska också ge förslag på nya behörighetskrav som innebär att eleverna har de förkunskaper som behövs. Det höjer kvaliteten på utbildningen. Med tydligare behörighetskrav höjs kvaliteten på gymnasieutbildningen. Utredaren tittar även på hur de lokala kurserna ska kvalitetssäkras, något som framförts i flera motioner som behandlas i betänkandet. Tillsammans med tydliga intagningsregler till högskolan blir det en del i att höja kvaliteten på utbildningen i gymnasiet. Vidare kommer utredaren att lägga fram förslag om att vi ska få fler lektorer i gymnasiet, hur betygssystemet ska se ut samt om, och i så fall på vilket

sätt, flexibel skolstart ska införas. Dessutom tittar utredaren på system med frisökning.

Jag tror att ytterligare områden behandlas i utredningen, och därför tror jag att vi kommer att få en ny och intressant diskussion om gymnasieskolans framtid. Det hade varit intressant att föra denna debatt efter att utredningen lagts fram, och kanske kommer vi att återkomma med fler gymnasiedebatter i kammaren. Uppenbart är att det behövs.

Därmed, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 31 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag har några frågor jag vill ställa till Christer Nylander, men först vill jag göra ett litet påpekande. Även om utredningen hade kommit har jag svårt att se vilka svar vi hade fått från alliansen eftersom de ju inte läst utredningen. Även om vi hade haft debatten nästa gång hade ni knappast kunnat säga så mycket. Det har vi åtminstone fått höra tidigare när utredningar lagts fram.

Vi ska inte uppehålla oss vid problembeskrivningen. Jag tror att problembeskrivningen är ganska tydlig, och då gäller det snarare att hitta lösningar. När jag lyssnar, läser och diskuterar frågan får jag hela tiden bilden att lärlingsutbildning är jättebra, men lärlingsutbildningen kommer inte att lösa de problem vi har. Det är inte de elever som i dag framför allt går på det individuella programmet som småföretagare, de som är intresserade av lärlingsutbildning, vill anställa.

Småföretagen vill ha elever som i dag kanske går på yrkesutbildningar, som är väl motiverade att direkt gå in i verksamheten, som fungerar direkt och så vidare.

Vad tänker alliansen egentligen göra med IV-programmet? Ni har ju lagt upp det hela som att lärlingsutbildningen skulle vara lösningen på detta problem. Jag upplever att ni stoppar huvudet i sanden.

Anf. 32 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Låt mig först säga att det är väldigt viktigt att ha problembilden tydlig för sig. Om man inte diskuterar vilka problem och utmaningar som finns är det svårt att hitta rätt lösningar. Därför har vi lagt ned ganska mycket tid på att fundera på vilka problem som egentligen finns och hur man bemöter dem på olika sätt, både i nuet och i framtiden.

Det är i själva verket den grundläggande bakgrunden till att vi nu tar initiativ till en ganska omfattande förändring av gymnasiet.

Min bedömning är inte att det i huvudsak är de som i dag går på IV-programmet som ska bli lärlingar. Så enkelt är det inte.

Den kommande lärlingsutbildningen ska vara en högkvalitetsutbildning med en väldigt tydlig kontakt med yrkeslivet. Mer än hälften av verksamheten ska vara förlagd ute i arbetslivet. Att säga att lärlingsutbildning är en ersättning för IV-programmet är att tänka fel. Lärlingsutbildningen ska vara en högkvalitetsutbildning för många elever, inklusive dem som i dag går på studieförberedande program.

Anf. 33 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Tack för svaret! Det var väldigt intressant. Jag tycker nämligen att jag har hört utbildningsministern flera gånger nämna lärlingsutbildning som en lösning på det här.

Men hur är det då? Är Christer Nylander intresserad av att på allvar sätta sig ned och hitta blocköverskridande lösningar eller gemensamma koncept för gymnasieskolan för att ge Sveriges skolor en arbetsro och för att det här inte ska upprepas? Vi på den här sidan vill ju hemska gärna ta över regeringsmakten 2010. Ska vi då vara tvungna att riva upp alla lagar, eftersom ni inte är beredda att förhandla med oss?

Anf. 34 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Utbildningsministern ger besked om att man ska bjuda in till samtal om betygssystemet och betygsskalan. Det är mer än vad den gamla regeringen gjorde gentemot den dåvarande oppositionen.

Vi lyssnar gärna på vad oppositionen säger om framtidens gymnasieskola. Men låt mig ändå vara lite skeptisk till tanken på att vi kan nå överenskommelser. Det blir nämligen så märkligt i sådana här debatter där man säger – Mats Pertoft gör det inte lika mycket som Marie Granlund: Det är klassisk högerpolitik. Ni monterar ned hela systemet. Låt oss komma överens om hur det ska ske!

Jag tror inte riktigt på att man då närmar sig en överenskommelse när det gäller gymnasienivån. Men det är klart att vi kan ha diskussioner. Jag ska med stort intresse lyssna på de kommentarer som kommer från oppositionspartierna när vi får utredningen på måndag.

(forts. 7 §)

Prot. 2007/08:84

27 mars

Gymnasieskolan

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

6 § Frågestund

Frågestund

Anf. 35 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vi ska nu övergå till dagens frågestund. Jag hälsar statsråden välkomna. Följande statsråd kommer att delta: utbildningsminister Jan Björklund, statsrådet Maria Larsson, statsrådet Gunilla Carlsson, integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni samt kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth. Utbildningsminister Jan Björklund besvarar frågor som gäller allmänpolitik såväl som hans eget ansvarsområde.

Frågestund

Anf. 36 MATILDA ERNKRANS (s):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till statsrådet Björklund. Min fråga berör barnomsorg på obekväm arbetstid.

Det känns som om familjepolitiken är väldigt het just nu, även om det kanske också känns som att den samlade borgerligheten snarare gör ett antal medieutspel om lite försöksballonger som är mer eller mindre förankrade medan vi här i riksdagen har andra saker att prata om, riktiga förslag. För två veckor sedan röstade den borgerliga majoriteten ned ett förslag om barnomsorg på obekväm arbetstid. Samtidigt lägger man fram en proposition om ett kommunalt vårdnadsbidrag, ett vårdnadsbidrag som med fördel kan användas till att betala en au pair eller en barnflicka, och dessutom kan man göra avdrag för det som en hushållsnära tjänst.

Jag vill gärna höra statsrådet Björklund förklara för det svenska folket varför det för en borgerlig regering är viktigare att understödja ett barnflickesystem än att ge föräldrar barnomsorg på obekväm arbetstid.

Anf. 37 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det fanns nog inte någon familjepolitisk fråga som inte hanns med i den framställningen. Jag tror att jag får avgränsa svaret till någon fråga. Jag uppfattar att barnomsorg på obekväm arbetstid var själva kärnan i frågan.

Den här regeringen har samma uppfattning som den förra regeringen hade under sina tolv år, nämligen att det är ett kommunalt ansvar att försöka tillgodose behov av barnomsorg på obekväm arbetstid, kvällar, nätter och helger. De bestämmelser vi har i lagen om förskolan ger alla rätt att få förskola, men det är ju på dagtid. Därutöver får man göra prövningar i individuella fall. Det är upp till kommunen att göra den prövningen om man ska tillgodose behov på kvällar och nätter.

Det var den politik som fördes under de tolv år som den förra regeringen satt. Det är samma inställning som den här regeringen har.

Anf. 38 MATILDA ERNKRANS (s):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Björklund för svaret, även om jag tycker att han alltför enkelt viftar bort den här frågan. För barnomsorg på kvällar, helger och nätter är viktigt, inte minst om man har någon sorts arbetslinje i sin politik. Ska man kunna ta ett jobb, ska man kunna gå från deltid till heltid och har barn måste barnomsorgen finnas när man behöver den. Den behöver finnas på kvällar, nätter och helger.

Jag vill därför återkomma till min fråga. Man gör ju prioriteringar när man sitter i regeringen. Ni har gjort prioriteringen att lägga fram ett kommunalt vårdnadsbidrag som jag sade med fördel kan användas till att anställa en au pair eller en barnflicka, och dessutom får man göra avdrag för det som en hushållsnära tjänst. Man understöder ett barnflickesystem för de redan välbeställda, medan man säger att vanligt folk ska fortsätta att hålla på att mickla och mockla med föräldrar, släktingar och så vidare för att få till barnomsorgen på obekväm arbetstid. Jag tycker att det här är en oerhört viktig fråga, för många småbarnsföräldrar är det en viktig fråga, och för alla oss som vill ha en arbetslinje är det en viktig fråga.

Anf. 39 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det finns inte en enda olycka som inte kommer att nedkallas över svenska folket till följd av vårdnadsbidraget när man lyssnar på frågeställaren. Jag tror att de här beskrivningarna av vårdnadsbidraget är väldigt överdrivna. Det kommer att ge hårt trängda småbarnsföräldrar, när barnen är väldigt små, en liten möjlighet att välja att få lite mer tid med sina barn.

Tänk, jag tror inte att småbarnsföräldrarna är så upprörda över detta som frågeställaren är. Jag tror att man kommer att ta emot den möjligheten. Huvuddelen kommer kanske inte att använda den, men en del kommer att göra det och man får lite mer möjlighet att vara med sina barn. Så upprörande kan väl inte det vara när barnen är små.

Ställ inte det mot förskolan! Jag kommer aldrig att acceptera att föräldrars rätt att vara med sina barn när de är små ska ställas mot förskolan och kvaliteten i förskolan. Det kommer mycket omfattande satsningar på förskolan som allianspartiledarna aviserade för någon vecka sedan. De kommer i höstens budget, de kommer nästa år, de kommer i den nya skollagen. Det är beslut som den förra regeringen aldrig orkade ta.

När det gäller barnomsorg på obekväm arbetstid råder samma politik nu som har rått under den förra regeringen, nämligen att det är ett kommunalt ansvar.

Kärnkraftssäkerheten

Anf. 40 PER BOLUND (mp):

Fru talman! Min fråga riktar sig också till statsrådet Björklund. Radioekot rapporterade i går om en studie från Som-Institutet som visade att förtroendet för kärnkraftsindustrin i dag är rekordlångt och att oron för en stor kärnkraftsolycka växer. Jag tror att ministern håller med mig om att en av grundförutsättningarna för att man ska ha förtroende för energiproduktionen från kärnkraft som energikälla är att vi har starka och självständiga myndigheter som kan reglera kärnkraftens livsvillkor och som också granskar säkerhetsarbetet.

Min fråga är om ministern litar på att våra myndigheter är kompetenta och kan ställa relevanta säkerhetskrav som garanterar säkerheten i svensk kärnkraft.

Anf. 41 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Det är väl möjligt att Per Bolund och jag inte blir överens om hur vi ska se på kärnkraften som energikälla. Jag såg också den mätningen. Svenska folket hade svagt förtroende för ägarna till kärnkraften. Då ska man komma ihåg att det är ett statligt företag som äger det mesta. Men man hade ett mycket starkt förtroende för kärnkraften som energikälla. Ibland kan opinionsmätningar utfalla underligt. Men det var det resultatet.

Politiken kan inte baseras på opinionsmätningar. Per Bolunds fråga handlar om starka kontrollmyndigheter. Ja, regeringen har ett stort för-

troende för de myndigheter som utövar kontrollen över svensk energiförsörjning. För oss – då menar jag mig snarare än Per Bolund – som verkligen tror på att kärnkraft är en viktig del också i framtiden i den svenska energiförsörjningspaletten är det extra viktigt att det finns en stor tilltro till starka tillsyns- och kontrollmyndigheter. Det är det som ytterst avgör om svenska folket har förtroende för kärnkraften som energikälla.

Anf. 42 PER BOLUND (mp):

Fru talman! Jag blir glad över att ministern litar på myndigheternas kompetens att ställa relevanta säkerhetskrav på kärnkraften. Statens strålskyddsinstitut, SSI, har nämligen nyligen tagit fram nya regler för vilka utsläppsnivåer som ska gälla vid eventuella tillbud och olyckor från kärnkraften. De reglerna har nu överklagats till regeringen av kärnkraftsindustrin som hävdar att om säkerhetskraven skärps som myndigheten vill kommer kärnkraften i Sverige att slås ut.

Min fråga är därför om ministern anser att man ska sänka strålskyddsinstitutets säkerhetskrav och gå industrin till viljes för att skydda kärnkraftsindustrin i Sverige.

Anf. 43 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Den prövning som regeringen har att göra i enskilda ärenden och de ärenden som ligger under beredning i Regeringskansliet tänker jag inte föregripa här. Regeringen har att väga ihop rader av olika aspekter när man avgör olika regeringsärenden. Det mera konkreta svaret på Per Bolunds fråga får Per Bolund vänta på tills vi har avgjort den frågan.

Public service-utredningen

Anf. 44 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Min fråga riktar sig till kulturministern. Public service-utredningen ska presentera sitt resultat i sommar, och om jag inte minns fel blir det den 30 juni. I dagarna gjorde regeringens partirepresentanter i kulturutskottet ett utspel om att även TV 4, TV 8 och Axess TV ska ges möjlighet att få statligt stöd för program som allianspartierna bedömer vara av god public service-kvalitet.

Min första fråga till kulturministern blir: På vilket sätt kan man bryta ned public service-kvaliteten på programnivå? Public service i allmänhetens tjänst handlar om helheten i systemet med den public service som vi har som till exempel är reklamfri, självständig och oberoende och har ett brett programutbud som ska kunna ge något för alla.

Den andra frågan är: Anser kulturministern det vara viktigt att komma överens med oppositionen om kommande tillståndperiod för SVT, SR och Utbildningsradion? Är det regeringens ambition att utforma en överenskommelse som är blocköverskridande och som överlever ett eventuellt regeringsskifte efter nästa val 2010?

Anf. 45 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Som Siv Holma mycket riktigt påpekar är det en utredning som arbetar med att ta fram ett nytt avtal för public service. Den utredningen lägger fram sitt förslag den 30 juni i år.

Som det står i direktiven är det självklart att varje program ska kunna motiveras utifrån public service-uppdraget. Det är en självklarhet. Jag kan inte kommentera det mer.

Fråga två gällde om det är ett önskemål att nå en bred överenskommelse. Det är det givetvis. Det är inget självändamål att ha korta avtalsperioder.

Anf. 46 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Det finns ett önskemål från kulturministerns sida att träffa en överenskommelse över blockgränsen när det gäller tillståndsavtalet för public service. Jag tycker att det är ett för vagt svar. Jag skulle vilja höra av kulturministern att det är en ambition eftersom det är en så viktig fråga att träffa en överenskommelse som överlever olika val och eventuella nya regeringar. Kan vi få ett sådant ställningstagande från kulturministern vore jag tacksam.

Anf. 47 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Regeringen värnar public service, det har jag sagt i kamraren och i många andra sammanhang. Det framgår också väldigt tydligt i uppdraget till utredaren.

Det är självklart ett önskemål – som jag sade i svaret nyss – att man hittar ett så brett stöd som möjligt för det nya avtal som kommer att träffas.

Utredaren, Rose-Marie Frebran, är ju väldigt självständig men har också träffat representanter för både oppositionen och alliansen lika många gånger, såvitt jag vet. Det är bara ett par månader kvar innan hon lägger fram sitt förslag. Vi kan ta diskussionen då. Det kommer naturligtvis också att gå ut på remiss.

Tvångsmetoder i vården av utvecklingsstörda

Anf. 48 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Efter att ha tittat på tv-programmet *Uppdrag granskning* i går kväll vill jag ställa ett par generella frågor till statsrådet Maria Larsson.

Vi fick ta del av att två personer med utvecklingsstörning påstods ha blivit mycket illa behandlade. Man sade att man bland annat hade använt så kallad nedläggningsteknik med förödande konsekvenser. Det gör särskilt ont när redan utsatta personer får den här typen av metod använd mot sig. Det är naturligtvis helt oacceptabelt.

Jag ser att det behövs ett antal åtgärder som utbildning, bemötande, lagändringar kanske och tillsynsåtgärder.

Det känns angeläget att få statsrådet Maria Larssons syn på den här problematiken. Vilka åtgärder anser regeringen behöver vidtas för att vi ska slippa den här typen av rapporter?

Anf. 49 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag tackar frågeställaren för möjligheten att uppmärksamma detta. Jag tror att alla vi som såg *Uppdrag granskning* i går blev väldigt berörda, för att inte säga upprörda. Jag blev det åtminstone.

Jag vill passa på tillfället att tydliggöra att det enligt lag – både inom ramen för LSS-lagstiftningen och inom ramen för socialtjänstlagen – inte finns utrymme att använda vare sig våld eller tvång. Det är alltså direkta lagbrott om det används i situationer som inte framkallar nödvärn.

Enligt programmets tolkning används det ibland som en systematisk arbetsmetod, vilket är väldigt alarmerande och oroväckande. Det är viktigt att slå fast att det inte i lagen medges en sådan handling om det inte handlar om nödvärn. Här beskrevs många situationer där det inte var ett nödvärnsförfarande.

Den lagstiftning vi har är tillräcklig för att sådant här inte ska ske någonstans i Sverige.

Anf. 50 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Det var ett tydligt klarläggande. Vi är naturligtvis överens om det. Det är väldigt viktigt att budskapet når ut. Där har både myndigheterna, vi förtroendevalda och alla i samhället en viktig uppgift.

Utöver detta och mer generellt tror jag att det är viktigt att vi förbättrar kompetenser. Det finns ett par statliga utredningar som i dag arbetar med att se vad man kan göra. Det gäller registerkontroll, även av den här typen av personal, och andra åtgärder. Mäns våld mot kvinnor är ju en handlingsplan som regeringen har förelagt riksdagen. Där finns det också viktiga påpekanden.

Det är bra med ett klargörande och det är oerhört angeläget att vi får tydliggjort vad som gäller.

Anf. 51 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Det är många saker som är viktiga att göra med anledning av att vi har sett att det här förekommer. Dessvärre visar en granskning som Socialstyrelsen har inlett genom ett enkätförfarande till länsstyrelsen att det inte bara är i det län som utpekats i programmet som detta kan ha förekommit.

Det ger naturligtvis anledning till vissa insatser. Det behövs framför allt metodutveckling på det här området. Vilka metoder är acceptabla att använda? Ett sådant arbete har Socialstyrelsen inlett. Det handlar naturligtvis om kompetensutveckling och kunskapsutveckling för dem som bedriver den här typen av verksamhet.

Vi måste säkerställa att det inte händer igen.

Vi har en tillsynsutredning som är ett viktigt framtida verktyg för att se till tillsynen är väl fungerande – det gäller även i dag, naturligtvis. Det är ett kontrollverktyg som vi ska använda oss väl av. Det har funnits ett utökat uppdrag. Vi har också en utredning som föreslår ytterligare skärpningar.

Anf. 52 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! I kväll kommer det att visas en föreställning i Linköping som den kinesiska ambassaden har försökt stoppa. Vi är många som har reagerat på att den kommunistiska myndigheten i Kina på det här sättet försöker exportera sin censur till oss. För att visa stöd för yttrandefrihet och demokrati kommer jag och sex östgötska allianskolleger att se föreställningen i kväll.

För att uppnå demokrati i ofria länder måste människor i dessa länder på plats stödjas i kampen för yttrandefrihet.

Vi folkpartister vill öronmärka 1 miljard av biståndet för yttrandefrihet och oberoende medier och skapa möjligheter för individer som journalister och oppositionella att söka stipendier för att kunna komma hit till Sverige och här få studera i frihet.

Min fråga är: Delar biståndministern uppfattningen att det är viktigt att öronmärka biståndspengar för yttrandefrihet? Hur ser ministern på förslaget att inrätta sådana stipendier som jag talade om?

Frågestund

Anf. 53 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Karin Granbom tar upp frågan om yttrandefrihetsmiljard som har föreslagits av Folkpartiet. Det är en spännande tanke och något som nu genomsyrar den nya biståndspolitiken.

Grundläggande är att vi står upp för mänskliga rättigheter och demokrati för att få en hållbar utveckling och därmed en effektiv fattigdomsbekämpning.

Jag har just i dag presenterat regeringens skrivelse om mänskliga rättigheter i utrikespolitiken. Vi säger där att ett av åtta prioriterade områden är yttrandefrihet som är en viktig grundbult i värnet om de mänskliga rättigheterna, men också att mänskliga rättigheter och demokrati är en av prioriteringarna i biståndspolitiken. Där har vi identifierat att kampen för demokrati och mänskliga rättigheter först och främst går via yttrandefrihet, fria medier och journalister. Sverige ska ytterligare öka sin kompetens och kapacitet för att stödja dissidenter.

Jag återkommer till riksdagen med en skrivelse om demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet. Då får vi anledning att tala vidare om detta.

Anf. 54 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Jag vill varmt tacka ministern för det positiva svaret. Det märks av det att hon är engagerad för mänskliga rättigheter och demokrati.

Jag vill passa på att ge en eloge för det genomförda arbetet med att förstärka demokratiinriktningen av det svenska biståndet.

Jag vill också säga att det är viktigt att alla statsråd och politiska företrädare i kontakter med ofria länder lyfter upp frågor om mänskliga rättigheter och demokrati. I april ska statsministern åka till Kina och träffa premiärministern för att diskutera klimatfrågor.

Vi folkpartister vill inför det ge statsministern att starkt stöd för att under den resan också lyfta fram vikten av att Kina stärker de mänskliga rättigheterna.

Anf. 55 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! I den här regeringen har vi ökat engagemanget för mänskliga rättigheter just för att det är viktigt för oss att stå upp för frihet och mot förtryck. Det är en självklarhet för mig och samtliga mina regeringskolleger.

När Maria Larsson reser till Afrika för att diskutera sjuk- och hälso-system är det en självklarhet att hon pratar om både kvinnors rättigheter och allmänt mänskliga rättigheter. När statsministern reser till Kina har han också ett ansvar eftersom Sverige är ett av få EU-länder som har en direkt egen MR-dialog med Kina där han naturligtvis kommer att ta upp läget i landet samtidigt som han talar om gemensamma utmaningar kring klimat, ökad handel, ökat multilateralt samarbete och vad det nu vara mände.

Detta är någonting som vi stärker nu, bland annat genom vår skrivelse om mänskliga rättigheter i utrikespolitiken, som har kommit till riksdagens bord, och är vägledande för hela regeringen. Jag vill exemplifiera med Maria Larsson men jag vet att vart och ett av statsråden som är ute och reser, men som också tar emot utländska besök, ser till att aldrig försumma möjligheten att stå upp för det som förenar så många av oss i den här kammaren, nämligen engagemanget för mänskliga rättigheter och demokrati.

Flyktningmottagandet i vissa kommuner

Anf. 56 YILMAZ KERIMO (s):

Fru talman! Några storstadskommuner får ta emot så många flyktingar att bostäder och övrig mottagningskapacitet inte alls räcker till. I exempelvis Malmö, Göteborg och Södertälje är situationen alarmerande och akut. Man bor i rader på madrasser på golvet. Det är ovärdigt och ingen bra start för att integreras i det svenska samhället. Jag vill därför fråga statsrådet Nyamko Sabuni om hon är beredd att vidta åtgärder direkt för att hantera den akuta situation som ett antal av landets kommuner befinner sig i när det gäller flyktningmottagningen.

Anf. 57 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Jag kan hålla med om Yilmaz Kerimo om den beskrivning han gör av att flyktingar bor väldigt trångt på många håll i vårt land, kanske framför allt i Södertälje, Malmö och Göteborg. Jag håller dock inte med om att det inte har hänt så mycket på detta område att jag ska handla per omgående. Det har sedan jag tillträdde gjorts en hel del.

Som du känner till avvecklade vi Integrationsverket och såg till att ansvaret för flyktningmottagandet fördes ned till länsstyrelsenivå. Jag åker runt i landet och pratar med landshövdingar om denna fråga, och det visar sig att samarbetet mellan kommunerna fungerar jättebra nu och att flera kommuner börjar diskutera med varandra och kommer överens om att flyktingar i de kommuner där det är trångt i andra hand ska flytta till kommuner där det finns plats. Södertälje är ett sådant gott exempel. Jag vet att man snart tecknar avtal med Gnosjö, och det finns flera andra kommuner som de samarbetar med.

Sedan har jag tillsatt en kontaktperson, Sten Nordin, som är riksdagsledamot. Han ska kommunicera med de kommuner som i dag har kapacitet att ta emot fler flyktingar.

Prot. 2007/08:84
27 mars

Frågestund

Anf. 58 YILMAZ KERIMO (s):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret. Jag vet mycket väl att det finns flera utredningar och att ni har gjort en del och tillsatt en kontaktperson. Men jag vet också att det tar tid. Detta räcker inte. Det är mer bråttom än så när människor lever under ovärdiga förhållanden och det till exempel bor tio personer i en tvåa i Södertälje.

Vi socialdemokrater har sagt att EBO, eget boende, bör ses över, eventuellt avskaffas, så att kommunerna och Migrationsverket ges inflytande över var flyktingar ska bosätta sig och att alla kommuner, inte bara Södertälje och några till, ska ta ansvar och vara solidariska vad gäller flyktingmottagandet. Därför är min fråga igen till statsrådet: Vad vill ministern göra nu? Situationen är akut, detta kan inte vänta. Något måste göras. Det är mycket bråttom och mycket akut.

Anf. 59 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Fru talman! Jag fortsätter där jag slutade. Genom kontaktpersonen Sten Nordin för vi samtal med de kommuner som jag anser kan ta emot fler flyktingar. Vi för också samtal med de kommuner som i dag tar ett tungt ansvar för att komma fram till hur vi ytterligare kan hjälpa dem. Jag tror inte att det är pengar det handlar om. Är det väldigt trångt i Södertälje kommer det att drabba skolan och det kommer att drabba förskolan. Då är det inte mer pengar det handlar om utan det handlar om att flyktingar måste flytta någon annanstans där det finns plats och där det finns möjlighet att erbjuda god service. Det är precis det arbete som sätter i gång.

För framtiden tror jag också att det är viktigt att ett antal av de utredningar som pågår, bland annat utredningen om försörjningsansvar, kan fungera som incitament för att människor från början, tillsammans med myndigheter, ska ta ett ansvar för att flytta till rätt kommun, skaffa sig en dräglig bostad och också där öka sina möjligheter att få ett arbete.

Det är väldigt mycket på gång, också utredningar, som du säger. Och jag är övertygad om att vi inom något år ska kunna se resultat av de åtgärder som har vidtagits.

Folkhälsopolitiken

Anf. 60 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Nu har den sedan länge aviserade folkhälsopropositionen kommit. Men vad innebär den så kallade nya folkhälsopolitiken?

Kort efter regeringsskiftet behandlades en skrivelse, och nuvarande regering valde att dra tillbaka den, men återkommer först nu med en proposition med titeln *En förnyad folkhälsopolitik*. I den tidigare skrivelserna fanns följande utgångspunkter för politiken.

– En ojämlikhet i hälsa måste motverkas.

- En god folkhälsa är en förutsättning för hållbar utveckling.

Det verkar som om det övergripande målet, det vill säga att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen, inte längre ska vara utgångspunkt för folkhälsopolitiken eftersom den bara nämns som en bisats i propositionen.

Anser statsrådet att grunden för den nya inriktningen ”människans behov av integritet och valfrihet” är i överensstämmelse med modern folkhälsovetenskaplig forskning?

Anf. 61 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! En folkhälsopolitisk proposition har levererats, och det är faktiskt första gången, i alla fall på mycket länge, som det händer att det inte är en skrivelse utan en proposition som också åtföljs av en summa pengar. Det känns väldigt bra att få göra den typen av satsning tillsammans med alla andra satsningar som görs inom en mängd politikområden och från en mängd departement på en ökad folkhälsa.

Det finns nya inriktningar angivna. Ett sådant exempel är att vi har en tydlig prioritering när det gäller barn och ungdomar som inte har funnits så tydligt utpekad sedan tidigare. Ska man bygga folkhälsa, vilket är ett långsiktigt arbete som kräver ett stort mått av uthållighet, är det viktigt att börja med barn och ungdomar. Men vi fokuserar till exempel också på äldre som en grupp där vi inte minst ser en ökad psykisk ohälsa.

Att bygga på kunskap och evidens är en självklarhet för den här regeringen. Det gör vi inom alla områden. Därför har vi varit angelägna om att göra det också inom det här området. Det är ett fullgott svar på Gunvor G Ericsons fråga.

Anf. 62 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Det är viktigt att bygga på kunskap och folkhälsovetenskaplig forskning. Men jag hörde inte att Maria Larsson svarade på frågan om man anser att det som står i propositionen, att folkhälsan ska grundas på människans behov av integritet och valfrihet, är i överensstämmelse med folkhälsovetenskaplig forskning.

Till exempel skriver professor Michael Marmot, som är en mycket erkänd forskare på det här området, att de omständigheter under vilka vi lever och arbetar i stor utsträckning avgör hur vi fungerar som individer. Hur kan då Maria Larsson lägga valfrihet som en grund för folkhälsopolitiken utan att se samhällets ansvar? Ska det gälla inom alkoholpolitiken också?

Anf. 63 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Samhället har ett ansvar för att skapa en god grund, en bra infrastruktur för att människor ska kunna göra de goda val som skapar en förbättrad folkhälsa. Individen har naturligtvis också ett ansvar för sin egen hälsa. Vi vet på ett tydligt sätt att självbestämmande, när vi flyttar makt från politiker till människorna själva, vilket är en uttrycklig inriktning för den här regeringen, har betydelse.

Delaktighet är ett av de elva folkhälsopolitiska områdena, och det är ett oerhört viktigt område för mig. Det manifesterar vi på en mängd olika sätt, bland annat genom att ge äldre möjlighet till självbestämmande när det gäller val av äldreboende och vem som ska utföra hemtjänsten. Att ge människor makt över sitt eget liv är en viktig del av att skapa en ökad folkhälsa, att de känner att de råder över sin tillvaro. Det finns det dessutom väldigt mycket forskning som stärker. Det är en inriktning och den inriktningen syns i den folkhälsopolitiska propositionen, men inte bara där.

Kulturen och hälsan

Anf. 64 FINN BENGTSSON (m):

Fru talman! Jag är särskilt glad att se folkhälsoministern och kulturministern tillsammans vid kammarens frågestund i dag. Redan förra sommaren gjordes ett viktigt politiskt utspel av statsråden tillsammans när det gäller insikten om kulturens hälsobringande effekter. Efter detta har Göteborgs universitet, tillsammans med mitt universitet i Linköping, gjort en inventeringsplan för att titta på detta viktiga område. Ur ett internationellt perspektiv befinner sig dock Sverige fortfarande på efterkälken i detta avseende.

Nu har glädjande nog folkhälsoministern i sin nya folkhälsoproposition tydligt angivit inriktningen för regeringen på området. Det är naturligt att min fråga går till kulturministern. Vad avser hon att göra inom ramen för sitt departements verksamhet för att stötta den fortsatta utvecklingen av området kultur och hälsa?

Anf. 65 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Tack för frågan! Det är intressant att flera undersökningar på senare tid har visat att kulturen spelar en stor roll för vår hälsa, inte bara för hur vi mår utan också för hur länge vi faktiskt lever. Kulturen har funnits med som en dimension inom vården under en längre tid. Det är, precis som Finn Bengtsson sade, glädjande att folkhälsominister Maria Larsson och jag kan samarbeta om dessa frågor. Vi har också deltagit i seminarier som har arrangerats av bland annat Göteborgs universitet och Sahlgrenska sjukhuset. Det är bra att arbetet fortskrider och att man också inte minst får fram forskning som visar på det tydliga sambandet.

Vi innehar ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Kultur- och hälsofrågorna kommer att lyftas upp under året, bland annat i Almedalen men förhoppningsvis också under det möte vi ska ha i Helsingfors i höst, så att vi kan visa att det finns en alldeles tydlig koppling där.

Anf. 66 FINN BENGTSSON (m):

Fru talman! Tack så mycket för detta framåtsyftande svar. Det är ett fräscht nytänkande som har aviserats i propositionen inom både kultur- och folkhälsoområdet. Precis som kulturministern säger stärker detta uppfattningen att det finns en aktiv handlingsplan från regeringens sida.

När det gäller de två lärosäten jag nämnde, Göteborg och Linköping, som har engagerat sig tillfälligt kommer det säkert att komma fler universitet och lärosäten som vill ansluta sig till denna viktiga yttring av internationell forskning som expanderar raskt. För att Sverige ska hålla takten känns det tryggt att höra att det redan finns tankar på att under ordförandeskapet ta tillfället i akt att hålla seminarier.

Vill statsrådet stödja de universitet som redan nu har satt sig in i frågan att få bli delaktiga i den viktiga europeiska diskussionen för att sedan kunna lyfta det svenska universitetsväsendet in i framtiden för kultur och hälsa?

Anf. 67 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Det här är spännande. Kulturrådet har också i uppdrag att följa utvecklingen och se hur man kan stödja kulturens utvidgning, framför allt på hälsoområdet. Men det finns också ett stort intresse för att låta kulturen ta plats på flera områden. Biståndspolitikerna är ett sådant område. Export, utbildning, skola och regional utveckling är andra områden. Det finns mycket att göra inom hälsoområdet, och jag lovar att jag kommer att bidra så gott jag kan.

Narkotikahundar

Anf. 68 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Jag kommer att ställa min fråga till Jan Björklund – tror jag. Den handlar om narkotikahundarna. De är naturligtvis oerhört viktiga i kampen mot narkotikan, inte minst i tullsammanhang. Vi vet också att de är effektiva och står för upp till 50 procent av de narkotikabeslag som görs.

Tullverket har ett femtiotal narkotikahundar. Enligt beräkningar från fackföreningen Tull-Kust kommer nu 12–15 att pensioneras om Tullverkets besparingsförslag går igenom. Blir det verklighet kommer hundarna att försvinna på många platser, bland annat på Landvetter och Skavsta flygplatser. Polisen använder sig i dag av ca 95 hundar i narkotikabekämpningen.

Finns det någon beredskap så att polisen kan överta Tullverkets pensionshotade hundar så att inte antalet narkotikahundar minskas till narkotikabekämpningens nackdel?

Anf. 69 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag överblickar inte exakt hur många hundar Tullverket har och om just de pensioneras av åldersskäl. Regeringen är visserligen för att göra insatser även efter pensionsåldern, men jag är inte säker på att det handlar om hundarna.

Men jag antar att frågan mer seriöst utgår från de besparingar som nu är på gång inom Tullverket. Regeringen har uppmärksammat detta. En del i detta är ett förnyelsearbete inom Tullverket som vi tror är bra. Man jobbar med nya metoder och på nya sätt. Samtidigt inser vi att vi måste ha en stark, kompetent och kvalificerad tullorganisation också i fortsättningen. Därför kommer regeringen, som vi har aviserat, att skjuta till

Anf. 70 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Ska jag tolka det som att hundarna inte behöver pensioneras?

Frågestund

Anf. 71 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Utan att överblicka alla detaljer är det väl så att antalet hundar i Tullverket inte avgörs av vare sig riksdagen eller regeringen. Vi ger uppgifter till Tullverket och ställer resurser till förfogande. I den mån de uppgifter som frågeställaren tar upp är korrekta, och i den mån de skulle bero på de aviserade neddragningarna, vill jag i så fall lugna med att säga att regeringen kommer att skjuta till ytterligare medel till Tullverket om ett par veckor i vårpropositionen.

Ungdomars psykiska ohälsa

Anf. 72 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till äldre- och folkhälsoministern.

Rapporter, larm och artiklar om ungdomars psykiska ohälsa kommer tätt. I en Brisrapport från 2004 finns ett citat: "När ångesten kommer är kniven min räddning. Skär och skär tills jag äntligen kan slappna av och somna in. Kan inte låta bli, det dämpar min smärta på något konstigt sätt. Jag orkar inte alltid vara så 'lyckad och glad'. Ibland önskar jag att spegeln kunde byta spegelbild. Är jag knäpp??? Ni är de enda som jag kan vända mig till. Tack"

Det här var en 14-årig flicka som 2004 hörde av sig till Bris. Vi ser att det fortfarande kommer larm om ungas ohälsa. Vad avser regeringen att göra, folkhälsoministern?

Anf. 73 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Det är ett alarmerande problem som Rosita Runegrund tar upp. Vi fick senast i går en rapport från Socialstyrelsen som ytterligare indikerar att den psykiska ohälsan hos speciellt unga kvinnor ökar, och det är alarmerande. Därför har mycket av det arbete som har gjorts inom ramen för den folkhälsopolitiska propositionen också tagit sikte på detta. Vi tycker att det är angeläget att hitta bra sätt att faktiskt bygga den psykiska hälsan hos unga människor i dag.

Därför finns det en rad olika åtgärder som vi vill sätta in. Det finns ett klart samband mellan ett antal forskningsstudier, och de visar på vikten av att när föräldrar får stöd i sin uppgift förebyggs psykisk ohälsa hos unga människor och upp i vuxen ålder. Det är anledningen till att vi nu utarbetar ett föräldrastöd som ska vara under barnets hela uppväxt, upp genom tonåren och helst finnas i varje kommun. Ett sådant stöd kommer att tas fram. Det är en del av det vi gör nu. Vi sätter dessutom i gång aktionsforskning ute i kommunerna.

Anf. 74 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Det låter bra och hoppingivande.

Min fråga till folkhälsoministern är ändå rent konkret: Hur tänker man gå till väga när det gäller i synnerhet unga kvinnors benägenhet till suicidala tankar? Har regeringen någon plan som kan genomföras redan nu? Det är bråttom, folkhälsoministern.

Anf. 75 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Den här tiden är kort när man får tala. Jag hinner aldrig berätta färdigt.

Man skulle önska att vi hade förslag framme, men det kan ibland ta lite tid att få fram förslag. Det vi gör nu är att försöka bygga den psykiska hälsan stark i Sverige genom att genomföra en folkbildningskampanj, en första hjälpen i att identifiera när någon mår dåligt, våga fråga och våga hänvisa vidare till professionen när det behövs. Det handlar om att våga tala öppet om att vi mår dåligt. Det handlar naturligtvis också om att genomföra en kompetenshöjning hos berörd personal på området, inte minst inom skolans ram.

Jag vill att alla begångna självmord ska utredas. Vi behöver ta fram samma system att jobba med dessa problem som flyget har för att öka säkerheten. Det gäller att gå till botten med varje händelse och analysera vad som kunde ha gjorts för att det inte skulle ha inträffat. Det är grunden för regeringens nollvision för antalet självmord.

Försvarsmuseet i Boden

Anf. 76 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Min fråga vänder sig till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth, och den handlar om Försvarsmuseet i Boden. Museet startade sin verksamhet 2006 efter ett ganska långt förberedelsearbete där också staten var inblandad i själva skapandet av museet. Museet bedriver viktig verksamhet när det gäller försvarets historia både i landet och i Norrbotten, med Bodens garnison som självklar utgångspunkt. Det senaste året har visat att verksamheten går med rejält underskott, och om inget görs befarar jag och många andra att hela verksamheten hotas, vilket skulle vara väldigt olyckligt just för möjligheten att visa försvarets betydelse i svensk modern historia.

Den stora osäkerheten gäller just det statliga engagemanget – den statliga finansieringen – i det här projektet. Min fråga till statsrådet blir då: När avser statsrådet att med kommunen reda ut det statliga ansvaret i den här frågan?

Anf. 77 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Leif Pettersson tar upp Försvarsmuseet i Boden, ett museum som är relativt färskt och som jag tror inrättades under den förra regeringens mandatperiod. Jag vet att man har problem med att få ekonomin att gå ihop. Vi har haft kontakter med flera företrädare däruppe.

Det finns en stor satsning som regeringen gör och som går under benämningen Försvar i förvar. Där har Riksantikvarieämbetet föreslagit vilka anläggningar i Sverige som ska få medel för att bland annat hålla min-

Anf. 78 LEIF PETTERSSON (s):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Museet invigdes 2006. Om jag minns rätt var det precis före valet. Själva verksamheten kom i gång efter valet.

Det som just nu saknas är den sista biten i finansieringen, den bit som staten skulle stå för. Om jag tolkar svaret rätt är det som kommunen har väntat på nu på gång, alltså att staten ska reda ut sitt ansvar. Det har ändå gått över ett år sedan verksamheten drog i gång. När museet planerades var det med löften från staten om att man skulle finnas med. Tolkar jag statsrådet rätt att detta kommer att lösas inom en snar framtid?

Anf. 79 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag kan inte ge något direkt löfte om att det kommer att lösas. Jag kan hoppas detta.

Trycket är väldigt hårt inom kultursektorn. Vi har också att hantera en del omkostnader efter förra regeringens beslut att flytta Riksantikvarieämbetet och Riksställningar till Gotland. Nu är det viktigt att de verksamheterna får bra möjligheter. Det tar en hel del pengar i kulturbudgeten. Men jag hoppas att Försvarsmuseet i Boden också finns med på den lista som Riksantikvarieämbetet tar fram. Jag lovar att försöka återkomma i frågan.

Utvisningar till Irak

Anf. 80 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! Min fråga riktar sig till dig, Jan Björklund, eftersom du svarar på de allmänna politiska frågorna. Den handlar om utvisningar till Irak.

Migrationsverket har för avsikt att skicka flera hundra personer till Irak – liksom till Afghanistan – och kurder till Bagdad. Vi vet att i det lokala självstyret säger både Talabani och Barzani nej till detta. De vet att området är under ständigt hot från både Turkiet, Syrien och Iran. Vi vet att det pågår bombningar både från Turkiet och från Iran, men ingen pratar eller skriver om det här i Sverige.

Jag undrar: Vad har Sveriges regering och riksdag för ansvar för människor som har bott i Sverige i flera år och för kvinnor som har flytt inte bara på grund av krig utan också på grund av våld – våld inom familjen och hedersrelaterat våld? Bara i den kurdiska delen av Irak mördas en kvinna varje dag. Vad har vi för ansvar?

Anf. 81 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Tack, Amineh Kakabaveh, för en viktig men svår fråga!

Riksdagen har naturligtvis alltid det yttersta ansvaret för alla lagar som stiftas i Sverige. I 15 år, sedan den gamla Utlänningsnämnden skapades, och i årtionden dessförinnan fördes det en debatt om vem som egentligen ska fatta besluten och på vilka grunder när man ska tillbaka-visa människor som har kommit till Sverige och vill vara här men inte

har rätt att vara det. Ett antal partier i riksdagen – bland annat frågeställarens parti och mitt eget – kom överens om att det inte är lämpligt att vi riksdagsmän eller statsråd ska avgöra sådana ärenden. Det är överlåtet till domstolsväsendet, och det har inrättats särskilda domstolar för detta: migrationsdomstol och migrationsöverdomstol. Där prövas ärendena.

Det vore både konstitutionellt inkorrekt och olämpligt av alla möjliga skäl om jag som statsråd stod och uttalade mig om huruvida de beslut som rättsväsendet fattar är rätt eller fel. Vi har enats om att det är domstolarna som fattar de besluten.

Anf. 82 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! Tyvärr vet vi att domstolarna också bedriver en politik – en inhuman politik, tycker jag, som Migrationsverket har i Sverige. Det är en paradox när vi ser att Sverige är för en öppnare migrations- och arbetsinvandringspolitik – vilket jag och Vänsterpartiet tycker är jättebra. Men vi måste också ta vara på dem som finns i landet och som har flytt av olika skäl. De har kanske flytt i fem sex år och har ingenstans att återvända. De har varken ekonomiskt eller socialt skydd i sitt eget land.

Jag har nyligen varit i Irak. Alla vill fly därifrån. De som har pengar flyr. Det är killarna som gör det; få kvinnor har möjlighet att göra det. Nu är det de som utvisas, och det tycker jag är ansvarslös politik från både regeringen och riksdagen. Det här måste stoppas. Vi måste ta ansvar för de människorna.

Domstolarna bedriver en politik som redan är given, och det hjälper naturligtvis inte.

Anf. 83 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det engagemang som frågeställaren ger uttryck för är inte svårt att dela. De problem som finns i denna region av världen – i flera länder i Mellanöstern – vet vi också alla om. Det är dock inte riktigt samma problem överallt i hela Mellanöstern, och i ett och samma land kan det vara olika problem i olika delar av landet.

Jag måste ändå be om respekt för den ordning som riksdagen själv har lagt fast. Varken statsråden, regeringen eller riksdagsledamöterna bör sitta här och ta ställning till vilka individer som kan utvisas eller inte och till vilka regioner. Vi har i Sverige lagt fast en ordning där dessa beslut är överlåtna till våra rättsvärdande instanser. Jag delar inte frågeställarens uppfattning att våra domstolar bedriver politik. De följer de lagar som riksdagen har fastställt.

Bistånd till u-länder för klimatåtgärder

Anf. 84 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Min fråga riktar sig till Gunilla Carlsson, biståndsmistern. En rubrik på en larmrapport i början på veckan löd: Sotpartiklar i atmosfären värmer dubbelt så mycket som befarat. Sotpartiklarna i atmosfären drar till sig värme och driver in över till exempel Himalaya och medför att glaciärerna smälter snabbare. De kommer i huvudsak från u-länder. De kommer av vedeldning, koleldning, av att man lagar mat över öppen spis och att man inte har filter på skorstenen.

Jag tycker att det vore en utmärkt insats att använda biståndsmedel för att komma till rätta med detta klimatproblem i u-länderna. Det skapas ju i u-länderna framför allt. Biståndsministern har också varit med och inrättat en särskild klimatkommission på biståndsområdet. Min fråga är mycket enkel: Vilka slutsatser drar Gunilla Carlsson med anledning av den här rapporten och den rapportering som har varit i medierna? Den har ju plockats upp påpassligt av Dagens Eko.

Anf. 85 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Tack, Carl B Hamilton, för frågan!

De forskningsrön som har redovisats i Nature Geoscience finns det all anledning att ta på allvar, inte minst för att den klimatpåverkan vi i dag ser drabbar de fattigaste människorna allra värst.

Vad kan vi då göra? Jag tror först och främst inte att det bara handlar om matlagning och uppvärmning. En del är svedjebränning och avverkning av illegal skog. Det är viktigt att vi har en helhetsbild av hur naturresurserna används.

Men sedan är det naturligtvis så att vi kan göra en del saker för att överföra kunskap om detta med öppen eld. Det finns beprövade tekniker inte minst från Sverige i denna del, men redan nu bedrivs också biståndsarbete inom Lunds universitet och med Sida där man jobbar med ett *global clean cooking fuel initiative* just för att möjliggöra också för de kvinnor för vilka det väldigt många gånger handlar om att få tillgång till fungerande energi att både värma sin bostad och laga mat.

Därför är det viktigt att vi väger in denna fråga, men också ser till andra oroväckande konsekvenser av klimatpåverkan.

Anf. 86 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Tack för svaret! Låt mig konkretisera min fråga: Hur ser Gunilla Carlsson på möjligheten att använda svenska biståndsmedel för tekniskt bistånd inom detta område, och vilka uppgifter inom den egna klimatkommissionen som Gunilla Carlsson leder kan användas på detta område för att försöka lösa detta problem?

Det är den konkreta frågan – svenska medel, svenska klimatkommissionen på utrikesområdet.

Anf. 87 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Givet klimatfrågans aktualitet och Sveriges roll som en stor givare är detta naturligtvis en fråga som vi får diskutera inte minst med mottagarländerna för att höra hur de analyserar och hur även de kan bidra till att minska klimatpåverkan och utsläpp av just de svarta sotpartiklarna som det var fråga om den här gången.

Den kommission för utveckling och klimat som jag leder ägnar sig i första hand åt anpassningsproblemen, men vi kommer naturligtvis också att kunna tangera den här frågan. Men jag vill understryka att redan i dag är detta med uppvärmning och matlagning en del i det som redan är integrerat i svensk utvecklingspolitik i syfte att stärka just kvinnors roll som ekonomiska aktörer och att använda landsbygdsutveckling.

Men naturligtvis ger den här larmrapporten oss anledning att titta på om det finns något man kan göra med enkla medel, både vad gäller kunskap och svenska resurser.

Frågestund

Anf. 88 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! ”Att kvinnor och män ska ha samma livschanser är en självklarhet. Samma möjligheter att välja mellan olika jobb, samma möjligheter att försörja sig, göra karriär men också att känna trygghet i vardagen. Därför genomför regeringen en rad åtgärder för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män.”

Det här är ett citat ur regeringsförklaringen från den 18 september 2007. Mot bakgrund av det har jag en fråga till jämställdhetsministern med anledning av de minskade kraven på lönekartläggning och jämställdhetsplaner i småföretag. Vi vet ju att redan i dag är lönerna ojämlika i Sverige.

Har jämställdhetsministern gjort någon analys av konsekvenserna av detta?

Anf. 89 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! En analys hade jag önskat att man kunde ha fått i den diskrimineringskommitté som tog fram förslagen på den nya diskrimineringslagstiftningen – någon analys finns alltså inte.

Däremot har regeringen fattat ett beslut som jag hoppas att också riksdagen ska fatta om att handlingsplaner inte alltid är det enda sättet att jobba. Alla företag åläggs fortfarande att jobba med aktiva åtgärder för jämlika och jämställda arbetsplatser. Alla företag åläggs fortfarande att göra lönekartläggningar för att korrigera de löneskillnader som finns, men det är bara stora företag som åläggs att göra det i form av handlingsplaner. De små företagen får möjlighet att själva hitta ett sätt att dokumentera sitt arbete.

Tanken är att jag ska tillsätta en utredning som ska utvärdera de aktiva åtgärderna för att se vilka som fungerar och vilka som inte fungerar och på det sättet också kunna utöka dem till att också gälla andra diskrimineringsgrunder än kön.

Anf. 90 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Om regeringen menar allvar med det som handlar om jämställdhetspolitik utifrån det som står i regeringsförklaringen känns det lite oroväckande och kanske lite mindre trovärdigt att man lägger fram förslag här i Sveriges riksdag utan att göra en analys av vad konsekvenserna blir.

Tänker man då på det som handlar om jämställdhet och att vi vet att det finns en klass- och könsfråga i det som handlar om lönekartläggningen känns det allvarligt att regeringen faktiskt lägger fram ett förslag om att det ska räcka med att göra en jämställdhetsplan och en lönekartläggning vart tredje år. Tappar man inte tempo då? Blir det inte så att företagen börjar om med arbetet i stället för att fortsätta med det som redan är påbörjat och utveckla det och jobba vidare?

Fru talman! Jag är mer orolig för att när man gör kartläggningar och handlingsplaner varje år så upprepar man bara precis samma sak utan att gå framåt i processen. För mig är det viktigare att man faktiskt ges tid att jobba med de aktiva åtgärderna och att korrigera de misstag som gjorts för att sedan efter en tid kolla av att också arbetet fortsätter.

När man gör en lönekartläggning har arbetsgivaren skyldighet att korrigera skillnaden skyndsamt, dock inom tre år. Om man har upp till tre år på sig att korrigera skillnaderna blir det väldigt konstigt att göra en ny lönekartläggning redan efter ett år. Det går inte riktigt ihop, och det är därför jag försöker få regelverken att fungera på rätt sätt.

Återigen: Aktiva åtgärder ska genomföras, men dokumentationen av detta arbete måste inte nödvändigtvis ske i form av en handlingsplan som vi ålägger de stora företagen, utan man kan ha protokoll och andra sätt att jobba. Det bestäms mellan arbetsgivare och arbetstagare tillsammans med facken på arbetsplatsen.

Lärarlyftet

Anf. 92 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till utbildningsminister Jan Björklund.

Lärarlyftet har inte blivit det stora lyft som regeringen avsåg eftersom deltagandet hittills har varit lågt. Av två oberoende enkätundersökningar som gjorts av Sveriges Kommuner och Landsting respektive Friskolornas Riksförbund framkommer kritik mot att inte förskollärare och fritidspedagoger omfattas av Lärarlyftet. Det finns även kritik mot den korta planeringstiden och de ekonomiska villkoren.

Enkätsvaren från friskolorna visar också att kunskapen om Lärarlyftet är anmärkningsvärt liten. Av undersökningarna framgår också att långt ifrån alla kommuner och friskolor kommer att delta i Lärarlyftet. Det gäller framför allt mindre kommuner och friskolor.

Jag undrar därför vad utbildningsministern avser att göra för att Lärarlyftet ska få ett större deltagande.

Anf. 93 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Thomas Strand glömde att nämna den undersökning som Lärarförbundet har gjort som visar att det är i huvudsak socialdemokratiska kommuner som struntar i att delta i Lärarlyftet. Det är också en intressant aspekt. Jag funderar på om det är så att olika kommuner har olika engagemang i lärarnas fortbildning.

Jag tror att det till hösten, när ett nytt läsår börjar, kommer att vara ett väsentligt större tryck på att delta i Lärarlyftet. Skolan fungerar läsårsvis, och när någonting drar i gång den 1 januari och lärarna ska vara borta en termin har det inte riktigt ingått i planeringen. Min bedömning är alltså att det kommer att vara ett betydligt större tryck från och med hösten.

När det gäller förskollärarna har regeringen aviserat ett särskilt förskollärarlyft där vi lägger ytterligare resurser just på förskollärarna för deras fortbildning.

Men sedan är det så att kommunerna vill bestämma mer själva över fortbildningen. De är kritiska, men där blir det ingen förändring. Anledningen till att vi genomför Lärarlyftet är att den kommunaliserade svenska skolan har rustat ned fortbildningen. Vi tänker inte låta kommunerna bestämma över detta, utan det är de riktlinjer som riksdag och regering har bestämt som kommer att gälla.

Anf. 94 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Det är bra att utbildningsministern har vaknat upp och nu också anser att förskollärare och fritidspedagoger ska få del av den statliga fortbildningen. Den är något som vi socialdemokrater har hävdat hela tiden, och det är välkommet att det nu kommer.

När det gäller Sveriges Kommuner och Landsting och Friskolornas Riksförbund föreslås två åtgärder som ganska snabbt skulle kunna genomföras för att öka möjligheten att delta i Lärarlyftet. Den ena är att man ska göra om ansökningsförfarandet så att skolor som vill satsa mer får del av den kvot som andra inte använder. I dag fryser ju platser inne när kommuner inte använder hela den tilldelade kvoten.

Den andra är att se till att man i kursutbudet tar större hänsyn till vad huvudmännen vill ha.

Man vill ha mer av kompetensutveckling i generella lärarkompetenser såsom betygsbedömning, ledarskap och IT.

Är utbildningsministern beredd att göra dessa förändringar nu, eller ska man vänta och se vad som händer?

Anf. 95 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag drog på smilbandet lite grann när Thomas Strand sade att Socialdemokraterna hela tiden har hävdat att de och de grupperna ska ingå i Lärarlyftet. Jag kan säga att om den socialdemokratiska regeringen hade suttit kvar hade det inte funnits något lärarlyft. Ni röstade mot Lärarlyftet när vi fattade beslut om det här i kammaren första gången 2006. Då är det lätt att nu säga att de och de grupperna också ska få ingå. Men pengarna hade inte funnits.

Vi inför Lärarlyftet, och vi kommer nu också att införa ett förskollärarlyft för fortbildning.

Svaret är att kommunerna inte kommer att få som de vill därför att kommunerna har haft ansvaret i 17 år för lärarfortbildningen, och den har blivit katastrofal under den tiden. Detta är en statlig insats. Jag är helt medveten om att kommunerna gärna vill ha dessa pengar för att stoppa in dem i svarta hål. Det kommer de inte att få. Det är de riktade insatser som vi nu har uttalat som kommer att gälla. Det handlar om att den som är historielärare ska kunna utvecklas och lära sig ännu mer i historia. Den som är lågstadielärare ska kunna bli ännu duktigare i läsa-skriva-räkna-utveckling. Kommunerna vill kunna använda pengarna fullständigt fritt till andra saker. Det är kommunernas ansvar och står dem helt fritt att använda sina egna pengar till andra saker. Men statens pengar används till det som riksdagen har bestämt.

7 § (forts. från 5 §) Gymnasieskolan (forts. UbU8)*Gymnasieskolan*

Anf. 97 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Nu ska vi ta oss tillbaka till denna mycket viktiga debatt om framtidens gymnasieskola.

Fru talman! Det händer att barn frågar varandra: Vad ska du bli när du blir stor? Jag tror att vi är många som har hört den frågan när barn pratar med varandra.

Jag tror att många har hunnit fundera, välja och välja om flera gånger innan man kommer till gymnasiet. En del vet tidigt vad de vill utbilda sig till och är väldigt klara över vad som är deras mål och att de tänker förverkliga sina drömmar. Andra, som har gjort ett val i gymnasieskolan, gör nya val och prövar nya vägar under studietiden, eller också byter de inriktning efter genomgången gymnasium. Så här ser det ut.

För oss i riksdag och regering som försöker organisera skolan på bästa sätt finns det alltid en utmaning, och det är när differentieringen ska sättas in. När ska man börja välja inriktning?

Tittar vi för ett kort ögonblick tillbaka på lite skolhistoria kan vi se att Socialdemokraterna har varit drivande när det gäller att grundskolan skulle vara en enhetsskola, att inga val ska behöva göras för inriktningar mot yrke eller studier. En del partier på den borgerliga kanten ville, när detta debatterades, ha en tydlig differentiering. Men sedan 1969 har val av linjer och varianter i grundskolan inte varit någon större fråga. Så historien, måste jag säga, har i viss mån gett Socialdemokraterna rätt.

Men när det gäller att likrikta gymnasieskolans innehåll mer, vilket Socialdemokraterna sedan 1994 tycks ha strävat mot i sin skolpolitik – jag tolkar debatten i dag som att de fortsätter med det – leder den tanken helt fel. Det är en linje som inte svarar mot samhällets behov i dag och inte heller mot elevernas önskemål. Elever känner sig inte sedda eller tillvaratagna. Alla ska stöpas i samma form. Alla ska vilja samma sak samtidigt. Man vill göra akademiker av alla. Så ser inte behovet ut i dag.

Vi kristdemokrater har tillsammans med alliansregeringen varit mycket aktiva för att få en förändring av detta. Det handlar om att se till varje elevs eget kunnande och stödja och styrka det och inte värdera den inriktning som den enskilda eleven väljer. Det innebär att vi ska ha en gymnasieskola som klart förbereder för högskolestudier och akademiska studier men som också värderar tankens kunnande och ger en bra yrkesutbildning, inriktning och lärlingsutbildning. Det är detta som gymnasieskolan i dag behöver.

När vi hade en debatt för ett år sedan tyckte jag att Socialdemokraterna var lite mer inne på denna tanke, men nu har de gått tillbaka helt till den gamla politiken. Så har jag tolkat dagens debatt. Det tycker jag är mycket bekymmersamt.

Fru talman! Det går inte att stöpa alla elever i samma form. Vi måste ta itu med denna likhetsideologi som vi har sett och som också har gjort att väldigt många elever slås ut i gymnasieskolan. Alltför många får inte

stöd utifrån den kunskap, den kompetens och det intresse som de har. Här har vi ett stort arbete att göra.

Därför tillhör jag dem som ser fram mot den utredning som Anita Ferm ska leverera på måndag. Jag tror att vi är många som kommer att läsa den med stort intresse. Direktiven har varit spännande. Det känns att detta går åt rätt håll, och det är dit vi ska nå.

Varje elev är unik och har unika behov. Det är precis det som jag har talat om en stund. Denna insikt måste gymnasieskolan utgå från. Som kristdemokrat är jag väldigt glad över att få vara med i ett arbete där vi bygger en gymnasieskola där man inser dessa behov och där man är tydlig med vad vi vill med vår gymnasiepolitik för våra barn och ungdomar. Detta kan jag inte se hos Socialdemokraterna och inte hos Vänsterpartiet, men jag kan faktiskt se det lite grann hos Miljöpartiet, och det välkomnar jag.

Socialdemokraterna är mycket bekymrade över att de inte fick genomföra sin gymnasiereform. Det tar de också upp i sin reservation i dagens betänkande. Det är ungefär samma innehåll i reservationen som 2006 och 2007 och som vi har hört i debatter under denna tid. Det är samma reservation och samma tankar. Jag hoppas att det blir en utveckling av den politiken från Socialdemokraterna, så att vi verkligen får mötas och diskutera dessa frågor seriöst tillsammans. Men vi kan inte ha ett lappa-och-laga-system, utan vi måste ha en långsiktighet och en helhet när det gäller gymnasieskolan som håller en lång tid framöver. Där välkomnar jag en önskan och en vilja från vänstersidan. Socialdemokraterna har nämnt det. Miljöpartiet har varit tydligt med att man vill ha ett samspråk i denna fråga.

Jag ska också något bemöta några reservationer i betänkandet.

Vänsterpartiet säger – dock icke så häpnadsväckande för att komma från Vänsterpartiet – att den skola vi har som friskola inte ska få ha individuella program. Det är en häpnadsväckande diskriminering mot ett valfrihetssystem som jag hoppas att många är överens om är bra.

Att friskolorna skulle komma till har varit en av Kristdemokraternas drivkrafter. När vi på många sätt engagerade oss politiskt och bildade vårt parti i början av 1960-talet var den frågan väldigt viktig för Kristdemokraterna. Vi ska ha olika utbildningssystem med ett nationellt ansvar och se till att de olika formerna har samma krav men också samma möjligheter.

Det vill inte Vänsterpartiet. Man vill diskriminera friskolorna. Dessa ska inte få ha individuella program, och man talar om hur dåligt det kommer att bli.

Fru talman! Jag yrkar avslag på den reservationen och på övriga reservationer från oppositionen. Samtidigt yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet som helhet.

Gymnasiet är någonting visst. I början av juni tar många studenten. Man är glad och sjunger ”den ljusnande framtid är vår”.

Vi kristdemokrater ser det som en av de största utmaningarna i vårt arbete tillsammans med alliansregeringen att kunna ge fler nyexaminerade studenter just en ljusnande framtid. Det vill vi åstadkomma genom en gymnasieskola som bygger på de tre grundstenar som jag tidigare har nämnt: lärlingsutbildning, yrkesutbildning och en mer teoretiskt inriktad utbildning.

Jag kan ha viss förståelse för oppositionens vilja att föregå Gymnasieutredningen på ett antal punkter. Men vi tror – jag är dessutom övertygad om detta – att det bästa just nu är att vi har ett mer samlat grepp om gymnasieskolan och att vi inväntar den utredning som nu kommer och som hade mycket tydliga och bra direktiv. Sedan återkommer vi med en rad mycket bra förslag från Kristdemokraterna och hela regeringen. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 9 §.)

Prot. 2007/08:84
27 mars

Gymnasieskolan

8 § Vuxenutbildning

Vuxenutbildning

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU10
Vuxenutbildning.

Anf. 98 LOUISE MALMSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ägnade en stor del av vår plenifria vecka, förra veckan, åt olika skolbesök. Som vanligt blev jag imponerad av allt jobb som så skickligt utförs i skolan och av hur mycket pedagogisk utvecklingskraft som finns i vårt land.

Men ett möte förra veckan kom att göra mig lite ledsen. Jag träffade nämligen en lärare på en f-6-skola. Vi kom att tala om hur man på bästa sätt lyfter elever som har de tuffaste förutsättningarna. Läraren förklarade för mig att det helt enkelt handlar om begåvningsbegränsningar. När man har öppnat locket på tunnan kan man inte fylla på med mer kunskaper än tills det är fullt, uttryckte hon.

Bortsett från att lärarens människosyn och kunskapssyn stank unket 50-tal och var allmänt defensiv och pessimistisk är jag övertygad om att hon har fel i sak. Leta upp i princip vilken aktuell pedagogisk forskning som helst, granska försök där man med en ny skolledning och nya arbetsmetoder har lyckats vända skolors elevprestationer från botten till toppen eller, för den delen, följ tv-programmet *Klass 9 A* för att bli övertygad!

Jag blir verkligen upprörd när jag tänker på hur förutsättningarna för de elever som den här läraren bedömt som obegåvade och fullproppade framöver kommer att se ut. Jag har nämligen mött många elever som har fått höra just sådant här struntprat från sina lärare.

Med dålig självkänsla och skadat förtroende för allt vad skola heter och med en rädsla för att återigen bli stämplade som obegåvade har de här eleverna motvilligt tvingats söka sig till vuxenutbildningen – kanske därför att Arbetsförmedlingen har ställt sådana krav. Men väl där händer ofta något. Bara sex månader senare har de rakare rygg och nya kunskaper. De vet att de också kan. *Alla* kan om man bara får de rätta förutsättningarna.

Utbildning är en rättighet för alla. Men vi har olika förutsättningar att tillgodogöra oss den rättigheten under olika förhållanden och i olika skeden av livet. Det är ett av skälen till att vi måste låta en generöst till-

tagen och flexibel vuxenutbildning vara en viktig pusselbit i det livslånga lärandet.

Det här framstår kanske som politiskt korrekta floskler för en del av er. Men för mig blir det aldrig bara floskler. Jag har haft Magnus, Majd, Caroline och Sadrija som elever. För mig betyder varje bortsopad vuxenutbildningsplats en människa av kött och blod som inte får möjlighet att förverkliga sina drömmar.

Den desarmering av vuxenutbildningen som skett i vårt land efter valet 2006 har fått betydelse inte bara för enskilda personer och deras närmaste. Också för arbetsgivarna i vårt land betyder varje försvunnen plats i vuxenutbildningen och i arbetsmarknadsutbildningar ännu ett anställningsbehov som inte kan tillfredsställas. För dem som redan har en anställning betyder det i sin tur jobba över, jobba över, jobba över. För Sverige som nation betyder det faktiskt att vi förlorar i konkurrenskraft.

Det går inte att övervärdera betydelsen av en befolkning med bred basutbildning och möjligheter till snabb och flexibel fortbildning som kan möta snabba förändringar i efterfrågan och nya arbetsmarknadsbehov.

Fru talman! Tyvärr spelar samhällsklass fortfarande en avgörande roll när det gäller barns studieprestationer och val av utbildning. Det är knappast en slump att det sällan är akademikernas barn som får höra att de har begränsad begåvning eller att deras kunskapsstunna är full.

Satsningar på vuxenutbildning är ett av de mest effektiva sätten att bryta klassklyftor. Det blev vi varse efter 1990-talets kunskapslyft när närmare en miljon människor bättrade på sina teoretiska kunskaper. Nu börjar det bli dags för ett nytt kunskapslyft – den här gången med fokus på yrkesinriktade utbildningar. På så vis skulle vi väva samman varje individs – även den vuxnes – rätt till utbildning och fortbildning med det nödvändiga i att möta den efterfrågan i en mängd bristyrken som i dag finns på arbetsmarknaden.

Fru talman! Vi vänder oss mot synen på vuxenutbildning som enbart ett arbetsmarknadspolitiskt instrument, för vuxenutbildning är mycket mer än så. Vi vänder oss också mot synen på vuxenutbildning som enbart en andra chans att reparera efter en misslyckad skolgång när man var yngre.

Vuxenutbildning måste ses i sin helhet och i sitt sammanhang. Den är ett smörjmedel och ett måste för ett modernt samhälle som står sig i den globala konkurrensen om de moderna jobben och som har en modern befolkning som har behov och som vågar ställa krav.

Varför vill den moderatstyrda regeringen snåla på det smörjmedel som i allra högsta grad bidrar till att Sverige kan möta framtiden väl rustat? Varför vill ni hålla tillbaka antalet vuxenstuderande genom att strö grus i maskineriet och minska chansen att ta sig in på komvux eller på en folkhögskola eller att via en arbetsmarknadsutbildning få ett jobb? Varför vill ni att bara dagens Caroline och Sadrija ska få en plats? Varför ska inte också Magnus och Majd få det? Varför ska de lämnas kvar i marginalen, ännu längre bort från arbetsmarknaden?

Fru talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall endast till reservationerna 1 och 3.

Fru talman! I ett snabbt föränderligt samhälle ska alla ha rätt till återkommande utbildning. Därför är vuxenutbildningen viktig. I detta anförande ska jag uppehålla mig vid en aktuell och viktig del inom vuxenutbildningen, nämligen svenska för invandrare. Samtidigt yrkar jag bifall till reservation 4.

För att det inte ska råda något missförstånd – så var det uppenbarligen i den förra debatten – vill jag säga att det här gäller motioner från den allmänna motionstiden. Det som vi här tagit upp i reservationer och det jag tar upp i mitt anförande är alltså inte allt som vi i Vänsterpartiet vill göra när det gäller vuxenutbildningen.

I det förslag som ministrarna Sabuni och Björklund i februari presenterade är det de invandrade som får klä skott för den undermåliga sfi-utbildningen. Dessutom far man med osanning. Man säger att de sfi-studerande "bara sitter och sitter för att kunna bli försörjda" – för att citera Nyamko Sabuni.

När det gäller den treårsbegränsning som man vill införa tas det inte hänsyn till de olika förkunskaper som de människor har som kommer hit. En del av dem är analfabeter. Andra är ytterst högt utbildade.

Det ligger i allas intresse, inte bara i den invandrades, att alla som bor i Sverige ges möjlighet att lära sig det svenska språket. Bristande svenskkunskaper handlar inte om en ovilja att lära hos individen. Dessvärre beror det på att individen möter en otillräcklig språkutbildning.

För att förbättra sfi-undervisningen behövs bland annat en tydligare individualisering och fler undervisningstimmar per vecka. Sfi ska på ett målinriktat sätt kunna kombineras med praktik, arbetslivsorientering, validering, annan utbildning eller förvärvsarbete. Detta måste vara utgångspunkten för regeringens arbete med att förbättra sfi-undervisningen.

Ett av problemen i sfi-undervisningen är den bristande kontinuiteten för såväl den undervisande läraren som för gruppen och den enskilde. Den löpande intagningen är en faktor, en annan är att den studerande tvingas göra avbrott i studierna för att ta ett jobb, även om det är under en kort begränsad tid, för att inte gå miste om sin försörjning. Detta skapar en motsägelsefullhet inom sfi, då den studerande å ena sida ställs inför behovet att snabbt komma ut i arbetslivet och å andra sidan av behovet att skaffa sig fullgoda kunskaper i svenska för att klara arbetslivets och samhällets alla krav.

I dag råder närmast en allmän föreställning om att om man bara som invandrare får ett jobb lär man sig svenska. Men utvecklar man genom en anställning automatiskt ett språk som gör en delaktig i det samhälls- och arbetsliv som vuxna förväntas vara delaktiga i? Förbereds man för det demokratiska samhällets språkkrav genom att vistats på en arbetsplats, oavsett syssla och graden av kontakt med arbetskamraterna? Det är inte självklart att man pratar på sin arbetsplats hela dagarna. Det är inte säkert att man sitter vid fikabordet och har ett kommunikativt utbyte. Tyvärr är det så att de som behärskar språket otillräckligt kommunicerar mindre med omgivningen än de som har lyckats erövra de grundläggande kommunikativa färdigheterna.

Eftersom timersättningen för vuxna som deltar i sfi-undervisning tagits bort tvingas många att välja bort svenskundervisningen av ekonomiska skäl. Detta tog jag upp när vi senast debatterade studiestödet. Det är en fråga som jag hoppas att regeringen ger den studiesociala utredningen direktiv att se över.

Fru talman! I den ordinarie skolan är kraven höga på undervisande lärares behörighet. Men för sfi-lärarna finns ingen beskrivning av vilken kompetens de ska ha för att bli behöriga, utöver det i skollagen allmänt angivna kravet på att de ska ha en "utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva".

I dag finns det drygt 1 600 lärare som undervisar inom sfi. Enligt Myndigheten för skolutveckling saknade förra året 64 procent helt högskolepoäng i svenska som andraspråk och 12 procent har minst 40 poäng. Av de 1 600 var det en fjärdedel som helt saknade pedagogisk grund.

Av dem som är kommunalt anställda har ungefär 75 procent någon form av pedagogisk behörighet men inte i vuxenpedagogik, utan det kan vara som idrottslärare, klasslärare eller något annat. Bland dem som är anställda hos utbildningsentreprenörer är behörigheten ännu lägre. Ungefär hälften har någon form av pedagogisk grundutbildning.

Det är graverande att vi ger så låg prioritet åt ämnet sfi när samhället i alla delar ställer allt högre krav på läs- och skrivkunnighet på människor som kommer till vårt land. Det är dags att det blir klarhet i vilken kompetens som ska krävas för att bli sfi-lärare.

Anf. 100 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Det är bra att vi så här direkt efter varandra debatterar gymnasieutbildningen och sedan vuxenutbildningen. Det som fattas är väl att vi skulle ha börjat med förskolan och grundskolan och ha tagit allt på en och samma dag, så att vi verkligen skulle få det livslånga lärande som jag tror att vi alla partier åtminstone säger att vi vill ha.

Varje gång när jag pratar med människor från andra delar av världen upplever jag att något som man kan vara stolt över och som är väldigt fint är möjligheten att gå vidare, att hela tiden kunna utbilda sig vidare. Det är något som jag tror att alla partier i Sverige åtminstone i ord står för.

Det som är det märkliga är när ord ska bli verklighet. Jag upplever i alla fall en besvikelse kopplad till diskussionen vi hade före frågestunden om gymnasium och direktiven till Gymnasieutredningen, som vi nu alla pratar om att vi ska få se på måndag, för där står, om jag minns rätt, att komvux ska fixa den behörighet som man inte uppnått på gymnasiet.

Det är därför som det är så märkligt att det första som alliansregeringen har gjort är att dra ned på komvux utöver det som det har funnits förvarningar om tidigare. Det har funnits en planerad nedskärning som jag personligen kan tycka inte har varit befogad men som alla kommuner var inställda på. Men det första som den borgerliga regeringen gjorde var att ställa till ett kaos i Sveriges kommunala vuxenutbildningsvärld genom att utan förvarning dra bort de 600 miljonerna plus att man förändrade fördelningssystemet.

Det är därför som vuxenutbildningen i alliansens Sverige har tappat trovärdigheten. Där har ni ett rejält problem och ett uppdrag att återupprätta förtroendet. Jag vet inte hur ni ska bära er åt, för det finns inget

svårare. Det är väldigt lätt att förbruka ett förtroende, men det är väldigt svårt att bygga upp ett. Det som behövs är att förtroendet återställs för att den borgerliga regeringen menar allvar med den kommunala vuxenutbildningen och inte bara vill göra nedskärningar.

Det blir inte bättre när utbildningsministern gång på gång i interpellationsdebatter, åtminstone med mig, säger att komvux bara är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Jaha, då har han visst glömt de direktiv som han skrev till Gymnasieutredningen om något helt annat, att man skulle ha möjlighet att läsa in högskolekompetens. Det var väl inte en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, eller det kanske det var?

Detta ökar inte trovärdigheten. Och inte blir det bättre när utbildningsministern som partiledare tillsammans med Nyamko Sabuni sedan går ut och menar att de som inte kan lära sig svenska på sfi ska man skicka till komvux, för komvux är ju säkert mycket bättre på att lära folk svenska än sfi-lärarna. Då har jag inte riktigt förstått det hela, för min bild är att de som arbetar med svenska för invandrare är experter på att undervisa i svenska. Det är därför de gör just det som de gör. Komvux gör något annat. De är inte experter på att undervisa i svenska, men det ska de göra enligt utbildningsministern. De ska ta hand om dem som har haft svårast att lära sig svenska, de som har tagit längst tid på sig.

Sammantaget blir det ett uppdrag som jag undrar hur alliansen ska klara, nämligen att återställa förtroendet i vuxenutbildningen, för det har ni lyckats sänka.

Vi vet hur ni här i Stockholms stad drog ned så mycket och sade att det skulle bli färre vuxna som skulle utbilda sig. Det blev det inte alls. Det blev ju fler i Stockholms stad, antagligen beroende på arbetsmarknadspolitik och hårdare krav, som ville delta i den kommunala vuxenutbildningen.

Det folktopartistiska skolborgarrådet var tvungen att skicka extra pengar till det samtidigt som hennes utbildningsminister hade tagit bort pengar från henne. Det är ingen trovärdig politik.

Det är därför som vi från Miljöpartiets sida vill yrka bifall till reservation 1 om själva inriktningen. Vuxenutbildning är inte enbart arbetsmarknadspolitik; det handlar om det livslånga lärandet. Det är en sak som vi i Sverige ska vårda och bygga ut i stället för att minska. Vi ska slå vakt om resurserna och återställa resurserna till vuxenutbildningen. Det har vi från Miljöpartiets sida gjort i varje budget som vi har lagt fram efter valet 2006. Därför yrkar jag också bifall till reservation 3 och reservation 4 om sfi.

Dessutom vill jag lägga till en bit om framtiden. Jag vill skicka med en tanke när det gäller vuxenutbildning och livslångt lärande. I stället för att bygga stuprören med gymnasiet som vi diskuterade för en timme sedan vore det bättre att försöka bygga ihop gymnasiet och komvux utan åldergränser. Det vore mer spännande än att begränsa det, sänka ambitionsnivån och förstöra ryktet för komvux.

Anf. 101 GÖRAN THINGWALL (m):

Fru talman! Det är faktiskt *la première fois* för mig i den här talarstolen i dag. Det är naturligtvis en viss känsla att stå här och hålla ett anförande i Sveriges riksdag för första gången. Ämnet för dagen hade jag, måste jag erkänna, inte räknat med. Vuxenutbildning är nog så viktigt

och intressant, men jag trodde när det begav sig för dryga året sedan att första ämnet skulle bli något om sjukvård.

VSO, fru talman, är inte en popgrupp utan en förkortning av vårdskola-omsorg. Med mitt förflutna är det en triad som jag känner varmt för. Den kommer att bli en viktig utmaning för kammaren framöver.

Utan bra lösningar av välfärdsfrågorna står sig ett land slätt. Det är därför viktigt att alliansen nu tar itu med vuxenutbildningen och försöker hitta nya grepp och öppna för ett nytänkande. Någon lär ha sagt: Det finns en skola som lär människan att vara just människa, som fyller tid och rum med väsentligheter – livets skola. Vad man lär är inte alltid det viktigaste – men väl vilka slutsatser man drar.

I betänkandet UbU10 som vi behandlar i dag handlar första punkten om inriktningen på vuxenutbildningen. Jag kan konstatera att oppositionen här är överens med alliansen om att vuxenutbildningen har en viktig roll att spela i samhället och är en del av det livslånga lärandet. Utgångspunkten ska vara de vuxnas individuella behov av utbildning och personlig utveckling samt arbetsmarknadens behov.

Grundläggande vuxenutbildning och grundläggande vuxenutbildning för utvecklingsstörda, särvux, är viktiga motsvarigheter till den obligatoriska skolan. Likaså utgör den gymnasiala vuxenutbildningen och gymnasial särvux centrala komplement till gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Varje kommun har att ansvara för detta och att erbjuda sådan utbildning som svarar mot efterfrågan och behov.

Nyligen lade kollegan Mats Gerdau fram utredningen *Frivux – Valfrihet i vuxenutbildningen*. Frivux är tänkt att gälla för de nuvarande skolformerna kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare. Huvudsyftet med utredningen är att skapa valfrihet, vilket är ett signum för oss moderater, och höja kvaliteten i vuxenutbildningen. Detta uppnås genom att bättre anpassa utbudet inom vuxenutbildningen till det behov som finns och ge den enskilde möjlighet att själv välja utbildningsanordnare, vilket i sig leder till ett bredare utbud och flera alternativa utbildningsmodeller. Med frivux ersätts också korta och dåliga entreprenadavtal med långsiktighet och höga kvalitetskrav på alla anordnare.

Alliansen har dock i nuläget valt att skjuta på reformen då mycket annat är på gång såsom ny betygsskala, nya kursplaner, ny gymnasieskola och lärarlyft. Vi kan inte fixa allt på två år.

Vad beträffar den nya gymnasiereformen – som vi har diskuterat en hel del i dag – vill vi öka elevernas rätt att läsa på komvux. I dag har man rätt att läsa sfi och det som motsvarar grundskolenivå. Nu kommer också det som ger behörighet till högskolestudier.

Vidare kom i förrgår Yrkehögskoleutredningen med sitt betänkande om hur eftergymnasial yrkesutbildning utanför högskolan ska sammanföras i ett gemensamt ramverk benämnt yrkehögskolan. Jag återkommer strax till det.

I departementspromemorian *En ny betygsskala* finns bland annat förslag om en ändrad betygsskala för vuxenutbildningen, med betygen A–E för att beteckna godkända resultat och F för icke godkända. Remisstiden går ut i maj i år.

Något som ofta glöms bort är att det i vuxenutbildningen vidare planeras för exempelvis lärarlyft, skärpt inspektion och nya kursplaner.

Den eftergymnasiala yrkesutbildningen, fru talman, som jag nyss nämnt behandlas mer utförligt under egen rubrik i betänkandet. Socialdemokraterna är även här överens med alliansen om att de eftergymnasiala utbildningarna utanför högskolan ska sammanföras i ett gemensamt ramverk, den så kallade yrkeshögskolan. Utredaren föreslår en förenkling och ett förtydligande av systemet för eftergymnasial yrkesutbildning och att prioritering och resursfördelning på nationell nivå ska underlättas. Utredaren har vidare tagit ställning till att säkerställa att uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring sker inom området. Vidare klargörs olika intressenters behov, en uppskattning görs av dimensioneringen av de utbildningar som ska sammanföras under yrkeshögskolan och en bedömning görs av hur ansvaret för finansieringen av utbildningarna ska fördelas och i vilken utsträckning studiefinansiering kan komma i fråga.

Skolverket fick i uppdrag av den förra regeringen att ta fram kursplaner med yrkesinriktning i kommunal vuxenutbildning. På grund av bristande behov har man dock valt att inte fastställa några nya kursplaner. Skolverket ger dock exempel på hur kurser kan sammansättas, och inget hindrar att enskilda kommuner startar dessa utbildningar.

Vad beträffar resurser till vuxenutbildningen, fru talman, gjorde regeringen bedömningen i budgetpropositionen för 2007 att det dåvarande riktade statsbidraget till kommunerna var alltför styrande när det gällde omfattning och innehåll. Riksdagen beslutade i stället att det riktade bidraget skulle tillföras kommunalekonomisk utjämning. Inga nya omständigheter har tillkommit som motiverar en ändring av detta beslut.

Vad beträffar validering är oppositionen överens med alliansen om att den ska ske i främst tre sammanhang:

1. som ett led i en pågående utbildning i syfte att klarlägga kunskapsnivå, anpassa innehållet i utbildningen eller förkorta studietiden för den enskilde,
2. i anslutning till vägledning för att definiera utgångsnivå för vidare studier och
3. för att dokumentera faktiska kunskaper och färdigheter inför ansökan om anställning eller i samband med personalutveckling på arbetsplatsen.

Valideringsdelegationen har nyligen lämnat en slutrapport angående att initiera en pilotverksamhet avseende validering av utländsk yrkeskompetens. Rapporten remissbehandlas för närvarande.

När det gäller svenska för invandrare slutligen är svenskundervisning självfallet en viktig byggsten för en lyckad integration i det svenska samhället. Goda kunskaper i svenska underlättar inte bara inträdet på arbetsmarknaden utan ger också en ovärderlig möjlighet för föräldrar att hjälpa och stötta sina barn i skolarbetet.

Välutbildade lärare är självklart en förutsättning för detta. 61 miljoner har öronmärkts för deras kompetensutveckling i ett stort reformprogram, kallat sfi-lyftet, som regeringen har inlett för att förbättra undervisningen.

Skolverket har fått till uppgift att utforma nationella prov på samtliga studievägar. Tydligare mål i kursplanen ska införas och även en tidsbegränsning, exempelvis tre sammanhängande kalenderår. Den nationella inspektionen förstärks i och med inrättandet av den nationella skolinspektionen. En prestationsbaserad bonus ska införas för de elever som blir godkända inom en viss tid.

Vitsen med dessa åtgärder, fru talman, är att sfi inte ska vara en försörjningsmöjlighet för den enskilde eleven år efter år. Självklart kommer även fortsättningsvis hänsyn att tas till den enskilde elevens förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen.

Det är viktigt att poängtera att statsmakterna inte ska detaljstyra undervisningen. Det måste finnas möjlighet för den enskilde anordnaren att efter sunt förnuft och beprövad erfarenhet lägga upp undervisningen.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkande UbU10.

(Applåder)

Anf. 102 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Göran Thingwall talar om nya grepp i vuxenutbildningen och nämner en frivuxutredning som redan utbildningsministern och era allianskolleger i regeringen har sågat. Han nämner en yrkeshögskola som är en kopia på det vi hade förberett under vår period. Sanningen är att det nya är en slakt och en mer orättvis fördelning av statsbidragen samt ett borttagande av viktiga strategier för att minska den sociala snedrekryteringen.

Jag förstår att majoriteten inte bryr sig så särskilt mycket om vad jag och andra socialdemokrater säger. Jag skulle vilja fråga Göran Thingwall om ni inte tar intryck från andra. Det gäller till exempel alla organisationer som riktar skarp kritik mot dråpslagen mot de vuxenstuderande.

LO, TCO, studieförbunden, Skolvärlden, Lärarnas Tidning, Svenskt Näringsliv och nu senast det liberala magasinet Nu ägnar spaltmetrar åt att föra fram kritik mot nedskärningen på vuxenutbildningen eller att efterfråga arbetsmarknadsutbildningar för att anpassa arbetskraften till arbetsmarknadens behov.

Vad tänker ni då? Tycker ni att alla dessa organisationers åsikter är helt oviktiga, och har alla fel?

Anf. 103 GÖRAN THINGWALL (m) replik:

Fru talman! Ingenting är statiskt, Louise Malmström. Man måste ha en chans att ändra på rådande förhållanden.

Om nu arbetsmarknaden ändrar sig och går bra mycket bättre än vad den hade gjort tidigare måste man strama åt i det här fallet komvuxutbildningen. Ni gjorde själva det innan vi gjorde det, och ni anklagar oss för att vi dragit ned på den.

Rossana Dinamarca sade här tidigare att vi hade dragit ned med en tredjedel på komvux. Det är inte sant. Vi har tillfört pengar. Som jag sade i mitt anförande har de gått tillbaka till kommunerna.

Jag har mycket svårt att se att vi inte skulle ta det här på allvar. Det gör vi självklart. Vi har samma syn på utbildning som många av oss har här inne i salen. Samtidigt är det viktigt att vi gör någonting åt rådande förhållanden.

Christer Nylander sade här tidigare mycket klokt att gymnasiet står och faller med en bra grundskola. Det är samma sak med vuxenutbildningen. Den står och faller med ett bra gymnasium.

Vi har diskuterat nu här på eftermiddagen att det är intressant att nu ta ställning till det betänkande som kommer på måndag. Jag vill påstå att vuxenutbildningen står och faller med hur vi lyckas med gymnasiet. Det är väl ingen som kan säga någonting mot det.

Vi får se vad Gymnasieutredningen nu har att erbjuda, Louise Malmström. Sedan ska vi fundera vidare på vad vi ska göra med vuxenutbildningen. Frivux kommer säkert att sjösättas. Men vi kan inte göra allting på en gång. Ni hade tolv år på er, och vi har bara hållit på i ett par år.

Anf. 104 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att ni begår det klassiska misstag som jag varnade för i mitt anförande. Ni ser vuxenutbildningen som en strikt arbetsmarknadspolitisk åtgärd eller som ett sätt att kompensera för brister i tidigare utbildning.

Nej, vi har inte dragit ned. Vi hade en tillfällig satsning under kunskapslyftstiden, och vi behöll en stor del av den satsningen. Ni har inte tillfört kommunerna pengar. Ni har dragit undan en tredjedel. De andra pengarna har ni riktat från kommuner som har stora behov där befolkningen har varit lågutbildad till kommuner som kan bygga badbryggor för de pengar de får i statsbidrag.

Du säger att förändring är bra, och det kan det vara. Men om alla som är insatta kritiserar en förändring som man har gjort undrar jag om man inte måste fundera över om man ska göra en ny förändring.

Anf. 105 GÖRAN THINGWALL (m) replik:

Fru talman! Det är klart att man ska lyssna på kommentarer som andra har om exempelvis det vi diskuterar i dag, nämligen vuxenutbildningen. Men man måste också vara realist och se att det inte fungerar.

När det som exempelvis år 2006 eller 2007 är 38 procent av eleverna från gymnasiet som går direkt till vuxenutbildningen måste man ställa sig frågan: Är detta bra? Det måste vara något fel någonstans.

Ska man bara öppna komvux ännu mer och släppa in alla gymnasieelever utan att de över huvud taget anstränger sig vid den tidpunkt de ska göra det? Någonting måste göras. Vi kan inte fortsätta på samma sätt.

Jag återkommer igen till att ni har haft tolv år på er att fixa det så att grundskolan och gymnasiet ska fungera och även komvux. Men det har ni inte gjort, Louise Malmström.

Vi är inte sämre än att vi kan ändra oss. Det har den här regeringen visat på tidigare. Är det någonting som inte blir bra så får vi dra tillbaka det. Vi måste också så småningom utvärdera också detta och se vad som kan göras bättre.

I nuläget har vi gjort på det här sättet därför att vi tror på det. Vi hoppas att vi ska få en acceptans även från oppositionen. Jag har ingenting emot blocköverskridande lösningar. Jag tycker självklart att man ska göra det. Det här är ett viktigt problem för landet.

Det gäller att lösa problemen med utbildningen så att våra ungdomar inte det första de gör när de lämnar gymnasiet måste tänka på: Hur ska

jag komplettera mina betyg för att kunna få det arbete eller den utbildning jag vill ha framöver?

Anf. 106 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Göran Thingwall. Det är intressant att lyssna till det som sägs. Vi kan vara helt överens att det finns en hel del elever som går ut gymnasieskolan som skulle behöva hjälp på olika sätt för att komplettera. Det finns andra elever som fick bra betyg men som måste komplettera för att studera andra saker när de inte har de rätta poängen och så vidare.

Ska man innan man ändrar gymnasieskolan – som ni är övertygade om att ni ska förbättra – skära ned på komvux? Man borde i så fall vänta tills efter det man har förbättrat gymnasieskolan.

Ni har från alliansregeringen gjort tre saker med bidragen för komvux. Ni har för det första gjort dem generella och lagt in dem i en påse. Det sade vi i Miljöpartiet ja till. Vi gillar generella bidrag. Men från de pengar som fanns ursprungligen innan ni lade in dem i påsen drog ni för det andra bort 600 miljoner. Ni skar ju ned med 600 miljoner.

Det tredje är nästan ännu värre. Ni omfördelade bidragen. Tidigare gick pengarna riktat så att de kommuner som hade lägst utbildningsnivå fick mest pengar, och de kommuner som hade högst utbildningsnivå fick minst pengar. Det betyder att de gick till de kommuner där man behövde utbilda mest. Det har ni ändrat. Nu får alla lika mycket.

Även de kommuner som har väldigt hög utbildningsnivå får precis lika mycket som de som har väldigt låg. Där man inte behöver utbilda människor får man en massa pengar som man egentligen skulle behöva där det finns för lite utbildning. Varför har ni gjort så?

Anf. 107 GÖRAN THINGWALL (m) replik:

Fru talman! Man kan alltid diskutera när man ska sätta olika projekt. Någon gång måste man börja, Mats Pertoft. Man kan alltid diskutera vid vilken tid man ska göra det, eller hur?

Ska man börja med en ny utbildning på gymnasiet? Ska man då skära ned på utbildning i komvux vid tidpunkten x eller y? Det kan vi diskutera.

Det är väldigt viktigt att ha en likvärdig utbildning över hela landet. Vi talar mycket om att det inte ska skilja oavsett i vilken landsända man bor. Vi måste skapa system som generellt sett är likvärdiga. Jag tycker att vi försöker göra det med komvux nu.

Jag kommer återigen tillbaka till det här med gymnasiet. Vi talar om den utredning som kommer nu på måndag, som flera talare har sagt här i dag. Om man nu vill någonting tycker jag att en sak är lite märklig. Jag ska inte anklaga dig för det, men du är ju med i oppositionen än så länge även om jag ser fram emot den debattartikel av dig, Mats Pertoft, och Björklund som ska komma och som ska väva samman era synpunkter. Din kollega Valtersson började bra i dag tillsammans med Tobias Billström. Vi kan väl försöka sätta oss ned och diskutera problemen. Jag är inte främmande för det.

Anf. 108 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Göran Thingwalls argumentation är intressant. Jag undrar om Moderaterna har bytt politik nu. Likvärdig och lika är väldigt olika saker. Jag trodde att ni var det nya arbetarpartiet. Vad du förespråkar nu är exakt samma summa till alla oberoende av sociala hänsyn eller vad man har för utbildning. Det vore intressant om det är den nya politiken.

Vad du argumenterar för är att de som är analfabeter inte alls ska få mer stöd till vuxenutbildning än de som redan är professorer och som kanske vill läsa någon kurs. Det vore intressant att veta om det är er nya politik. I så fall har den verkligen förändrats.

Jag ska ta en liknelse som kanske är lite överdriven, men ändå. Drar ni först undan mattan under fötterna för elever så att de ramlar och bryter ryggen för att man sedan ska börja laga den? Eller ska man först ge elever förutsättningarna att klara gymnasieskolan bättre, och sedan diskutera vad man gör med vuxenutbildningen? Nu har ni dragit undan mattan under fötterna för dem som behöver vuxenutbildning och som behöver utbilda sig.

Bara här i Stockholms stad finns det en enorm kö av människor som behöver utbilda sig. Det folkpartistiska skolborgarrådet fick ta pengar någon annanstans eftersom hennes regeringskollega Björklund hade dragit bort pengarna.

Är det den politiken ni vill ha? Ska det vara olika för alla eller ska det finnas likvärdighet i det svenska samhället? Jag trodde att det var likvärdighet vi pratade om. Men det verkar inte Göran Thingwall tycka.

Anf. 109 GÖRAN THINGWALL (m) replik:

Fru talman! Vi ska inte dra undan mattan för någon, Mats Pertoft. Som jag sade i mitt anförande ska vi verkligen se till att man får en andra chans. Självfallet är inte tonårstiden den lämpligaste tidpunkten att insupa alla kunskaper, utan man får förlägga det lite senare.

Frågan handlar om lösningar och teknikaliteter. När ska man göra saker och ting? Jag tycker att det har varit trevligt att höra Mats Pertoft vid flera tillfällen prata om blocköverskridande lösningar här i dag. Det kanske är dags att du kommer över på den här sidan, Mats, så att vi kan lösa problemen med skolan? Vi tycker och tänker rätt lika; det är jag övertygad om.

Komvux är viktigt. Som flera talare har sagt här tidigare är kanske inte tonårstiden den allra bästa för att lära sig en massa saker. Man måste få en andra chans. Jag tycker att det finns enormt mycket klokt i den utredning om frivux som Mats Gerdau har lagt fram. Tidpunkten kanske var lite fel, bara. Det blir för mycket just nu. Vi måste hinna tänka efter; vi får inte rusa i väg. De som drabbas av det hela måste få en chans att smälta det, framför allt i professionen. Men jag är övertygad om att vi kommer till en lösning. Jag ser fram emot det, Mats.

Anf. 110 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Sfi ska inte vara en försörjningsmöjlighet år efter år, säger Göran Thingwall. Det finns risk att den myten sprider sig och blir en sanning. Jag vill därför be Göran Thingwall berätta för mig vad han har för belägg för att det är på det sättet. Integrations- och jämställdhetsmi-

nister Nyamko Sabuni har också nämnt det, utan att ha några som helst belägg för det.

Det är inte så här. Det är inte det som är problematiken för dem som studerar på sfi i dag. Problemet är att många tvingas göra flera avbrott på grund av att man mister sitt försörjningsstöd om man inte tar ett jobb oavsett om det handlar om någon dag eller några veckor. Det är det som är problemet. Man får inte den kontinuitet som man borde ha och inte lugn och ro i den mån man behöver när man ska studera, särskilt när det gäller ett nytt språk.

Det är jättebra med kompetensutveckling. Men det som behövs här är en klarhet i vilken kompetens som behövs för att vara sfi-lärare. Den finns inte i dag. Därför ser det ut som det gör. Kommunerna, arbetsgivaren, är de som själva bestämmer om en lärare är behörig eller inte. Det är ett problem. Det är också det som gör att vi har en otillräcklig och undermålig sfi-undervisning.

Anf. 111 GÖRAN THINGWALL (m) replik:

Fru talman! Regeringen har i det reformpaket vi nu håller på att sätta skapat sfi-lyftet, så nog satsar vi på kompetensutveckling av lärarna. Jag sade ju att vi till och med satsar 61 miljoner fram till 2010 för att lyfta kompetensen på invandrarlärarna.

Jag är övertygad om att man alltid måste ha en borte gräns för allting, Rossana Dinamarca. Jag är mycket för morötter och för incitament. Jag är övertygad om att om man vet att någonting tar slut någon gång så måste man anstränga sig lite. Det vidlyftiga system vi har nu med en lång period då man kan plugga ett språk och inte ser någon borte gräns är lite hämmande för lärandet. Man måste anstränga sig lite. Jag tycker att det är jätteviktigt att vi nu inför en gräns.

Man får självfallet använda sunt förnuft. Rossana Dinamarca pratar om analfabeter. Det är självklart att det inte går att piska någon till att lära sig någonting som de inte kan från början om de inte kan skriva och läsa på sitt eget språk. Det säger sig självt. Vi säger inte heller att det ska vara så. Men rent generellt måste vi ha en begränsning. Vi måste begränsa systemet så att man inte tror att man kan leva och försörja sig på det här sättet – genom att klara av ett lagom antal tentamina under en viss tid. Så får det inte vara.

(forts. 10 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

UbU8 Gymnasieskolan

Punkt 1 (Utvecklingen av gymnasieskolan)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Kammaren biföll utskottets förslag genom uppresning.

Punkt 2 (Gymnasial yrkesutbildning)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

171 för utskottet

100 för res. 2

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 79 m, 26 c, 17 fp, 17 kd, 18 v, 14 mp

För res. 2: 98 s, 2 mp

Frånvarande: 32 s, 18 m, 3 c, 11 fp, 7 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 3 (Lokala styrelser med elevmajoritet)

1. utskottet

2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

139 för utskottet

131 för res. 3

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 25 c, 17 fp, 17 kd

För res. 3: 98 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 32 s, 17 m, 4 c, 11 fp, 7 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 7 (Skolmåltider)

1. utskottet

2. res. 7 (s, v, mp)

Votering:

140 för utskottet

132 för res. 7

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 26 c, 17 fp, 17 kd

För res. 7: 98 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 32 s, 17 m, 3 c, 11 fp, 7 kd, 4 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 112 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Vi måste avliva myten om att man sitter på sfi som något slags försörjning. Antingen presenterar Göran Thingwall de belägg han har för att det faktiskt är så eller också tycker jag att vi kommer överens om att det inte är det som är problemet. Problemet är att många sfi-studerande inte har den möjlighet till lugn och ro som andra studenter har att fullfölja sin utbildning utan att behöva göra avbrott för att ta ett arbete och på det sättet inte gå miste om sitt försörjningsstöd. Jag hoppas att Göran Thingwall kan hålla med om den beskrivningen, annars vill jag att han lägger fram de belägg som finns för att det skulle vara på något annat sätt.

Anf. 113 GÖRAN THINGWALL (m) replik:

Herr talman! Först måste jag bara få säga att jag står här med det som vi skulle ha kunnat klubba nu men inte gjorde. Här diskuterar vi något som redan är beslutat. Det är en lite underlig ordning, herr talman. Det kanske är dags att ändra på detta, att vi går tillbaka till utskottet och diskuterar mer, och sedan fattar vi beslut här. Det var en parentes.

Jag har inga belägg annat än att jag har sett och hört att vissa håller på väldigt länge. Det finns inga studier gjorda på detta vad jag vet. Visst kan det vara lätt att saker och ting blir en myt. Men jag tror fortfarande att man måste ha en bestämd tid när man gör någonting för att kunna prestera någonting. Låt oss säga att gymnasiet skulle vara tre, fyra eller fem år och man kan gå hur länge man vill.

(ROSSANA DINAMARCA (v): Men de behöver inte göra avbrott i sina studier för att kunna få en försörjning.)

Förvisso, Rossana, men jag är övertygad om att man med tydliga incitament kan göra klart för den som sätter i gång att plugga att det här ska få ta en viss tid, och sedan förväntas man få ett slutomdöme om det man har presterat.

Det är naturligtvis jättesvårt för en som är analfabet att ha den här pressen på sig. Jag kan tänka mig det. Men vi är inte så strikta till punkt och pricka att vi inte kan göra undantag. Man måste självfallet få en chans att ta längre tid på sig om man inte har förutsättningar att klara det annars. Men jag ser detta som ett mått på att så här lång tid ska det ta när man lär sig svenska här.

Anf. 114 PER LODENIUS (c):

Herr talman! Vuxenutbildningen är en viktig del i det livslånga lärandet. Det har vi hört flera säga här framme i talarstolen, och jag vill också instämma i det. Det här är en fråga som Centerpartiet länge arbetat för.

Att kunna komplettera sin grundskole- eller gymnasieutbildning när man blivit äldre är ett viktigt verktyg för dem som vill lägga till något som fattas i sin utbildning eller ändra inriktning på sin jobbkarriär. En kvalitativ vuxenutbildning och en rätt att läsa in gymnasiekompetens är en modell för en god fortsättning på grundskolan och gymnasiet. Om

detta sedan också kompletteras med en yrkeshögskola är vi en väldigt bra bit på väg att ge goda möjligheter till just ett livslångt lärande.

Jag tycker att det är glädjande att mycket av Centerpartiets tankar om en yrkeshögskola kommer fram i den nyss överlämnade utredningen.

Det finns säkert delar i utredningen som kan diskuteras, men det är ju också därför den nu går ut på en remissomgång. Men tanken att genom en yrkeshögskola uppgradera och också kvalitetssäkra de praktiska utbildningarna med bland annat en examen är bra. Det gör också att utbildningen på ett bättre sätt kommer att bli gångbar på den internationella arbetsmarknaden.

En yrkeshögskola visar på behovet av en yrkesutbildning som är anpassad efter de behov som finns på dagens arbetsmarknad. Kvalificerad yrkeskunskap efterfrågas i dag på många arbetsplatser. För att kunna ge de utbildningar som efterfrågas måste utbildningssystemet vara flexibelt och lyhört och arbeta i nära samarbete med arbetsmarknadens parter.

Som samhället ser ut i dag, med snabba förändringar och nya krav, är det viktigt att kunna bygga på sin kunskap och utbildning för att också fortsättningsvis vara anställningsbar. Man kan inte slå sig till ro med att man fått en utbildning till ett yrke då den snabbt kan vara omodern. Vi har sett hur arbetsuppgifter har förändrats eller helt försvunnit. Nya arbetsuppgifter och yrken har tillkommit. Möjligheten att studera vidare och utveckla sig inom sitt arbete eller skapa sig en ny yrkeskarriär är viktig, inte bara ur ett individperspektiv utan också ur ett samhällsperspektiv.

Ett varierat utbud av vuxenutbildning i stort är viktigt då behoven ser så olika ut, och möjligheten att studera är individuell. Varje individ har med sig sina förutsättningar att studera, och därför ser som sagt var behoven olika ut. Utbildningssystemen måste därför ge så pass breda möjligheter att man efter studierna ska kunna gå vidare till arbete i anställning, som företagare eller till andra studier. Kommunerna och de regionala förutsättningarna måste också i större utsträckning påverka vilket utbud av utbildning som behövs.

Att också förändra volymen i arbetsmarknadsutbildningar och i komvux är fullt naturligt när arbetsmarknadsläget förändras.

För Centerpartiet har vuxenutbildningen, som jag sade tidigare, en viktig funktion i det livslånga lärandet. Den utgör en viktig grund för att man under olika perioder i livet ska kunna exempelvis läsa in en högskolebehörighet, komplettera sina studier eller satsa på en yrkesinriktad utbildning. Det är därför viktigt att vuxenutbildningen prioriterar de målgrupper som har störst behov. Eventuell konkurrenskomplettering inför högskolestudier är därför inte vuxenutbildningens område i första hand. Men hur många platser det finns på komvux måste få variera också med konjunkturen.

Komvuxutbildningen ska vara för den som har ett reellt behov av komplettering av sin utbildning. Det är viktigt att poängtera att kommunerna har ett eget ansvar för att prioritera och anpassa utbudet av utbildning efter den efterfrågan som finns.

Den kompetens som efterfrågas och det behov som finns på dagens arbetsmarknad förändras snabbt. Det är inte alltid lätt att följa med i utvecklingen. Då är det viktigt att ha möjlighet att fortbilda sig. Men den tidigare kunskapen och arbetslivserfarenheten är en viktig resurs. Många

invandrare och flyktingar har med sig kompetens som vi inte alltid värdesätter på ett adekvat sätt på dagens arbetsmarknad. En validering av de kunskaper man har blir därför ett viktigt instrument för att kunna hitta rätt nivå och behov i den fortsatta utbildningen och den fortsatta yrkeskarriären. Det här är som sagt var inte minst viktigt om man har erfarenheter och utbildning från andra länder.

Herr talman! På bara ett par veckor har det presenterats ett par utredningar som är viktiga för vuxenutbildningens fortsatta utveckling. Också fortsättningsvis kommer mycket att ske inom det här området. Det är av stor betydelse att vi fortsätter utveckla vuxenutbildningen, och jag ser tydligt att vi är på rätt väg för det livslånga lärandet.

Med det här, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 115 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Herr talman! I vår reservation skriver vi att utbildning är en rättighet för alla men att vi har skilda förutsättningar att tillgodogöra oss den rättigheten under olika perioder i livet. En del behöver av olika skäl också lite extra puffar för att man ska våga och orka påbörja studier.

I takt med att vi har byggt ut vuxenutbildningen, byggt ut högskolan, utvecklat ett nationellt centrum för flexibelt lärande och startat distansutbildningar har fler landsbygdsbor och grupper som inte kommer från studentevana miljöer börjat studera. Vi har lyckats rucka lite grann på den sociala snedrekryteringen och minskat den.

Här har Centern traditionellt sett hållit fanan högt när det gäller att hela Sverige ska leva och att man ska nå människor runt om i landet.

Jag skulle därför vilja fråga Per om han anser att utbildning är en rättighet för alla och att det också finns skäl att uppmuntra vissa elever extra mycket för att minska social snedrekrytering.

Anf. 116 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Louise Malmström pratar om rekrytering, och man skulle också kunna prata om snedrekrytering här.

Vad det handlar om är att man måste veta förutsättningarna när man ska utbilda sig för att man ska våga satsa på en utbildning, gå vidare med en utbildning och också veta vad den leder vidare till. Om man då har massor av olika ingångar och inte vet vilka förutsättningarna är beroende på vilken handläggare man hamnar hos, som det har kunnat vara tidigare, är det bättre att vi har en rättvis och ordentlig fördelning vad gäller att kunna utbilda sig.

Dessutom är det kommunerna som ser vilka behov som finns när det gäller utbildning. Därför tycker jag att det är viktigt att kommunerna får större bestämmanderätt över vilka utbildningar som behövs och vilka behov som ska mötas utifrån de behov man ser.

Sedan är det också viktigt att vi satsar mycket mer på det som tidigare kallades syoverksamhet – det gäller även vuxenutbildning – för att man ska kunna hitta, rekommenderas och komma till rätt utbildning.

Anf. 117 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Men kommunerna ser ju vilka behov som finns. Jag kommer till exempel från en kommun där vi har väldigt många lågutbildade och där man ser stora behov av vuxenutbildning. De kommunerna har ni ju tagit bort pengar från för att fördela till de kommuner där man inte har något behov av vuxenutbildning. Det spelar ingen roll om kommunerna har behov om de ändå inte får dem tillgodosedda.

Det är klart att det är bra med tydliga förutsättningar, men det är bra att ha förutsättningar över huvud taget. Många av de här grupperna, som vi har velat värna, uppmuntra och ge en extra puff, har vi haft en del strategier för. Du känner till 25:4-regler, studerandevillkor i a-kassan, utbyggnaden av distansutbildning, rekryteringsbidrag och korttidsstudiestödet. Det var ju våra strategier, och vi lyckades ändå vrida det här lite grann.

Frågan är hur vi nu ska bygga upp ett skadat utbildningssystem när vi är tillbaka i majoritet. Det är lite svårt att säga exakt hur det ska se ut, men en sak är i alla fall säker, och det är att vi kommer att ge fler vuxna både formella och reella möjligheter att delta i utbildning och kompetensutveckling.

Ni har skurit ned medel motsvarande 14 000 platser, och jag undrar om ni har några strategier för att nå de här grupperna.

Anf. 118 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Det här handlar också om att vi har lyckats, på bara de här åren, att minska utanförskapet. Fler har kommit ut i arbete. Det innebär att det i dag är färre som har behov av att läsa vidare på komvux, där man förut blivit placerad som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Däremot är det viktigt att komvux finns kvar när man har ett reellt behov av att ha en utbildning, och så är det i dag. Det vi har gjort är att vi har anpassat volymen efter behovet vad gäller statsbidragen. Sedan finns också den generella påsen, där vi har lagt tillbaka pengar i stället, just för att kommunerna själva ska kunna styra över var man ser att behoven finns och var man behöver lägga pengarna.

Anf. 119 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag har framför allt en fråga som jag måste ställa efter att ha lyssnat på Per Lodenius. Du sade någonting, Per Lodenius, som fick mig att haka till, nämligen att när ni hade gjort era beräkningar hade ni prioriterat utifrån målgruppernas behov, eller något liknande.

Det var just det som gjorde mig så förvånad när jag efter ett tag upptäckte att det alliansregeringen gjort var att ändra fördelningssystemet. Därmed godkänner Centern det som går tvärs emot hela dess politik. Ni är ju kända för att värna om hela Sverige, att hela Sverige ska leva. Nu tar ni resurserna för komvux, vuxenutbildning, från glesbygdskommunerna och flyttar dem till universitetsstäder och till förorter till universitetsstäder – Lomma, Danderyd etcetera – där folk är välutbildade. Ni avskaffar alltså det fördelningssystem som fördelade mer till de kommuner som har låg utbildningsnivå. Hur kunde Centern gå med på detta?

Anf. 120 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Det handlar om att vi minskat utanförskapet. Vi har fler som kommer i arbete. Den politik som regeringen i dag för innebär att vi skapar fler arbetstillfällen. Vi skapar fler möjligheter för folk att komma i arbete och bort från utanförskapet.

Det handlar också om att vi ger kommunerna större möjligheter och mer makt att kunna påverka i stället för att från riksdagen rikta direkta bidrag till och komma med pekpinningar om vad de ska använda pengarna till och hur de ska lösa detta ute i kommunerna. Vi minskar alltså utanförskapet med den politik vi för. Det tycker jag är det viktiga.

Den socialdemokratiska regeringen satt i tolv år, och utanförskapet bara ökade. Vi har lyckats minska utanförskapet, och då är det viktigt att vi även kan anpassa utbildningen. Vi skapar dessutom en ny yrkesutbildning, en yrkeshögskola, som gör att man får större förutsättningar även ute i bygderna. Jag kommer själv från landsbygden. Även om den ligger i närheten av Stockholm är det trots allt en mindre landsbygdskommun. Där ser man stora möjligheter att kunna jobba vidare vad gäller yrkeshögskolan, att skapa en hantverkshögskola och så vidare.

Vi skapar alltså förutsättningar för kommunerna att hitta lösningar för att minska utanförskapet.

Anf. 121 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Per Lodenius väljer att inte svara på mina frågor. Yrkeshögskolan kan vi vara helt överens om, men jag frågade varför Centern svikit sin politik om att resurserna ska gå till hela landet och att det ska ske utifrån de förutsättningar som finns.

I Dorotea och andra glesbygdskommuner har man ett större utbildningsbehov än i Lomma. Med det tidigare fördelningssystemet för vuxenutbildning fick dessa kommuner större resurser. Nu får de lika mycket som välutbildade kommuner. Det menar jag måste gå tvärs emot Centerns politik.

Anf. 122 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Det handlar om att vi i stället har den generella påsen som vi jobbar med. Jag tror inte på en fördelning som innebär att vi skickar ut stora påsar med pengar predestinerade till exempelvis vuxenutbildningen och att vi i riksdagen bestämmer hur kommunerna ska använda dem. Det är inte Centerpartiets fördelningspolitik. Det handlar om att vi i stället ökar mängden pengar i de generella påsarna och visar för kommunerna att här finns större möjligheter för dem att själva kunna påverka och vara med och styra hur de vill att det ska se ut i just dessa kommuner.

Anf. 123 FREDRIK MALM (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande nr 10 som rör vuxenutbildningen.

Låt mig sedan säga några ord om det mandat som alliansregeringen fick av väljarna i valet 2006. Det är viktigt. Kritiken mot utbildningssystemet i Sverige hade under en längre tid varit massiv. I grundskolan och gymnasiet hade kunskapsresultaten försämrats, avhoppen hade ökat, lärarnas situation var mycket dålig, ordningsproblemen var stora. Den hög-

re utbildningen hade eftersatts eftersom tidigare socialdemokratiska regeringar var mer intresserade av att dölja arbetslöshetssiffror och upprätthålla kvantitativa mål än av att skapa en utbildning med hög kvalitet och goda resultat.

Den politik som fördes var inte bara ett svek mot de ungdomar som inte fick en första chans utan också ett svek mot de ungdomar som behövde en andra chans. Man såg inte utbildning som en investering i den enskilde, och den socialdemokratiska regeringen var ungefär lika flexibel som en skorsten på Silja Europa när det handlade om att ta till sig av kritiken.

Därför gav väljarna ett mycket tydligt mandat till allianspartierna att förbättra detta. Inget annat mandat som den nuvarande regeringen fått, förutom mandatet att bryta utanförskapet, är så starkt som mandatet att förändra, renovera och upprusta den svenska utbildningspolitiken. Det är viktigt, och steg för steg genomför vi nu den politik som vi gick till val på. Vi genomför den politik som väljarna i Sverige sagt är viktig för vårt lands utveckling. Detta reformarbete är dessutom mycket stort, inte bara för att vi tycker att det är roligt att genomföra så mycket som möjligt på en gång, utan också för att det finns så mycket att göra.

Herr talman! Vuxenutbildning är, precis som tidigare nämnts, en viktig kugge i det livslånga lärandet. Det är viktigt att människor som inte har en grundskoleutbildning får det. Det har man rätt till enligt lag. Likaså har människor som inte har en gymnasieutbildning rätt att få det, och de som vill komplettera sin utbildning ska ha möjligheter att göra det. Vi vet nämligen att det skapar större möjligheter för människor – möjligheter att få ett bra liv, möjligheter att få ett jobb, möjligheter att kunna växa som individ och få en bättre framtid. Regeringen har inom ramen för skollagsarbetet tillsatt en arbetsgrupp för att utreda inte om utan hur de som i dag saknar gymnasieutbildning ska ha rätt att få det.

När man lyssnar på oppositionen verkar det ibland, herr talman, som om det enda som hänt i svenskt skolväsende, och det enda som finns att diskutera, är en neddragning på komvux med 600 miljoner kronor i budgetpropositionen som presenterades för riksdagen i november 2006. Därefter har ingenting hänt, så att säga. Tiden har stått still. Det är den frågan man hela tiden diskuterar.

Sanningen är att under de senaste tio åren har anslagen till den kommunala vuxenutbildningen minskat i sju av tio statsbudgetar. Sex gånger har neddragningar av den kommunala vuxenutbildningen gjorts av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. En gång har neddragningar gjorts av de borgerliga, nämligen nu. Oppositionen försöker göra ett nummer av detta och säger att vi desarmerar och rustar ned. De får det att framstå som om det inte längre fanns någon kommunal vuxenutbildning.

I dag handlar det om att antalet, på ett ungefär, dimensionerats från 90 000 till 80 000. Det sker eftersom en person nu får ett arbete var fjärde minut, men det rasar oppositionen inte över. De säger ingenting om hur fantastiskt det är att det aldrig någonsin tidigare i svensk historia skapats så många jobb som nu. Bara under den här debatten har ett sextotal jobb skapats. Det rasar man inte över, utan man fokuserar på neddragningen.

År 2000, herr talman, sänkte Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet anslagen till komvux med 320 miljoner kronor. Året därpå sänkte de anslagen med ytterligare 150 miljoner kronor. Påföljande år slog de till med en neddragning på 710 miljoner kronor. År 2003 drog de ned med ytterligare 810 miljoner kronor. Därefter låg anslagen i stort sett stilla fram till budgetåret 2006/07. Summan av de nedskärningar som gjordes av den andra sidan uppgår till ca 2 miljarder kronor.

Vad är poängen med detta? Jo, poängen är att en del består av Kunskapslyftet. När konjunkturen var svagare, när arbetsmarknaden var sämre, ökade man anslagen och fler människor kom in i dessa utbildningsformer. När sedan fler jobb kommer, arbetsmarknadsläget förbättras, konjunkturen förbättras, kan man dra ned. Det är precis det som den nuvarande regeringen gör. Man kan justera dimensioneringen och anslagen en aning utifrån hur konjunkturen ser ut. Det betyder inte på något sätt att grundbulten i den kommunala vuxenutbildningen och det livslånga lärandet går förlorad, utan det betyder att när fler människor får jobb minskar efterfrågan en aning. Det är inte särskilt stor skillnad mellan hur de olika regeringarna agerat.

Herr talman! Jag vill även säga några ord om den nya yrkeshögskolan, som presenterades häromdagen. Det är en viktig utredning. Den har inte berörts så mycket i den här debatten, men vi vet att det handlar om att samla olika utbildningsformer – kvalificerad yrkesutbildning, kommunala påbyggnadsutbildningar och en del annat – under ett och samma tak.

Jag vill peka på en sak som är viktig här. När man slår samman detta kan man nå en del samordningsvinster. Man kan kvalitetssäkra. Man kan göra omvärldsanalyser. Man kan göra bedömningar om dimensionering och så vidare på ett bättre sätt än tidigare. Det är mycket viktigt. Det är det positiva.

Men det är också viktigt att man ser att de enskilda utbildningsformerna, till exempel kvalificerad yrkesutbildning, har en del inslag i utbildningen som det är väldigt viktigt att värna. Det är specifika karaktärsdrag som har gjort den utbildningsformen framgångsrik. Det handlar framför allt om näringslivets roll inom utbildningen och det som kallas för LIA, lärande i arbetsliv.

Jag tycker att det är mycket glädjande att detta också tas upp i den här utredningen, att man betonar vikten av en arbetsplatsförlagd del av utbildningen. Man betonar också andra saker som är mycket viktiga, till exempel hur situationen på arbetsmarknaden ser ut och att de behov som finns hos näringslivet också måste ha en betydande roll när man utformar de här utbildningarna.

Med dessa ord yrkar jag än en gång bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande UbU10.
(Applåder)

Anf. 124 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Fredrik Malm frågar varför vi i oppositionen är så upprörda över denna neddragning av vuxenutbildningen att vi har debatterat den gång på gång sedan den genomfördes.

Jag skulle vilja rekommendera Fredrik Malm att resa ut i Kommun-Sverige lite grann och fråga vad som är skillnaden mellan alliansens

neddragning och de tidigare. Jag kan svara direkt. Det handlar om att alla tidigare neddragningar var väl aviserade i förväg. De var inlagda i den kommunala budgeten. De var medräknade och så vidare.

Sedan är det klart att man gärna hade behållit pengarna. Men man visste om det. Det här kom däremot som ett dråpslag. De kommunala budgetarna var spikade. Allting var klart. Ingen räknade med detta. Plötsligt blir man av med 600 miljoner.

När det gäller det som ni i alliansen gjorde vill jag säga att folk tappade förtroendet för er politik. Folk tappade förtroendet för er vuxenutbildningspolitik. Det har ni inte lyckats reparera än.

Flera talare har tagit upp det här med yrkeshögskola. Ja, men det är ju inte kontroversiellt. Jag tror att de flesta partierna tycker att det här med yrkeshögskola är väldigt positivt. Men neddragningen var kontroversiell. Det är den fortfarande, för den kom som ett dråpslag, och den var illa förberedd. Dessutom underskattar ni er egen jobbpolitik i det här sammanhanget. När kraven ökar på att man ska söka jobb ökar nämligen också kraven på utbildning.

Anf. 125 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Det är svårt att beskylla den tidigare regeringen och dess stödpartier för att utdela *ett* dråpslag. Det var snarare sex dråpslag.

Det är väl det som är det intressanta här. Det är väl ändå lite magstarkt att man drar ned på den kommunala vuxenutbildningen i sex budgetar av nio och att man sedan rasar när någon annan gör det en sjunde gång.

Det är kanske lite svårt att motivera att just den sänkning som den nuvarande regeringen gör, utifrån i stort sett samma bedömningar och samma analys som när det gällde de tidigare försämringarna, skulle vara någonting oerhört unikt eller specifikt eller väldigt annorlunda.

Faktum är väl att oppositionen är mindre intresserad av sakpolitiken och mer intresserad av vad alliansregeringen gör och av att hitta olika angreppspunkter.

Sedan finns det ingenting som hindrar en kommun i Sverige att satsa mer pengar på komvux, vilket till exempel den borgerliga majoriteten i Stockholms stad har gjort. Man har skjutit till pengar till vuxenutbildningen, till exempel.

Anf. 126 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Problemet är bara att utifrån den argumentation som ett flertal allianspolitiker för skulle det inte behövas, eftersom arbetsmarknaden är så bra. Då behöver man inte skjuta till mycket. Men i Stockholm verkar det inte alls fungera, eftersom man måste skjuta till mycket mer.

Det är också en konsekvens av att man ställer högre krav på arbetsmarknaden, att man vill utbilda sig mer. Trycket ökar.

Jag vet inte om Fredrik Malm har svårt att förstå vad jag säger. Men vad jag tydligt sade var att alla de andra nedskärningarna var väl förberedda. Det var en nedtrappning utifrån Kunskapslyftet.

Det här var på inget sätt aviserat. Det var det som gjorde att allianspolitiken, när det gäller vuxenutbildning, tappade trovärdighet. Ni kommer att ha väldigt svårt att reparera det, och jag har inte sett några ambitioner

hittills. Det är därför vi tar upp det gång på gång. Vi är nämligen oroade över vuxenutbildningen. Vi är oroade över att ni enbart anser att vuxenutbildning är arbetsmarknadspolitik och inte en del av det livslånga lärandet. Alla tre oppositionspartier är oroade över detta, att ni är så trångsynta när det gäller vuxenutbildning.

Anf. 127 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Man gör alltså neddragningar i sex budgetar av nio. Sedan kommer en ny regering och gör en neddragning, som dessutom är avsevärt mindre än den totala volymen av de tidigare neddragningarna. Då är det ett fruktansvärt dråpslag som äventyrar hela utbildningsformen.

När man synar Mats Pertoft lite i sömmarna eller när han delger oss orsaken till denna frustration och vrede handlar det om att det här inte läckte ut från budgetförhandlingarna lite tidigare. Då hade man kunnat vara förberedd på det.

Om det är det som det handlar om borde er kritik inte handla om att den här neddragningen är fel i sak. Problemet är då att informationen inte har kommit i tid.

Det är förstås alltid tråkigt när det kommer besked om neddragningar. Jag fick höra något för fem år sedan. Helt plötsligt – det tog bara en dag – var det klart att vi skulle få biltullar i Stockholm trots att ingen hade lovat det. Det, om någonting, var ett väljarsvek.

Vad det handlar om i det här fallet är ju att information i sådana fall inte har kommit fram i tid. Men den centrala frågan är – det är viktigt att Mats Pertoft också kan förklara detta för väljarna: Hur kommer det sig att det är okej att Miljöpartiet är med och skär ned på komvux i sex budgetar av nio men att det är fel när en alliansregering gör det?

Anf. 128 EVA JOHANSSON (kd):

Herr talman! Det är alltid härligt och inspirerande att få knyta ihop säcken. När inspirationen rinner till brukar tiden gå fort. Därför börjar jag, för att inte glömma bort det, med att yrka bifall till förslaget i UbU10, det betänkande som vi nu debatterar, och avslag på motionerna.

Här kommer nu min motivering till att jag gör så.

Vuxenutbildningen har en viktig roll i alliansens och Kristdemokraternas utbildningspolitik. För den som talar om frihet att välja måste också tryggheten att kunna välja om och välja nytt finnas med. Grundläggande vuxenutbildning ska ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Det verkar vi vara rörande överens om i den här kammaren. Den ska också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

Den gymnasiala vuxenutbildningen å sin sida syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter motsvarande den nivå som gäller för ungdomar i gymnasieskolan.

De tre partierna inom vänsterkartellen har reserverat sig till förmån för ett motionsyrkande om att det åter ska vara en hög ambition att erbjuda alla som har behov av det en vuxenutbildning.

Här går vänsterkartellen vilse. Alliansregeringen har nämligen högt ställda ambitioner med vuxenutbildningen, och i betänkandet redogörs för en lång rad av det som är på gång just nu.

Det vi har ifrågasatt är om det verkligen är verkningsfullt att den gymnasiala vuxenutbildningen ska vara ett fjärde gymnasieår, som det är på många håll, det vill säga att man till exempel går på komvux trots att man har ett G eller VG från gymnasieskolan. Man vill konkurrenskomplettera och få ett högre betyg för att komma in på någon särskild utbildning.

Vi har sett det som en dålig och för skattebetalarna dyr lösning. Syftet med gymnasial vuxenutbildning måste vara att finnas där som en möjlighet för alla, oavsett var de bor, en möjlighet att läsa upp från IG till ett G och en möjlighet att byta spår genom att läsa andra inriktningar än de som man redan har läst. Gymnasiepolitikens misslyckande under den förra regeringen kan inte stå i vägen för enskilda elevers drömmar och ambitioner. Vi har stor tilltro till den kommunala förmågan, till skillnad från oppositionen, att förverkliga den politiska ambitionen och göra lokala bedömningar.

Vi tror inte att det är en god idé att helt strunta i gymnasieskolans problem och deras konsekvenser för den gymnasiala vuxenutbildningen. Vi måste göra strukturella förändringar. Av det följer att vi inte kan ställa oss bakom yrkandet. Det är för att det är fel att vi inte redan nu satsar på gymnasial vuxenutbildning men också för att en oreflekterad ökning av vuxenutbildningen utan att analysera dess problem och utvecklingsmöjligheter inte håller. Vi har haft tillräckligt av detta under den förra regeringen.

Kristdemokraterna vill att komvux ska vara en andra chans, inte den enda chansen. Det är precis det som den har blivit. Gymnasieskolan slår i dag ut, precis som vi har hört gång på gång i debatten, var tredje elev och varannan elev med utländsk bakgrund. Det är inte vad jag kallar en gymnasieskola för alla. Givetvis ska dessa ha rätt till komvux även fortsättningsvis.

För att öka möjligheterna att hitta rätt har Kristdemokraterna framhållit vikten av att vidareutveckla infrastrukturen inom vuxenutbildningen för att tydliggöra vägar och strukturer, för att lättare skapa möjligheter för den som vill genomgå vuxenutbildningen att hitta rätt och hitta de former som passar bäst. Det kanske inte är de former som är de enda som har tänkts ut i den här kammaren av något politiskt huvud.

Det kanske är så att egna idéer, egna bedömningar om det egna livet skiljer sig åt i olika delar av landet och hos olika människor. Det kan vara kvällskurser eller distanskurser. Det kan vara olika inriktningar för olika människor.

Herr talman! Jag är glad för det intresse som finns för postgymnasial utbildning i betänkandet. Jag blev särskilt glad, för jag trodde att Socialdemokraterna hade hakat på tanken om en yrkeshögskola. Det var så jag först tolkade yrkandet om att samla postgymnasial utbildning under ett paraply. Men när jag tittar i motionen visar det sig att jag har fel.

Yrkeshögskola nämns inte, och motionen i sig handlar traditionsenligt om högskola. Det tycks fortfarande vara så att högskolan är huvudspåret i den socialdemokratiska utbildningspolitiken. Det finns ingen fastare tanke på att skapa utbildningar som svarar mot arbetsmarknadens behov eller människors drömmar.

Om det hade varit så tror jag att vi hade haft en yrkeshögskola med en volym närmare högskola. Vi hade haft färre företagare som konstaterar

att ett av de viktigaste skälen till att deras företag inte kan expandera är att det saknas specialkompetenser, yrkeskompetent folk med viktig kompetens som inte värderas av oppositionen. Vi hade inte haft en kvalificerad yrkesutbildning som fått verka med kortsynt ekonomisk framförhållning och med en rättssäkerhet och jämförbarhet som bevisligen kan förbättras.

Kristdemokraterna och alliansen har länge drivit frågan om yrkeshögskolan, och vi kristdemokrater är övertygade om att det är ett bättre sätt att organisera större delen av den postgymnasiala utbildningen än det som finns i dag. Det är glädjande att denna ser ut att träda i kraft den 1 juli nästa år. Man hade kunnat tänka sig att det hade blivit många glädjeskutt i oppositionen, men de har uteblivit än så länge.

Herr talman! Det är inte bara den konkreta utbildningen som är viktig. Kristdemokraterna har förespråkat validering av kunskap som ett sätt för den enskilda att få ett kvitto på kunskaper och färdigheter, oavsett på vilket sätt man har fått dem. Vi ser fram emot att vidareutveckla valideringen och ta till vara Valideringsdelegationens arbete.

Vi ser valideringen bland annat som ett viktigt instrument att på goda grunder korta utbildningsvägar. Individen tjänar på att slippa läsa om kurser, och samhället vinner på att genom validering och utbildning snabbare få tillgång till kompetens.

Avslutningsvis kan jag konstatera att Sverige sedan 60-talet har intagit en tätposition i västvärlden när det gäller vuxenutbildningssatsningen. Just nu är det mycket på gång inom utbildningssektorn, vilket också framgår av betänkandet. Det är mycket glädjande.

En väl fungerande lätt tillgänglig vuxenutbildning är ett sätt för oss kristdemokrater att förverkliga vår vision om ett samhälle där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter.

(Applåder)

Anf. 129 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag hade en fråga kvar till allianspolitikerna som jag inte riktigt har fått svar på. Ju mer jag lyssnar på företrädarna desto mer undrande blir jag. Vi verkar alla rörande överens om hur viktig vuxenutbildningen är. Men jag har en fråga.

Jag tycker att varannan talare från allianssidan pratar om det som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd och varannan som ett livslångt lärandeprojekt. Jag vill fråga Eva Johnsson: Hur ser det egentligen ut? Är vuxenutbildning ett livslångt lärandeprojekt? Handlar det om, som du så vackert avslutar ditt anförande med, det visionära, att ge människor möjligheter? Eller är det ett arbetsmarknadspolitiskt projekt som åker jojo utifrån konjunkturen?

Anf. 130 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis både–och. Självklart är det så. För det första handlar politik om att anpassa samhället till människorna. Man kan ha ett arbetsmarknadspolitiskt läge som innebär att människor i stor utsträckning kan ha möjligheten att välja att till och med gå direkt från gymnasiet. Vissa gymnasiala utbildningar leder rakt ut i arbetslivet. Man rycker i dem som går där, inte minst från företagarkåll. De eleverna kan välja att gå rakt ut i arbetslivet. Då anpassar vi oss.

Men självklart ska man också ha möjlighet att både misslyckas och få komma tillbaka. Därför avskaffar vi inte vuxenutbildningen. Vi anpassar den. Men vi vill inte ha vuxenutbildningen som ett konkurrensmedel.

Den neddragning som vi nu har debatterat under så evinnerligt många replikskiften här – man fick nästan intrycket av att det var en budgetdebatt vi stod i i stället för ett betänkande om vuxenutbildningen – har naturligtvis varit en anpassning. Vi har plockat bort den del där man läser upp betygen just för att konkurrensförbättra sin situation.

Det är borttaget. Det motsvarar ungefär den anpassning vi har gjort i vuxenutbildningen.

Men vuxenutbildningen ska finnas, både som ett livslångt lärande, som en dröm, som en vision och som en anpassning till det arbetsmarknadspolitiska läget.

Anf. 131 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Det sista var en intressant information, att det var väldigt noggrant uträknat vilka elever som skulle missbruka systemet och inte. Jag antar att det var speciellt många elever i glesbygdskommuner som skulle missbruka systemet. Det var därför ni drog ned mest där.

Fortfarande tycker jag inte att jag har fått svar på frågan. Eva Johnsson säger nu ”både–och”. Det låter väldigt bra, men för mig är det väldigt viktigt att fundamentet i vuxenutbildning är ett livslångt lärande och inte enbart en arbetsmarknadspolitisk åtgärd – om vi har full sysselsättning behövs det inte. Enligt min åsikt behövs vuxenutbildning alltid utifrån att man har olika behov, inte minst företagarna i dag. Det är ju inte så att de kan anställa vem som helst. De behöver personer med en viss utbildning. Vi hör dagligen att det är fullt tryck på den kommunala vuxenutbildningen även nu när det är högkonjunktur och arbetslöshetssiffrorna fortfarande sjunker, även om vi inte vet hur länge det dröjer tills de börjar stiga.

Vad menar alliansen egentligen? Är det här ett helhjärtat projekt för livslångt lärande eller är det mer av arbetsmarknadspolitik?

Anf. 132 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Yviga gester, mycket retorik och lite verkstad. Så tycker jag man kan beskriva de replikskiften som har varit och inte minst den utbildningspolitik som har bedrivits under så många år. Det blir extra yvigt när man inte sitter vid makten, för då måste man vifta extra mycket så att det verkar som om man har något att komma med.

Fredrik Malm gav tidigare en utmärkt beskrivning av hur vuxenutbildningens utveckling har sett ut under ett antal år i hela landet under vänsterkartellens ledning. Det oppositionen gjorde när ni satt vid makten var att dra ned på satsningen 2006. Ni aviserade också en neddragning 2008. Vi fullföljde detta. Vi fullföljde de tankar som ni hade initierat. Men då blev det yvig retorik om fruktansvärd neddragning. Man ifrågasatte också möjligheterna för de olika kommunerna att handskas med den nya situationen som för kommunernas del innebär att man har väldigt god ekonomi.

I alliansen litar vi på att man kan handskas med den situationen, och behövs det vuxenutbildning satsar man på det. Det är inte bara i riksdagen man kan tänka!

Anf. 133 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Jag hade först inte tänkt begära ordet i den här debatten, men eftersom det kom både ett antal angrepp på Socialdemokraterna och ganska många osanna påståenden tänkte jag att det ändå är dags att säga några ord avslutningsvis.

Vuxenutbildningen i Sverige är något som är ganska unikt. Jämfört med andra länder har vi i Sverige byggt upp system som många andra länder är avundsjuka på. Det har vi gjort med målmedvetenhet, för vi har sett att det behövs en andra chans för människor att göra nya livsval senare i livet.

Det har varit viktigt. Det har funnits en politisk strid om hur man ser på vuxenutbildning, och Fredrik Malm gav tidigare en helt märklig historieber beskrivning när han beskrev den neddragning av vuxenutbildningen som skedde under ett antal år. Vad var det? Det var avtrappningen av den tillfälliga satsning som Sverige hade gjort och som var helt unik i ett internationellt perspektiv – Kunskapslyftet. Där gav man hundratusentals människor chansen att faktiskt bättra på sin utbildning under och efter 90-talskrisen vi hade i Sverige, där människor hade lämnats i arbetslöshet och inte hade möjlighet att komma tillbaka på arbetsmarknaden.

I detta ekonomiska krisläge gjorde Sverige någonting unikt. Vi bedrev en svår saneringspolitik och gjorde samtidigt en unik satsning på vuxenutbildning för att göra det möjligt för dessa människor att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Vi sade att det var en tidsbegränsad satsning för att ge dem chansen att komma igen.

Vi var inte helt överens i riksdagen om detta, herr talman. Moderaterna och högern motarbetade det från första stund. De hävdade att det bara handlade om arbetsmarknadspolitik. Det var att hålla kunskap över människor som saknade personliga motiv att vidga sitt kunnande, som det sades. Det är ett sätt att se på vuxenutbildning.

Vi sade hela tiden att detta var en tillfällig satsning för att ge de här människorna chansen, och den skulle trappas av. Det gjordes, och pengarna gick tillbaka i den kommunala påsen.

Varför den borgerliga regeringen nu är så aggressiv mot oss när vi säger att vi har mer pengar till den kommunala vuxenutbildningen än regeringen kanske beror på att man är lite tom i politiken och därför på något sätt måste skylla på oss i oppositionen för att man drar ned på vuxenutbildningen. Det är inte vi som gör det – det är ni. Stå för det! Säg att det är bra att dra ned på vuxenutbildningen med 600 miljoner, eftersom ni behövde de pengarna för att sänka skatten någon annanstans! Eller fanns det några andra skäl till varför de 14 000 platserna inte behövdes?

Att nämna Stockholm i sammanhanget som något slags förebild för vuxenutbildningen just nu är lite skrattretande när vi ser reportage om studenter i vuxenutbildning som inte ens kan gå klart sin utbildning för att man drar ned och ändrar studiemedelssystemet så att de inte har chansen att studera kvar. Det är ert val. Det är inte vårt val.

Visst kan man säga att kommunerna kan ta sitt eget ansvar. Men staten har ju bidragit med pengar. Det luriga med er neddragning är att ni drar ned mest på de kommuner som har störst behov. Mats Pertoft var inne på det på ett väldigt belysande sätt. Det är i de kommuner som har haft störst utbildningsbehov som neddragningarna på vuxenutbildningen

har varit störst. Varför? Borde det inte vara precis tvärtom? Var inte själva tanken med vuxenutbildningen att ge mest till dem som har störst behov?

Det är klart att den här debatten blir ganska skarp, eftersom den blottlägger en ideologisk skillnad i hur man ser på utbildning och vem som har rätt till utbildning. Ni kanske tycker att den här debatten är lite jobbig att ta, men ni kommer att få ta den varje dag fram till nästa val. Vuxenutbildningen är nämligen något som Sverige ska vara stolt över. Då måste man också vara beredd att satsa på den och inte använda pengarna till skattesänkningar för dem som redan har det bäst i vårt samhälle.

Anf. 134 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! När man hör den empati och passion och det känslomässiga tonläge Mikael Damberg använder är det uppenbart att jag trampade på en öm tå när jag presenterade det faktum att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet skar ned på komvux i sex statsbudgetar av nio. Man kan förstås säga att det var tillfälliga satsningar som trappades av. Men det var ändå neddragningar, och det var ändå så att man ökade volymen och dimensioneringen på vuxenutbildningen inom ramen för Kunskapslyftet när man ansåg att det behovet fanns. När man ansåg att behovet var mindre dimensionerade man ned volymen och anslagen.

Det är egentligen inget konstigt med det. Faktum är att den politik som vi bedriver nu innebär att vi har minskat på detta ytterligare lite grann eftersom det mycket svåra läge på arbetsmarknaden som Mikael Damberg talade om nu har förbättrats. Det innebär att det nu är ett lite mindre tryck på vuxenutbildningen. Det innebär att vi säkert skulle kunna diskutera de handslag och uppgörelser på området som Socialdemokraterna talar om eftersom det i sak inte skiljer så mycket – även om det i retorik skiljer ganska mycket.

Man får det också att låta, herr talman, som att det inte längre finns någon omfördelningsmekanism i systemet. Men de här nycklarna är införda i Robin Hood-skatten och skatteutjämningssystemet. Jag vet inte om Socialdemokraterna vill in och rucka på det, men de ligger där i alla fall, så det är ju inte så att det inte finns någon fördelning till de kommuner som behöver det mer än andra.

Anf. 135 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tar det sista först. Jag hoppas att regeringen och allianspartierna har studerat vad effekterna blir av att flytta därifrån till påsen. Om man gör det får det effekter just i de kommuner som har flest lågutbildade, antingen det är i glesbygden eller i förortsområdena kring våra storstäder, alltså där utbildningsbehoven är som störst. Det är ett medvetet val ni har gjort, och då får ni stå för det. Vi påtalar att det blir effekten av er politik. Vi tycker att det är orättvist och dåligt. Man skulle inte ha gjort på det sättet.

När vi trappade av den temporära, stora satsningen på Kunskapslyftet som genomfördes under några år, innebär det per automatik att vi i Socialdemokraterna inte tycker om vuxenutbildning? Vi drev igenom en stor satsning på Kunskapslyftet – som var vuxenutbildning – mot högern, som sade att det var en onödig satsning. På något sätt får ni inte ihop argumentationen. Det var en tillfällig satsning. Vi sade att den skulle gö-

ras i ett unikt läge för Sverige. Det var en unik satsning i världen, och vi är stolta över den. Men ta inte det till intäkt för att ni gör era neddragningar nu av helt andra skäl.

Man säger att arbetsmarknaden har förbättrats. Men nu går det ju knackigare igen. Nu skapas det inte alls lika många nya jobb som vårt sista år vid makten. Låt oss inte bråka om det.

Gymnasieskolan tar ni som exempel och säger att den misslyckas enormt mycket. Det gör den. Vi har problem med gymnasieskolan. Vi behöver höja kvaliteten. Vi är oroade för att ni har skjutit på de reformer som skulle ha höjt kvaliteten. Men om gymnasieskolan inte fångar upp alla ungdomar som i dag behöver stöd och hjälp borde det bara sporra oss att göra mer på vuxenutbildningens område.

Det här går inte ihop. Ni har ju inga argument för er neddragning. Säg i stället som det är! Ni behövde pengarna till skattesänkningar. Ni tog dem av dem som behövde mest utbildning. Det är orättvis politik, och det får ni stå för.

Anf. 136 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Detta blir ju ännu mer intressant när Mikael Damberg säger: Vi gjorde våra neddragningar, men det betyder inte på något sätt att vi inte skulle gilla vuxenutbildning. Det har vi aldrig sagt. Problemet är att när vi gör en liten justering och dimensionerar ned utbildningen säger ni att vi inte gillar vuxenutbildning. Så är det givetvis inte heller.

Faktum är att vi alla här inne är överens om att livslångt lärande är viktigt. Men det är också rimligt att man i debatten har lite sans och balans, lite proportioner. Det är inte så snyggt att i sex budgetar av nio dra ned på vuxenutbildningen med totalt över 2 miljarder svenska kronor och när en annan regering dimensionerar ned utbildningen och minskar antalet platser från på ett ungefär 90 000 till 80 000 platser beskriva det som det värsta som har hänt svenskt utbildningsväsende. Man måste någons, anser jag, värna den lilla trovärdighet som Socialdemokraterna ännu inte har förbrukat på det skolpolitiska området.

Anf. 137 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Lyssnar man till Fredrik Malm kan man tro att Moderaterna hade rätt. Vi skulle inte ha gjort den där stora kunskapssatsningen, därför att det innebär att vi någon gång måste göra en avtrappning. Det hade varit bättre att inte göra satsningen. Om vi inte hade satsat ett antal miljarder under ett antal år och sagt att det är en tillfällig satsning hade vi socialdemokrater stått upp för vuxenutbildningen. Med den logiken hade Moderaterna rätt. Vi skulle inte ha gjort Kunskapslyftet.

Vi står upp för Kunskapslyftet därför att det behövdes för svensk ekonomi, men framför allt för de här människornas skull. De fick en chans att komma tillbaka i arbete. Det är vi stolta över. Att vi trappade av det var exakt som vi hade sagt. Vi skulle under ett antal år göra en exceptionell satsning ur ett internationellt perspektiv. Det går inte att hitta en jämförelse med den satsning vi gjorde på vuxenutbildningen. Det är vi stolta över. Det är bra.

När Kunskapslyftet är borta, det finns inte längre, väljer ni att dra ned på vuxenutbildningen i Sverige. Det tar bort tusentals platser ute i kommunerna för de människor som behöver mest utbildning för att kunna

slåss på dagens arbetsmarknad. Jag vet inte om Fredrik Malm inte träffar dem. Jag träffar dem varje vecka, skulle jag vilja säga. Det är människor som under perioder antingen har gått i vuxenutbildning eller som nu vill gå i vuxenutbildning för att sadla om, för att göra något nytt, för att komma in på en ny utbildning.

Signalen från den här regeringen är: Nej, vi behöver nog de 600 miljoner kronorna, den lilla justering som det talas om, till någonting annat. Det innebär 14 000 förlorade möjligheter för människor att sadla om eller att bättra på sin utbildning. För de människorna är det inte obetydligt. Det är väldigt viktigt. Det handlar om att förverkliga deras livsdrömmar. Det motverkar den borgerliga regeringen, och det tycker jag är synd. Men jag tycker att den här debatten har varit klargörande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 april.)

Prot. 2007/08:84
27 mars

Vuxenutbildning

11 § Efterkonvertering av personbilar för alternativbränslen, m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2007/08:TU4
Efterkonvertering av personbilar för alternativbränslen, m.m. (prop. 2007/08:46).

*Efterkonvertering
av personbilar för
alternativbränslen,
m.m.*

Anf. 138 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vet inte om det är i egenskap av bilmekaniker eller partiföreträdare för Kristdemokraterna som jag erbjudits att inleda debatten om efterkonvertering av personbilar. Möjligtvis kan det vara så att mina yrkesmässiga synpunkter skulle kunna vara skadliga för det som står i betänkandet. Jag vet inte. Hur det är med den saken får var och en själv bedöma.

Trafikutskottets betänkande om efterkonvertering av personbilar för alternativbränslen kan synas som en mindre fråga. Så är dock inte fallet. Det är ett viktigt inslag i övergången till minskade utsläpp av koldioxid från biltrafiken. För dem som inte är insatta i frågan finns anledning att upplysa om det sakliga innehållet i det betänkande som nu ska debatteras.

Efterkonvertering handlar om hur man ska förändra ett fordon som ursprungligen är byggt för fossila bränslen till att kunna köras på alternativa, miljövänliga drivmedel såsom etanol, biogas med mera. Det finns i dag väl utvecklad kunskap och teknik för hur detta ska göras, och flera företag i Sverige har specialiserat sig på denna verksamhet.

Propositionen som betänkandet bygger på innehåller regler om godkännande av konvertering och konverteringssatser, liksom regler för ansvar vid fel relaterat till efterkonverteringen. Eventuella föreskrifter, information och dokumentation om fordon och motorer föreslås handläggas av regeringen eller av regeringen utsedd myndighet.

Med anledning av propositionen har ett antal motioner inlämnats. Jag tror att det var tre stycken. I betänkandet finns också två reservationer. Reservationerna handlar om ekonomiskt stöd till efterkonvertering och om krav vid efterkonvertering.

Vi kan se fram emot en intressant och viktig debatt på ett område som passar väl in i nuvarande klimatdebatt. Med detta, herr talman, överlämnar jag debatten till debattörerna.

Anf. 139 LARS MEJERN LARSSON (s):

Herr talman! Sverige är med sina långa avstånd ett billand, och bilen behövs. Jag säger detta utan att för den skull förringa betydelsen av järnvägen i Sverige. Vi behöver såväl bil som tåg.

Klimatförändringarna är vår tids största utmaning, och vi vet att biltrafiken påverkar klimatet. Därför fordras det av oss att bilresandet måste bli mindre miljöpåverkande.

Visst, Sverige ligger långt fram och mycket har redan gjorts som har sänkt koldioxidutsläppen från bilismen ganska radikalt. Men ska vi klara av att skapa en hållbar utveckling för våra barn och barnbarn måste vi göra mer. Det vi släpper ut i dag stannar i atmosfären och påverkar därmed klimatet under en lång tid. Därför är det bråttom att göra mer nu, och många typer av åtgärder behövs.

Vi socialdemokrater är glada över att försäljningen av miljöbilar har ökat, och ökat så mycket. Men fortfarande har vi en gammal törstig bilpark i Sverige jämfört med den internationella. Därför behöver vi också åtgärder för att minska gamla bilar påverkan på miljön och klimatet. En sådan åtgärd är efterkonvertering av bilar, alltså att bygga om bensinbilarnas motorer så att de går att driva med alternativbränslen, till exempel etanol eller gas.

Förslaget om efterkonvertering av bilar väcktes av den tidigare socialdemokratiska regeringen och har därefter drivits av oss socialdemokrater i opposition. Vi är därför glada att den borgerliga regeringen nu har lyssnat och kommit med ett förslag i en proposition som vi behandlar i dag.

Den här propositionen medverkar till att göra en efterkonvertering enklare i och med att den medger ett tekniskt typgodkännande av konverteringssatser. Det tycker vi är bra, men det räcker inte. För att verkligen få fler bilar konverterade till andra bränslen behövs också stimulanser. Vi anser att regeringen borde ha avsatt medel för att stödja förslaget. Risken är annars stor att det även på detta område blir mycket prat och lite verkstad, som vi ser på en del andra håll.

I Socialdemokraternas budgetmotion för 2008 avsatte vi 150 miljoner kronor till stöd för efterkonvertering. För 2009 avsätter vi 75 miljoner kronor.

Efterkonvertering av bilar ska jämföras med regeringens miljöbilspremie på 10 000 kronor till den som vill köpa en ny miljöbil. Bortsett från att det mesta av miljöbilspremien hamnar i fickan på bilförsäljaren, som har höjt priset, har reformen inneburit att många nya etanolbilar och gasdrivna bilar har sålts. Det är naturligtvis bra, i alla fall om alla väljer att köra sina miljöbilar på gas och etanol och inte på bensin, vilket ibland är billigare och finns mer tillgängligt.

Vi kan konstatera att de flesta hushåll inte har råd att köpa en ny miljöbil för 200 000–300 000 kronor. Miljöbilspremien är därför ett bidrag till alla dem som redan har det gott ställt. Därför måste premien kompletteras med åtgärder för dem som inte har råd att köpa ny bil. Vi vill att fler som vill också ska få möjligheten att minska bilismens miljöpåverkan. På

samma sätt som regeringen ger bidrag till höginkomsttagare som vill köpa en miljövänlig bil anser jag att det vore på sin plats att regeringen även gav ett stöd åt dem som vill göra om sina gamla bilar till etanol- eller biogasbilar.

Efterkonvertering är en dyr investering för många. Därför behövs också ett stöd till denna miljöåtgärd. Det kan komma många fler till del än vad miljöbilspremien i dag gör. Ett efterkonverteringsstöd är helt enkelt bättre ur fördelningspolitisk synpunkt och ger därtill omedelbar miljöförbättrande effekt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 140 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Jag vill också börja med att yrka bifall till reservation 1.

Den historieskrivning som Lars Mejern Larsson föredrog ställer sig Vänsterpartiet helt bakom. Jag konstaterar att Vänstern redan 2006 i en motion föreslog statlig subvention till bilägare som efterkonverterar sin bensinbil till etanol. Vi ville ha en konstruktion där kostnaden dras av mot fordonsskatten. Vi har ställt upp på reservationen för att titta på detta. Det viktiga är att det blir en stimulans.

Som vanligt företräder majoriteten, den borgerliga alliansen, en syn där man ska vara överens, men man pratar med dubbla tungor. I olika sammanhang säger man att det här är viktigt. Av utskottstexten framgår följande: ”Enligt utskottets mening är det värdefullt att efterkonvertering nu möjliggörs, men utskottet vill samtidigt betona vikten av att den äldre bilparken ersätts med moderna och miljöklassade fordon. Ett system med ekonomiskt stöd till efterkonvertering skulle snarast fördröja en sådan förnyelse av bilparken samtidigt som det skulle innebära en tyngande administration.” Man inför något som man är emot.

Detta sägs på s. 8 i betänkandet och återkommer på s. 10: ”Det är värdefullt att efterkonvertering möjliggörs men inte stimuleras på bekostnad av förnyelse av en äldre bilpark.”

Jag hoppas att någon av de borgerliga företrädarna kan förklara vad ni egentligen menar med det påståendet. Är det bra eller dåligt att tillåta efterkonvertering? Ser ni det som något slags nödvändigt ont som ska göras så kostsamt som möjligt så att ingen kommer att efterfråga det hela? I så fall är det ganska meningslöst.

Om mina uppgifter stämmer finns det drygt fyra miljoner personbilar i Sverige. Genomsnittsåldern är över tio år. Det borde finnas en ganska stor potential för att vidta förbättringsåtgärder, som relativt sett gör bilarna mer miljövänliga eller mindre miljöbelastande.

Då kan man ha perspektivet att det bara är att köpa en ny miljöbil och man får 10 000 kronor i miljöpremie. Men nu är poängen att vi har en gammal bilpark. Helst ska man köpa en modern ny bil. Om man inte kan det måste det ändå ses som ett steg i rätt riktning att man efterkonverterar sin bil. Nu har ni möjliggjort det genom det förslag som ligger på bordet. Men varför denna njugga inställning? Varför ska de som har det förhållandevis gott ställt kunna köpa en ny miljöbil, som jag har gjort nyligen, och sedan få 10 000 kronor i återbäring inom sex månader? Men om man bestämmer sig för att man ändå vill bidra till klimatarbetet genom att efterkonvertera en något äldre bil får man stå för hela summan själv. Är det inte en märklig hållning? Jag hoppas att någon av er kan förklara om

ni tycker att det är bra att möjligheten finns. Eller är det bara något slags gest för att visa att ni erbjuder möjligheten, men egentligen vill ni inte att någon ska ta den? Det är som att bjuda upp till dans och hoppas att man blir nobbad hela kvällen.

Anf. 141 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Det är intressant med historieskrivning. Om vi nu ska vara helt korrekta med den är det faktiskt Johnny Gylling från Kristdemokraterna som har varit aktiv i frågan. Därför känns det lite anmärkningsvärt att man nu inte vågar fullfölja den linje som Kristdemokraterna tidigare drev.

Såväl Vänstern som Miljöpartiet har i utskottet stött frågan. Vi ser med stort allvar på vägtrafikens klimatpåverkan. Som det är nu är det dyrt att konvertera bilar. Därför är det inte särskilt många som gör det.

Inför valet hade vi kommit så långt att propositionen var i stort sett klar och kunde läggas fram under hösten 2006. Det är därför tråkigt att regeringen har suttit på propositionen i över ett år och försvårat för människor att miljöanpassa sina bilar och minska koldioxidutsläppen från trafiken. Vad är anledningen till förseningen?

Den befintliga bilparken var under 2006 till 98 procent beroende av fossila drivmedel. Nu tror jag att det har sjunkit så att det är nere på 96 ½ procent, men det är fortfarande oerhört långt kvar. Med tanke på att klimatforskarna säger att vi har kanske åtta–tio år på oss att vända ökningen av växthusgaser till en minskning kan vi inte förvänta oss att det sker genom att alla ska byta bil. Det är ett problem i det resonemanget, nämligen att även tillverkningen av en bil ger upphov till växthuspåverkan.

När vi lade fram propositionen om eventuella premier i samband med skrotning – skrotningspremier – tittade vi på en livscykelanalys för bilar. Det visade sig att folk med äldre bilar kör lite mindre, kör lite försiktigare och vill att bilen ska hålla till nästa besiktning. Folk som köper ny bil köper ofta bil med större motorstyrka och kör mer. Därför finns inget intresse ur miljösynpunkt att snabba på omsättningen i bilparken om man kan byta bränsle utan att byta bil. Det är det som är själva poängen med efterkonvertering.

Då blir man lite förvånad när utskottsmajoriteten i princip går bilindustrins ärenden genom att hålla tillbaka konverteringen med motivet att man i så fall kanske bromsar nybilsförsäljningen. Det kan vara intressant för att värna bilföretagen men inte för att värna miljön.

Det finns fler argument som kan tas upp i sammanhanget, nämligen hur ni ser på utsläppen. Vi yrkar bifall till reservation nr 2. Det är skillnad på de olika kolväteutsläppen. Kolväteutsläpp från biodrivmedel ska man förvisso vara försiktig med, men om man till exempel ser på vad som bidrar till att ge cancer enligt Kemikalieinspektionens register för klass 1 och klass 2 härrör över 90 procent av cancerogena ämnen från fossila drivmedel eller har fossilt ursprung. Det är inte bara fråga om drivmedel, utan även eldningsolja och annat ger upphov till de cancerframkallande partiklarna. Därför är det inte logiskt att ha samma krav på dem som använder biodrivmedel som på dem som använder fossila drivmedel.

Miljöpartiet stöder propositionen, men vi tycker inte att regeringen går tillräckligt långt i frågan. På nybilsmarknaden finns i dag många miljöbilar, men som tidigare har påtalats är det för många människor inte ekonomiskt möjligt att köpa en helt ny bil.

Även andrahandsmarknaden är begränsad, framför allt geografiskt. Det är framför allt Stockholm som har en andrahandsmarknad av miljöbilar eftersom subventionerna är större här än i andra delar av landet. Särskilt viktigt är det för den som är mer beroende av bilen att veta att man kanske inte bidrar till klimateffekten. Med en form av subsidier för konverteringen skulle det vara möjligt för folk i hela landet och inte bara för dem som bor i storstäderna. Inkomsterna är olika fördelade beroende på var man bor.

Miljöpartiets motion och reservation handlar just om subventioner. Vi har också lagt in det i vårt budgetunderlag. Jag tror att vi är det enda parti som har gjort det. Det är ett bidrag på 30 procent på konverteringskostnaden. Sänkningen av konverteringskostnaden skulle göra det möjligt att snabbt räkna hem kostnaden genom att det skulle bli en storskalig konverteringsindustri. På detta sätt kan man så småningom ta bort subventionen också.

I dag är detta krångligt och inte särskilt spritt, trots att tekniken har funnits ganska länge. Växjö kommun var först i landet med att besluta att man hade ambitionen att bli en fossilfri kommun. Vi var många som var där redan på 90-talet – och jag har varit där också på 2000-talet – och tittade på hur kommunen har konverterat sina egna bilar så att de kan gå på biodrivmedel. Det har varit tack vare mycket envisa och ihärdiga tjänstemän i kommunen. För att det ska sprida sig räcker inte förslagen i propositionen, utan man behöver inledningsvis ha ett bidrag så att det ska bli möjligt för fler.

Ska man minska bränsleförbrukningen de första milen och möjliggöra starter med E85 vid låga temperaturer, vilket ju är tanken med en del av de efterkonverterade etanolbilarna, behöver bilarna utrustas med motorvärmare, precis som fabrikstillverkade etanolbilar. Detta saknas i regeringens proposition, men vi har med det i vår motion och i en reservation.

Jag upprepar att jag yrkar bifall till reservation 2 men står bakom också reservation 1.

Anf. 142 STEN BERGHEDEN (m):

Herr talman! I dag ska vi debattera TU4 om efterkonvertering av personbilar för alternativbränsle.

Sverige är beroende av sina bilar för såväl persontransporter som godstransporter. Vi är ett stort och glesbefolkat land, och avstånden är långa. Många bor i städer, men de flesta bor i mindre kommuner och på landsbygden. Bilen är nödvändig och en av förutsättningarna för att hela vårt land ska leva. Vi är alla beroende av att vi kan förflytta oss till arbete, sjukhus, skola, förskola, aktiviteter med mera. Vi är också beroende av att vi har en bra infrastruktur, det vill säga bra vägar, i hela Sverige.

Bilen påverkar också miljön, och det är viktigt att vi hjälps åt att minska utsläppen som försämrar vår miljö. Klimatförändringarna är ett problem som vi måste hjälpas åt med inom EU och övriga världen. Inget land kan självt lösa hela klimatfrågan. Vi går gärna först här i Sverige,

*Efterkonvertering
av personbilar för
alternativbränslen,
m.m.*

men vi får inte ha så bråttom att våra företag och jobb slås ut på grund av orättvis konkurrens.

Herr talman! Alliansregeringen har skrivit en proposition och föreslår flera lagändringar för att göra efterkonvertering möjlig och reglera hur det praktiskt ska fungera. Den nya lagändringen träder i kraft den 1 juli 2008. Remissinstanserna har i huvudsak ställt sig bakom förslaget. Med nationella krav på efterkonverteringssatser underlättas provningen för registreringsbesiktning. Att man nu underlättar för efterkonvertering innebär att man hjälper till att minska utsläppen och därmed också klimatpåverkan.

Det ansvar som tillverkare av motorfordon och motorer har för uppfyllandet av gällande avgasreningskrav gäller inte fel som beror på att ett fordon eller motor ändras med en konverteringssats. Om felet beror på konverteringssatsen ligger ansvaret på den som har tillverkat eller fört in den i Sverige. Här är regeringen mycket tydlig.

Konverteringen kommer inte att påverka statsbudgeten eftersom kostnaderna betalas av marknadens aktörer. Det vill säga att det är den bilägare som vill konvertera sin bil eller det företag som utför konverteringen som står för kostnaden. Vägverkets kostnader för att ta fram föreskrifter och utöva tillsynen över att de följs kommer inledningsvis att öka, men de bedöms ligga inom ramen för Vägverkets budget.

Förslaget innebär en förenkling i regelverket för dem som nu vill konvertera sin bil och därmed byta ut nuvarande bensin- eller dieseldrift till något mer miljövänligt bränsle. De har nu denna möjlighet efter den 1 juli i år.

Herr talman! Det ska sägas att den förra regeringen tog initiativ till utredningen om detta under 2005. Utredningen var klar den 1 oktober 2005. Men därefter hände inget. Vi vet också att våra allianspartier har skrivit en rad olika motioner i samma ärende. Vi har drivit den här frågan under lång tid. Det är den nuvarande regeringen som nu ger alla möjlighet att byta ut bensin- och dieseldrift mot miljövänligare alternativ om de så önskar.

Jag hade hoppats att det skulle vara ett enigt trafikutskott som hade ställt sig bakom hela förslaget. De motioner och reservationer som oppositionen inkommit med går i stort sett ut på att samhället och skattebetalarna ska stå för ombyggnationen av våra bilar. Vi i alliansen anser att detta är orimligt.

Därmed vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 143 LARS MEJERN LARSSON (s) replik:

Herr talman! Nästan varenda vecka skjutsar jag min son på innebandyträning, precis som en massa andra föräldrar i min hemstad Karlstad. Det blir en del diskuterande om både det ena och det andra. För mig som politiker är det ett bra tillfälle att höra vad folk tycker.

Det är klart att miljöfrågorna och efterkonvertering har varit uppe. Som en mamma beskrev det: Man är så noga när man sitter i bilen och väntar på sina pojkar efter träningen att man stänger av bilen och sitter där i mörkret och fryser, och man blir nästan irriterad och sur på dem som inte gör likadant. Men att köpa en ny bil kommer det knappast att bli tal om, trots miljöbilspremien, för de pengarna har man inte.

Med andra ord vill också vanligt folk ha en möjlighet att bidra med sitt för en bättre miljö. Därför vill jag framhålla de stora miljövinster som finns att göra på att göra efterkonvertering tillgänglig för så många som det bara går.

Håller du med mig om detta, Sten Bergheden? Finns den politiska viljan att skapa incitament så att alla som vill ska ha möjlighet att bidra?

Anf. 144 STEN BERGHEDEN (m) replik:

Herr talman! Vi har lyckats ändra regelsystemet för att göra detta möjligt. Sedan är det alltid svårt med var man ska dra gränsen för var staten och samhället ska gå in och betala. Vi har ju också många andra åtaganden med tanke på att vi vill ha krocksäkra bilar, vi vill ha bra bromsar och vi vill kanske även ha navigeringssystem i bilen, så att folk hittar rätt direkt när de åker till ett ställe. Vi vill också ha bättre krockskydd, sladdskydd och så vidare, som faktiskt hjälper till så att människor ska kunna överleva eventuella olyckor i trafiken.

Delarna måste alltid ställas mot varandra. Hur mycket har samhället råd att gå in och hjälpa till med? Det finns flera områden där samhället självklart skulle kunna gå in med stöd. Vi tycker att det är rimligt att marknaden och dess aktörer ändå får ta detta på något sätt. Jag utgår från att fler och fler efterfrågar miljövänliga bilar och att försäljningen då sjunker i pris. Det underlättar för dem som vill byta.

Anf. 145 LARS MEJERN LARSSON (s) replik:

Herr talman! Det är viktigt att man får till stånd en storskalig övergång från fossila till förnybara bränslen så snabbt som det bara går. Därför förvånar det mig, Sten, att du inte håller med mig. Du tycker egentligen att det är viktigare att ge välbeställda människor en miljöpremie än att ge vanliga människor en möjlighet att känna att också de kan bidra på något sätt.

Ditt budskap till mig blir alltså att min sons kompis mamma i Karlstad får vänta. Hon får använda de små medel hon har och värna om miljön så gott det går.

Anf. 146 STEN BERGHEDEN (m) replik:

Herr talman! Vi har genom vår allianspolitik underlättat för just dessa människor så att de har fått mer pengar över i dag. Vi har minskat skatter med närmare 1 000 kronor. Det kanske kan bidra till att folket i Sverige på sikt kommer att kunna byta ut bilarna i snabbare takt än man har gjort under de år då Socialdemokraterna har styrt i landet. Vi ska komma ihåg att de exempel på länder där man har hållit liv i gamla bilar väldigt länge inte är några miljöföredömen för världen i övrigt.

Ett sådant exempel är Kuba där man har bilar från 50-talet som man fortfarande kör omkring i. Någonstans är det rimligt att vi når en nivå även här i Sverige som är motsvarande den i övriga Europa. Det handlar om att vi hjälper till att stimulera ny teknik och forskning så att vi på sikt kan övergå till bättre och krocksäkra miljövänligare bilar i hela landet.

Med alliansregeringen kommer om ett tag förmodligen familjen i Värmland också att kunna ha råd att byta även den andra bilen mot en miljövänlig bil. Det är det råd och den förhoppning jag har.

Prot. 2007/08:84

27 mars

*Efterkonvertering
av personbilar för
alternativbränslen,
m.m.*

Anf. 147 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Jag fick inget direkt svar. Det var en tillstymmelse till svar som ungefär gick ut på att vi inte kan använda statliga medel för att människor ska efterkonvertera sin bil. Däremot kan vi ha statligt stöd för att man får en miljöbilspremie på 10 000 kronor.

Vi har föreslagit att 5 000 kronor, det vill säga hälften, dras av från fordonsskatten i tre fyra års tid. Vi har tagit fram siffror utifrån olika experter att det kan kosta beroende på årsmodell 4 000–30 000 kronor.

Det handlar inte om att man får hela kostnaden betald. Det är ett litet bidrag man får för att möjliggöra en omställning. Jag har fortfarande svårt att förstå inställningen. Köper man en ny bil kan man få stöd för det, men om man efterkonverterar sin gamla är det uteslutet.

Det som Karin Svensson Smith tar upp här är intressant. Det är inte bara en fördel att ha masstillverkning av nya bilar som vi skrotar som andra varor för att öka hastigheten i omloppet väldigt snabbt.

Det kommer att få en allvarlig påverkan på miljön, som till exempel Bosse bildoktorn sade i något program jag såg på tv. Han tyckte att vi mer skulle satsa på att efterkonvertera de bensinsnåla bilar vi har nu och till exempel övergå till etanol och biogas.

Ni har en väldigt konstig inställning. Med den ena handen gör ni en sak. Men ni tänker inte stödja en omställning utan uppmanar i stället människor till att köpa en ny bil. Så står det om man läser ordagrant.

När det sedan gäller Kuba var det ett bra exempel. Där kör man jämförelsevis väldigt lite bil. Dessutom har det sina speciella orsaker att bilparken är så gammal. De har en blockad från USA som gör att de åker omkring i väldigt gamla bilar från 40- och 50-talet. Det är ett levande museum man kan titta på där.

Ser man till biltrafiken på Kuba är det ett mycket mindre problem än i Sverige. Dessutom har man tillgång till sockerrör. Man kan tänka sig lite kunskapsexport så att man skulle kunna efterkonvertera på Kuba. Där har man ett väldigt bra bränsle som växer.

Jag vill ha svar på min fråga om synsättet. Varför kan man inte tänka sig att stödja dem som har gamla bilar så att de kan köra mer miljövänligt?

Anf. 148 STEN BERGHEDEN (m) replik:

Herr talman! Vi hjälper nu till för att få en konvertering. Det var någonting som inte den gamla regeringen under tidigare regeringsperiod har lyckats med. Jag hade hoppats på att det skulle tas emot positivt, och det har man delvis gjort, att vi nu gör det möjligt för människor att byta ut diesel- och bensinmotorer i den utsträckning som nu kan ske.

Det bästa är självklart om vi kan få i gång en tillverkning och en produktion av mer miljövänliga bilar som människor har råd att köpa även om de har lägre inkomster. Det är i den änden vi måste börja. Vi måste försöka stimulera så att vi kan gå över till ännu bättre bilar än de konverterade bilarna.

En konverterad bil är ingen slutlig lösning. Det finns betydligt bättre saker i en ny bil även när det gäller säkerhet och hela den biten. Det är viktigt att vi får in fler krockkuddar och säkerhetssystem i våra bilar på sikt. Det tycker vi är viktigt. Då måste man sätta gränsen någonstans. Vi tycker att trafiksäkerheten är minst lika viktig i dessa sammanhang.

När det gäller varför man inte kan lägga ut en del av pengarna är det inte så att samhället får de pengarna som en skänk från ovan. Det är våra invånare runt om i landet som får betala in det den andra vägen för att några ska kunna få en subvention för att kunna byta till en konverterad motor.

Jag skulle gärna vilja ställa en motfråga till Peter. Var går gränsen för vad vi ska subventionera när det gäller bilar? Finns det någon övre gräns för dig? Tycker inte du att det är viktigt att marknaden ändå får avgöra vilka bilar människor vill ha att köra i och att vi stimulerar genom att olika bränslen får olika skatter för koldioxidutsläppen?

Anf. 149 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Vänstern tycker att vi ska använda ekonomiska styrmedel så att de som väljer att köra bilar som är mer miljöpåverkande vad gäller till exempel kväveoxider och koldioxider ska betala mer när de köper bilen, mer i fordonsskatt och mer i drivmedelsskatt.

Man ska ha en konsekvent politik som missgynnar dem som väljer att inte köra en så miljövänlig bil som möjligt. Eftersom vi vill ha den politiken är det viktigt att man möjliggör för dem som har en äldre bil att övergå till annat drivmedel så att de slipper den hårda beskattningen.

Också jag förstår att det finns argument ur trafiksäkerhetssynpunkt och så vidare som talar emot det. Om man nu ändå lägger fram förslaget kommer det att vara aktuellt under en övergångsperiod. Jag hoppas att vi ganska snabbt har en ordning där vi av marknadsskäl inte tillverkar bilar som går på fossila bränslen.

Om man lägger fram ett lagförslag är det ändå rimligt att man har något slags entusiasm i förslaget och inte underförstått menar: Ni har möjlighet att göra det, men gör inte det utan köp en ny bil i stället. Jag tycker fortfarande att det är ett mycket märkligt resonemang.

Sedan till vad som sägs om marknaden. Ni säger att ju fler som efterfrågar miljöbilar, desto lägre pris blir det. Så brukar det inte gå till på marknaden. Ju fler som efterfrågar, desto högre brukar priset vara. Jag förstår inte riktigt det resonemanget.

Du säger att det ska betalas någonstans. Så är det alltid. Om man hela tiden sänker skatterna finns det mindre att fördela. Men ni fördelar ut betydligt större pengar på annat sätt. Ni borde ha omtanke om denna svaga grupp.

Ni brukar kalla er för det nya arbetarpartiet. Men det finns inte i den här diskussionen. Där faller argumentet ganska snabbt bort. Här premierar ni dem som har råd att köpa en ny miljöbil.

Anf. 150 STEN BERGHEDEN (m) replik:

Herr talman! Vi tycker att det är bra om vår fordonsindustri kan utveckla bättre och miljövänligare bilar. Det handlar om att vi från det politiska hållet pekar på att det är i den riktningen vi vill gå.

Övergången med konverterade bilar är ändå någon form av parentes för att rädda de bilar som redan är levererade på marknaden. Vi underlättar faktiskt för dem. Det vore skillnad om vi stod här i dag och sade att vi inte tycker att detta är viktigt. Vi tycker att det är viktigt.

Men vi behöver sätta det i relation till att det är ännu viktigare att vår fordonspark byts ut lite snabbare än vad man har gjort tidigare. En mål-

sättning där borde ändå vara att svenska folket på sikt ska ha råd att kunna byta ut sina bilar i samma takt som i övriga Europa. Det är ändå en långsiktig målsättning. Det tjänar vi på genom både en bättre miljö och en bättre säkerhet i våra bilar.

Nu har vi ändå gjort att det underlättas genom regelsystemet. Vi förändrar de besiktningar och allt som behövs runt omkring detta för att göra det möjligt för dem som ändå vill hjälpa till ytterligare och förbättra miljön under den tiden vår gamla bilpark byts ut i förhoppningsvis snabbare takt än tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 april.)

12 § Väg- och fordonsfrågor

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2007/08:TU6
Väg- och fordonsfrågor.

Anf. 151 NINA LARSSON (fp):

Herr talman! Vi påbörjar nu behandlingen av trafikutskottets betänkande nr 6. Min roll är att kort ge en överblick av vad detta betänkande hanterar. Det gäller väg- och fordonsfrågor.

Detta motionsbetänkande rör viktiga delar inom trafik- och transportområdet. Det är ett område som verkligen fångar människors intresse. Vart man än kommer i detta avlånga land så har människor sina åsikter om både det ena och det andra gällande detta.

Detta betänkande behandlar 31 motioner från den allmänna motions tiden år 2007. Betänkandet handlar om allt från enskilda vägar, vägfärjor, yrkestrafik och olika fordonsfrågor till cyklismens roll för folkhälsan.

Betänkandet behandlar även den folkliga frågan om indrivning av parkeringsavgifter och elfordonet Segway.

Herr talman! Med denna mycket korta lilla introduktion vill jag lämna över betänkandet till trafikutskottets ledamöter och riksdagen för debatt.

Anf. 152 HANS STENBERG (s):

Herr talman! När man läser betänkandet är det slående hur de borgerliga ledamöterna har bytt uppfattning i ett par riktiga hjärtefrågor. När man ser den undfallenhet mot regeringen som visas upp från den borgerliga sidan måste jag säga att jag blir lite förvånad.

Det finns frågor där vi tidigare har varit överens över partigränserna och där vi socialdemokrater inte har varit rädda för att knäppa vår regering på näsan, till exempel taxibranschen och taxifrågorna, släpvnagsviker och annat. Då var det ett gemensamt tillkännagivande över partigränserna till regeringen under hårt tryck från den borgerliga sidan. Men nu lägger man sig helt platt från er sida. Det tycker jag är märkligt.

Det tydligaste exemplet är taxibranschen. Det finns en kriminalitet inom vissa företag i branschen. Vi har gemensamt krävt att det ska infö-

ras tömningscentraler för taxametrarna. Vi fick efter tillkännagivanden från riksdagens sida den socialdemokratiska regeringen att tillsätta en utredning i frågan. Nu har man från utredningen lämnat förslag om obligatoriska redovisningscentraler och en lång rad andra förslag som kan hjälpa till att skapa bättre ordning och reda i taxibranschen. Det har hela tiden skett under ivrigt påhejande från den borgerliga sidan.

Nu när förslagen ligger på bordet är intresset totalt bortblåst, inte bara från regeringen utan också från mina kolleger på den borgerliga sidan i utskottet. Jag tycker att det är sorgligt.

När det gäller taxibranschen är det helt nödvändigt att genomföra kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med det fusk som finns där. Vi behöver regler som förhindrar osund konkurrens och regelverk och funktioner som gör att både företagen i branschen och kunderna kan känna förtroende för att det finns stabila och sjysta spelregler. Därför bör vi så snabbt som möjligt få ett beslut om att tömning av taxametrar ska ske i särskilda redovisningscentraler som tillsynsmyndigheten har fastställt.

Polisen bör ges rätt att beslagta slutrapporter från taxametrar. Man måste få möjlighet att återkalla körkort från dem som bedriver olaga yrkesmässig trafik. Det måste bli bättre möjligheter att beslagta fordon. Allt det här är förslag som har drivits hårt från den borgerliga sidan.

Vi behöver också ha en gemensam handlingsplan för de berörda myndigheterna i branschen för att komma till rätta med fusk. Det behövs en skärpt tillsyn så att det möjligen kan skapas bättre ordning och reda i branschen. De största vinnarna på det är samhället och de många seriösa taxiföretag som finns och som nu lider svårt av en osund konkurrens från fuskande kolleger.

Herr talman! Ett annat område där de borgerliga ledamöterna har bytt åsikt är reglerna för bilar och släpvagnsvikter. Tidigare har vi varit helt överens i utskottet. Jag tror inte att det finns någon fråga som vi har varit så överens om genom åren som denna. Det är viktigt att justera reglerna, och att göra det så snabbt som möjligt. Vi drev till och med på och gjorde ett gemensamt tillkännagivande om att utredningen om det här måste gå snabbt. Men nu lägger man sig platt för regeringen.

Problemet kvarstår. Många nya bilar har i dag en totalvikt på runt två och ett halvt ton. Dagens husvagnar väger oftast över ett ton. Man får inte köra ett sådant ekipage med B-körkort. Däremot gör lagstiftningen det tillåtet att ha en lättare dragbil och dra husvagnen trots att alla som kan någonting om branschen vet att en lättare bil utgör ett betydligt mer trafikfarligt ekipage.

Nu har vi fått det tredje körkortsdirektivet med ändrade viktgränser. Det direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna senast i januari 2013. Direktivet trädde i kraft redan 2007. Jag vill nog påstå att det är ytterst osannolikt att EU skulle straffa Sverige för att vi skulle vara för snabba med att införa ett direktiv. Motsatsen har hänt vid ett och annat tillfälle. Men att vi skulle få några större problem för att vi skyndar på den här hanteringen tror jag helt enkelt inte på. Det är angeläget att vi får regler som motsvarar dagens och framtidens fordonspark. Vi behöver regler som är moderna. Därför bör direktivet genomföras i svensk lagstiftning så fort som möjligt.

Dessutom tycker jag att det är viktigt att vi från riksdagens sida markerar att det inte ska vara onödigt kostsamt och krångligt att genomföra direktivet. Man ska göra det så smidigt och enkelt som direktivet tillåter. I direktivet finns två olika sätt att erhålla behörighet. Man kan få det antingen genom att genomgå en utbildning på en viss tid eller genom att avlägga prov. Det ska alltså inte vara regler som förutsätter både utbildning och prov. Jag vet att ganska starka krafter i samhället arbetar för det. Men om vi får ett sådant regelverk är ingenting vunnet med direktivet. Då är det lika enkelt att ta en extra behörighet på körkortet.

Herr talman! Jag ska snabbt beröra ett par andra frågor också. Det gäller delvis överlasterna. Jag vet att Peter Pedersen kommer att beröra detta mer, så jag ska bara ta det väldigt kort. De mätningar som Vägverket gör visar att vi har oacceptabelt mycket överlast. Det ger oss ett oacceptabelt slitage och en oacceptabel nedbrytning av våra vägar. Det innebär kraftigt ökade underhållskostnader och dessutom en ökad trafikfara.

Det görs mycket på området både från industrin, åkerinäringen och transportfacken. Men det räcker inte, även om de fortsätter med det. Det är också nödvändigt att höja överlastavgifterna så att det blir kännbart för dem som kör med överlast. I dag kan man faktiskt räkna hem att det bär sig att åka dit för fusk en och annan gång. Man tjänar ändå på det som åkare.

En annan fråga är vinterdäck på tunga fordon. Vi har i dag regler som kräver vinterdäck vid vinterväglag, som det heter i lagstiftningen, mellan den 1 december och den 31 mars. Det finns inga sådana regler för tunga fordon. Vi vet att vi varje år får stora bekymmer framför allt med utländska fordon som kommer hit utan utrustning. Vi behöver regler som gör att alla tunga fordon som kör på svenska vägar har utrustning som passar sig för vinterväglag. Det finns motsvarande lagstiftning i våra grannländer, och det borde inte vara svårt att införa det här också.

Jag tror också att man behöver se över tidsgränsen. Det kan faktiskt komma snö i oktober och november också. Det är nog ett lite förlegat synsätt att hålla fast vid den 1 december.

Herr talman! Jag ska nöja mig med detta. Jag vill bara återvända till det jag inledde med. Jag är faktiskt lite beklämd över att våra borgerliga kolleger i utskottet inte törs stå upp mot regeringen. Självfallet ska man som regeringsparti driva igenom regeringens propositioner. Men när man inte ens i ett utskottsbetänkande vågar stå för sina gamla åsikter känns det som om man degraderar riksdagens roll. Det gör mig lite beklämd.

Herr talman! Vi socialdemokrater står självfallet bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna 2 och 3.

Anf. 153 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Vänsterpartiet står bakom samtliga reservationer som vi finns med på, men för att vinna tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 3 som handlar om åtgärder mot överlast. Det är också det som jag i allt väsentligt kommer att ägna mig åt.

Även här finns det en viss förvirring i den borgerliga sidans argumentation. S, v och mp hävdar att om man, utan att vidta nödvändiga åtgärder, accepterar verksamhet som konsekvent bryter mot lagen, det vill säga att man utnyttjar detta med överlast i alltför hög utsträckning

oavsett hur man räknar överlast, innebär det en osund konkurrens mellan dem som sköter sig och dem som inte gör det. Man sliter ned den offentligt finansierade vägen som måste underhållas och byggas om. Det kostar massor med pengar. Dessutom är det en trafikfara att det åker omkring ett stort antal fordon på våra vägar som är för tungt lastade.

Då krävs det åtgärder. Man håller med om detta i utskottstexten och skriver: Problem med överlastar gäller både bruttovikt och axellaster. Det är enligt utskottets mening positivt att andelen överlastade tunga fordon minskar, men minskningen går alltför långsamt i förhållande till bland annat kostnader för vägslitage och trafiksäkerhetsrisker som överlastade fordon föranleder.

Men man vidtar inga som helst åtgärder. Man utgår bara ifrån att en ansvarsfull bransch ska spela en viktig roll för att komma till rätta med de här missförhållandena och kunna bidra till en sund och framtidsinriktad näring.

Problemet är bara att det finns ett antal inom den branschen som inte är tillräckligt seriösa och som konsekvent lastar för tungt och kör med överlast. Det är precis det vi försöker komma åt. Då får vi kritiken att man inte tror att det är den enda vägen att komma till rätta med problemet att ha en högre överlastningsavgift. Det säger inte vi heller. I vår reservation skriver vi så här: Samtidigt vill vi understryka det faktum att sanktioner är ett viktigt verktyg vid brott mot trafikbestämmelserna. Överlastningsavgiften bör därför höjas. Det är vidare angeläget att även andra medel övervägs som kan leda till att problemet med överlastar kan motverkas effektivt.

Det är alltså ett märkligt svar på vår synpunkt. Ni säger att ni inte tror att det är den enda vägen. Nej, den enda vägens politik finns aldrig, inte i den här frågan heller. Men detta kan vara ett verktyg för att komma till rätta med problemet. Varför då avvisa det förslaget? Det skulle jag vilja ha ett svar på eftersom vi inte får svar på det i det här betänkandet.

I övrigt delar jag den kritik som Hans Stenberg framför mot den borgerliga alliansen vad gäller att det drar ut på tiden i en rad frågor, till exempel detta med åtgärder för att komma till rätta med olika missförhållanden inom taxibranschen.

Sedan skulle jag också vilja lyfta upp det särskilda yttrande som vi har tillsammans och som gäller övergivna fordon. Det är också en långbänkare i trafikutskottet. Det är väldigt svårt att förklara för människor varför det går att åtgärda en massa saker väldigt snabbt samtidigt som det verkar vara världens mest komplicerade process att få bort övergivna fordon.

För att man ska få bort dessa måste någon betala, och då har Vägverket kommit med ett förslag som går ut på att man belastar trafikförsäkringen på fordonet om man inte kan ta ut det av fordonets ägare. Problemet är att många av de här bilarna som står övergivna efter vägen inte har någon försäkring. Vi misstänker att det kommer att drabba dem som följer regelsystemet och betalar sina trafikförsäkringar.

Vi anser alltså att det är mycket mer rimligt att det här ska betalas över anslag. Det är alltså ett gemensamt ansvar. Det är viktigt ur trafik-säkerhetssynpunkt att de här bilarna kommer bort från vägarna och inte står där dag ut och dag in, vecka efter vecka och månad efter månad ibland utan att man vidtar några åtgärder. Men det är inte rimligt att be-

lasta de andra trafikanterna för att vissa inte sköter sig. Däremot kan vi ta ett gemensamt ansvar och finansiera detta via anslag. Jag skulle vilja att någon från den borgerliga sidan motiverar att man ställer sig positiv till det här inslaget.

När det gäller krav på vinterdäck för tung trafik har Vänstern valt att avvakta det pågående arbetet. Vi gjorde ett studiebesök på VTI i Linköping, och jag uppfattade då att det fanns olika meningar. Forskarna var inte helt överens om vad som var rätt och fel här. Vi avvaktar den beredning som ni hänvisar till, men vi utgår ifrån att det kommer kraftfulla åtgärder så fort man har mer kött på benen i den frågan. Det är en viktig fråga. Vi kan inte ha en ordning som gör att vi riskerar människoliv vintertid när tunga fordon som inte har rätt utrustning åker omkring. Men vi måste komma fram till vad som är rätt åtgärd, så att vi inte beslutar om saker som sedan visar sig vara kontraproduktiva. Vi avvaktar i den frågan.

Anf. 154 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Vi i Miljöpartiet yrkar bifall till reservation nr 1 och reservation nr 7, men vi står givetvis bakom de reservationer som vi tidigare har ställt oss bakom även om vi inte tänker ta upp tid med att votera om dem i kammaren.

Jag vill fortsätta med det som Hans Stenberg pratade om. Han uttryckte sig väldigt nyanserat. Jag skulle faktiskt vilja skärpa tonläget lite grann när det gäller hur trafikuskottet har förändrats sedan valet. Jag har flera gånger varit med om seriösa diskussioner i trafikuskottet där vi har haft integritet, vågat stå upp för olika saker och kritiserat regeringen även om det har inneburit att Socialdemokraterna har fått vända sig mot sina egna. Sakfrågan har varit dominerande. Jag blir rätt förbluffad när jag ser att det inte tycks finnas så mycket civillkurage i majoriteten på den här sidan. Jag skulle vilja fråga om det är meningen att riksdagen ska vara något slags transportkompani i förhållande till regeringen. Ska vi inte självständigt kunna ta in kunskaper och yttra vår mening även om det kanske innebär att man riktar en viss kritik mot regeringen? Jag förstår att ni inte vill missbruka det, men kan man inte tänka sig det någon gång? Det förvånar mig.

Jag ska inte tillägga så mycket i de två frågor som har belysts här. Jag tycker att såväl Hans resonemang om taxi som Peters om överlast stämmer väldigt bra överens med vad vi i Miljöpartiet tycker. Jag skulle vilja lägga till en sak när det gäller taxi. Den här regeringen berömmar sig av att stödja företag och sätta företagsamheten i centrum. Då undrar jag om det inte är ett väldigt bra sätt att stödja företag genom att snabbt ta itu med fusk. Det ska väl löna sig att vara hederlig.

Jag åker rätt mycket taxi i Malmö i och med att jag själv inte har körkort. Jag träffar väldigt ofta på taxichaufförer som kommer från andra länder. Det finns mycket ryktesspridning och många fördomar. Det finns också tendenser som Sverigedemokraterna utnyttjar. Jag tycker att det är väldigt angeläget att vi ser de branscher där invandrare är mer företrädade än andra som branscher där vi måste se till att det går hederligt och rätt till. De problem som finns i dag drabbar hela invandragrupper. Det handlar inte bara om att man undanhåller skatt – det handlar om flera miljarder – utan det handlar också om att arbetsförhållandena och villko-

ren för de anställda blir mer gungiga. Vi som resenärer kan bli ganska godtyckligt behandlade. Då är det en poäng att man stramar upp så att det lönar sig för dem som är hederliga. De ska kunna konkurrera på marknaden, och det blir väldigt besvärligt om det finns vissa som struntar i reglerna.

Peter pratade om överlast. Jag skrev med särskilt nöje för några år sedan en riksdagsmotion som jag gav rubriken Långsiktigt hållbara vägar. Vad hör folk av sig till oss i trafikutskottet om? Vad är det folk vill när det gäller vägar? Det kan handla om vanligt folk, olika byalag och så vidare. Ja, man vill att de vägar som finns nu ska vara i gott skick. Det är den absolut övervägande frågan som jag kan erinra mig i min verksamhet i trafikutskottet sedan 1998.

Då är överlasten ett problem. Enligt Vägverkets mätning är var fjärde lastbil för tung. Om man vill värna vägarna ska det inte löna sig att förstöra dem, och det gör det när man har så väldigt låga överlastavgifter som i dag.

Jag tänker också säga något om de två reservationer jag har yrkat bifall till. Den ena handlar om Öresundsbron. Det finns motioner som går ut på att man kraftigt ska sänka avgiften eller till och med ha nolltaxa på Öresundsbron. Den som bor nära Öresundsbron inser lätt att det vore en katastrof. Det väljer in framför allt lastbilar men också personbilar som gör att alla de miljömål vi har satt upp i Skåne ser ut att ryka därför att vägtrafiken ökar så mycket. På E 6:an går ett pärlband av lastbilar, så om man ser lite dåligt skulle man kunna tro att det var ett godståg med vagnar – så tätt är det med lastbilar på E 6:an norrut. Att i det läget ytterligare sänka taxorna, som Ulf Nilsson och ytterligare en folktopartist föreslår, tyder på att man har noll kunskap om klimat, miljö och för den delen också trafiksäkerhet.

Dessutom är det ett väldigt bra drag i Skåne, tycker jag, att man vill försöka hitta en mer regional jämvikt i länet. Det är så att det i den sydvästra delen är en väldig överkantring. Det är väldigt många som flyttar dit och det sker mycket ny företagsetablering medan det inte är riktigt samma tryck i resten av Skåne. Att ytterligare sänka taxorna skulle spä på den effekten.

Vi föreslår i stället från Miljöpartiets sida att man höjer biltaxorna på bron för person- och lastbilar för att klara klimat- och miljömålen.

Sedan tänkte jag ta upp en annan regional fråga för Skåne. Jag har inte yttrat mig om det tidigare, men det finns ju en centermotion som handlar om färjan till Ven. Jag vill bara trycka på det vi har sagt här i utskottet: Det vore en poäng om det fanns någon sorts logik i vilka färjor staten tar ansvar för och vilka trafikanterna själva ska betala för. Det är inte meningen att vi ska stå här och besluta om detta styckevis i riksdagen, men det vore en poäng om regeringen kunde samla sig till någon sorts logik när det gäller varför vissa färjor ska skötas gratis av Vägverket och vissa ska betalas av dem som åker med dem. Det skulle förmodligen leda till att Venfärjan inte skulle kosta något.

Slutligen tänkte jag ta upp cykling. Trafikutskottet säger att det här är ett viktigt transportslag, men där går faktiskt trafikarbetet ned. Trafikarbetet med cykel har minskat från 12 till 9 procent, och det trots att det säljs fler cyklar. Uppenbarligen används de inte lika flitigt som andra transportslag.

Cykeln är helt ööverträffad när det gäller luftföroreningar, klimat, yta och risken att vålla skada för andra. Det här borde verkligen befrämjas. Sverige ter sig, jämfört med Danmark och Holland, lite grann av ett utland i det avseendet när man ser på det ansvar, eller den brist på ansvar, som Vägverket har jämfört med de andra länderna. Det borde finnas ett utpekat mål. Det borde finnas en rapporteringsskyldighet och en strategi från Vägverket att se till att understödja kommunerna med bidrag och se till att man har trafikregler som gör det säkrare att cykla, så att det verkligen ökar.

De av oss som har vågat ge oss ut i Stockholmstrafiken har verkligen kunnat se det som Sika har konstaterat i sin rapport: Cyklingen är inte en integrerad del av stadsplaneringen. När man är ute och cyklar på vissa cykelvägar här i centrala Stockholm tar de plötsligt bara slut. Det kan vara en parkering mitt i cykelvägen, eller så slutar cykelvägen 20 meter före en korsning. Vart ska man ta vägen då? Ska man hoppa av cykeln och leda den på trottoaren, eller ska man ge sig ut i filerna mellan bilarna? Det är ovisst för alla. Jag vill påstå att jag är en ganska van cyklist, men jag känner mig osäker i många situationer i centrala Stockholm.

Det är inte meningen att staten ska styra detta – det borde Stockholms stad rensa upp i – men Vägverket som fackmyndighet borde hjälpa kommunerna med att understödja det mest miljövänliga transportslaget av alla, det vill säga cykling.

Anf. 155 ULLA LÖFGREN (m):

Fru talman! Vi debatterar nu som sagt väg- och fordonfrågor. Det är Sven Bergström från Centerpartiet och jag som ska företräda alliansen i den här debatten, och vi har delat upp betänkandet mellan oss på det viset att Sven Bergström tar väg- och cykelfrågorna och jag tar övriga fordonfrågor.

Fru talman! Det är ett så kallat motionsbetänkande som vi behandlar, och det mest anmärkningsvärda man kan säga om det är att det verkligen avslöjar den handlingsförlamning som den förra regeringen led av. På punkt efter punkt har oppositionen i dag reserverat sig mot sådant som vi drev och reserverade oss emot i opposition. Ombytta roller, kan man tänka. Då sa ni för det mesta nej, och nu säger ni ja. Det är bara det att det jaet är ett slag i luften, för nu genomför vi det mesta av det ni uppenbarligen ville men inte förmådde under alla de år ni hade majoriteten.

Varför tog ni exempelvis inte de krafttag mot missförhållandena inom taxinäringen som ni nu kräver? Den utredning ni hänvisar till kom ju med sitt betänkande redan 2004. Nu ska sägas till ert försvar att frågan inte är så enkel att komma till rätta med som det kan verka. Regeringen och taxibranschen har emellertid en dialog. Det pågår ett beredningsarbete, och regeringen kommer med en del förslag från den här utredningen så småningom.

Oppositionen kräver också högre sanktionsavgifter vid överlast. Vi håller med om att överlast är ett stort problem som måste åtgärdas men är inte övertygade om att höjda sanktionsavgifter är lösningen, åtminstone inte omedelbart. Det tyckte uppenbarligen inte heller den förra regeringen, för problemet har ju varit känt länge.

Vi är ju faktiskt överens med branschen om att problemen måste åtgärdas, och då förefaller det bättre med en bred strategi för att minska

problemen som ett första steg. Den arbetsgrupp som Sveriges Åkeriförbundet har inrättat har identifierat 16 åtgärder som skulle kunna hjälpa upp situationen. Låt oss titta på detta tillsammans innan vi gör något förhastat, som kanske inte ens löser problemen. Men vi ska inte utesluta högre sanktionsavgifter heller.

Fru talman! S och mp kräver vinterdäck för tung trafik. Även här kan man ställa sig frågan varför inte den förra regeringen gjorde något. Vinterrarna har ju inte uppstått i och med att vi fått en borgerlig regering. Nu tycks det emellertid bråttom att göra något. Det finns inte ens tid att invänta Vägverkets förslag till nya regler, som förväntas kunna träda i kraft den 1 december 2008. Det tycker emellertid vi. Har vi nu väntat så länge så kan vi leva utan vinterdäck över sommaren också.

Beträffande fordonsvikter för släpvnagskombinationer är vi i majoriteten lika otåliga som s och v. Vi är så otroligt överens i sakfrågan, men vi har accepterat att riksdagen inte kan sätta sig över EU när det gäller ikraftträdandet av det nya direktivet. Jag erkänner dock att vi är ledsna över att behöva vänta i alldeles för många år på denna nödvändiga ändring.

Fru talman! Oppositionens krav på att regeringen ska se över hur man kan driva in p-böter från utlandsregistrerade fordon är ytterligare en fråga som man själv borde ha kunnat lösa för länge sedan. Av oppositionens motioner och reservationer skulle man kunna få uppfattningen att ni aldrig har haft majoritet i Sveriges riksdag. Nu finns det ju redan i dag möjligheter att driva in böter, men regeringen kommer också att komma med förslag om att underlätta detta, vilket givetvis även vi i majoriteten ser fram emot.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 156 HANS STENBERG (s) replik:

Fru talman! Ulla Löfgren frågar varför vi inte har gjort något tidigare och varför vi inte har genomfört alla de här förslagen förut. Det som jag tog upp i mitt anförande var de områden där vi har varit överens och där vi har ställt krav på den tidigare regeringen.

Allra tydligast var det i taxifrågan, där vi gemensamt krävde av regeringen att man skulle ta fram en lagrådsremiss till sommaren inför valet. Kraven var stenhårda, inte minst från Moderata samlingspartiet och de övriga borgerliga partierna. Så kom lagrådsremissen, förslagen låg på bordet, man hade hela tiden krävt detta från oppositionens sida och attackerat regeringen för att den har varit för långsam, och vi hade instämt i den kritiken. Vi kritiserade vår regering för att den var för långsam. Varför, när förslagen nu ligger på bordet, säger ni då nej, att det är inte aktuellt, att om det inte skett tidigare ska det inte ske nu heller?

Det är ett mycket märkligt sätt att resonera när det gäller synen på regeringsmakten och vad den ska användas till. Ni måste kliva ur oppositionsrollen. Det är ni som sitter på regeringsmakten i fyra år. Då måste ni också regera och inte nöja er med att klaga på den tidigare regeringen.

När det gäller överlasterna och att det inte införts skärpta sanktioner tidigare tycker jag att det är en rimlig ordning att man först försöker med frivilliga åtgärder, försöker få parterna – åkerinäringen, industrin, facken i branschen – att vidta frivilliga åtgärder. Nu har vi försökt med det i

flera år och ser att det inte räcker, och därför tror vi att vi även måste lägga till höjda sanktionsavgifter.

Anf. 157 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Låt mig börja med det sista som sades. Jag är helt enig med Hans Stenberg om att vi först måste pröva den frivilliga vägen. Nu har man börjat titta på vad överlasterna innebär och fått fram nya fakta. Det kanske inte är så lätt att komma till rätta med problemet genom att höja sanktionsavgifterna. Man kanske måste införa andra förändringar som gör att exempelvis de som kör styckegods inte råkar ut för höjda axellaster, vilket faktiskt är farligare, genom det sätt man lastar om och så vidare. Om man genom att vifta med höjda sanktionsavgifter, om ingenting sker, kommer till rätta med problemet har man kanske kommit ytterligare en bit på väg; jag antar att det är därför Sveriges Åkeriföretag nu har en mängd förslag. Vi utesluter inte höjda sanktionsavgifter men tycker att det är för tidigt att besluta om det.

Då det gäller taxi planerar regeringen att genomföra många av de åtgärder som föreslogs i utredningen. Beträffande tömningsstationer finns det dock problem. Datainspektionen slog ned på det eftersom det enligt Datainspektionen strider mot artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna. Det verkar väldigt drastiskt att vi ska införa något som strider mot en sådan konvention.

Anf. 158 HANS STENBERG (s) replik:

Fru talman! När det gäller överlaster behövs det självklart, Ulla Löfgren, även många andra insatser. Men varför utesluta sanktionsavgifterna? I dag har vi ett system som innebär att det lönar sig att någon enstaka gång, när man har oturen att åka fast, ta böterna. På så sätt kan man sätta i system att köra med överlast.

De största bekymren gäller dels vägarna och den allmänna laglydigheten, trafiksäkerheten, dels att det drabbar de seriösa åkeriföretagen. Hur ska de kunna konkurrera med dem som hela tiden fuskar? Det är en hopplös situation.

Beträffande taxi vill jag säga att om man inte vill göra någonting griper man efter halmstrån. Nu har man hittat ett yttrande från Datainspektionen. Det går säkert att utforma redovisningscentralerna så att de fungerar utan att bryta mot några internationella konventioner. Det är åtminstone utredarens bedömning. Det som väger tungt är att hela den seriösa taxibranschen samfällt kräver redovisningscentraler så att de får ordning och reda i branschen. Nu har vi en situation där seriösa taxiföretagare slås ut av oseriösa taxiföretagare, av sådana som inte sköter sig.

Med tanke på allt tal om lag och ordning från den borgerliga sidan vill jag påpeka att här finns ett färdigt utredningsförslag, något som ni själva krävt i många herrans år. Genomför nu detta! Det kräver både anständigheten och hela den samlade taxibranschen.

Anf. 159 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Vi träffade taxibranschen i går. Det går alltid att kringgå saker och ting om man vill vara olaglig. Man kan till exempel låta bli att slå på taxameter, och då har man absolut ingen glädje av tömningsstat-

ioner. Att göra detta till enbart en fråga om tömningsstationer är att lite grann förenkla problemet. Det gäller även från taxibranschen sida. Jag förstår givetvis deras önskan om att få en hederlig bransch, och regeringen är öppen för att tillsammans med taxibranschen hitta bra lösningar.

När det gäller överlasterna är också det ett problem för hela branschen, precis som Hans Stenberg säger. Den seriösa branschen är väldigt angelägen om att komma till rätta med problemet. Även där försöker regeringen att tillsammans med branschen hitta bra lösningar.

Anf. 160 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Låt mig börja med frågan om taxi. Det hänvisas till en utredning i vårt betänkande, men den utredningen föregicks av flera andra. Jag lyssnade en gång på Ulf Adelsohn som pratade om avregleringar och effekten av dessa. Han erkände att det var något han ångrade, att man hade öppnat för kriminalitet. Det var hans recension av effekterna av avregleringen av taxi. Om det är något det parti är känt för som Ulla Löfgren representerar så är det lag och ordning och poliser och sådant. Den imagen delar inte vi från Miljöpartiet precis, men här tycker vi att det vore rimligt att ha någon sorts regelverk och se till att det också efterlevdes.

Många blir erbjudna resor utan taxameter. I vår reservation tar vi inte bara upp tömningscentralerna, utan vi vill att polisen också ska få möjlighet att ta till krafttag rent allmänt. Det finns många bra saker i lagrådsremissen, och Ulla Löfgren säger att de arbetar med den. Varför då inte avisera något i propositionsförteckningen? Där finns inget aviserat om hederlighet inom taxibranschen.

Så till frågan om överlast. Ni vill vänta, men tycker ni att det är acceptabelt att 25 procent har överlast? Är det en lagom gräns för kriminalitet också för andra fordon? Okej, tre fjärdedelar följer reglerna. Då ska vi vara nöjda. Gäller det andra brott också? Jag tycker att det är allvarligt.

Det som skiljer Sveriges vägnät från andra länders är att det är skörare. Särskilt från den valkrets som Ulla Löfgren representerar har vi i trafikutskottet haft många uppvaktningar där glesbygdsbor klagat över att vägarna inte är farbara. Då borde man vara rädd om vägarna, och överlastavgifter är ett sätt att se till att vägarna inte förstörs när man har problem i samband med att tjälen går ur marken.

Anf. 161 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! I en reservation som gäller taxi sägs att det inte finns några krav på att informationen förs vidare till förarens arbetsgivare eller till beställningscentralen om länsstyrelsen gör en indragning av förarlegitimationen. Det är en av de frågor som regeringen nu ser över. Man tittar över lagen om trafikregistret för att kunna få denna information tillgänglig för alla.

Vägverket har fått i uppdrag att se över gällande bestämmelser om återkallelse av taxiförarlegitimation. Det uppdraget ska redovisas senast den 2 maj. Detta sagt upplysningsvis. Regeringen arbetar alltså med taxifrågan.

Då det gäller överlasterna är vi inte nöjda med att det finns överlast på 25 procent, och det är inte heller de seriösa åkeriägarna. Vi får försöka att tillsammans komma fram till ett bättre resultat än det som är i dag;

helst ska det givetvis vara noll. Vi tror dock inte att enbart en höjning av sanktionsavgifterna löser problemet. Det behövs många andra saker också. Vi jobbar med frågan, och jag tror inte att vi ska utesluta höjda sanktionsavgifter.

Anf. 162 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Jag är alldeles övertygad om att Ulla Löfgren är seriös i sin avsikt, att man jobbar med frågan. Men frågan är: Kan man vara nöjd med arbetstakten? Om det är en återrapportering i maj undrar jag: Varför kan man inte avisera en proposition till hösten?

Vi ska så småningom ta ställning till – det hoppas vi åtminstone – en infrastrukturproposition. Vi vet att det är jättedyrt att såväl bygga som underhålla vägar. Det som borde vara klokast av allt är att se till att det vägnät man har är i så gott skick som möjligt, att man inte förstör det. Det som händer när en överlastad timmerbil kommer och vägen är skör innebär ju inte bara att det krävs ny beläggning, utan det krävs också en ny vägkropp.

Det må vara en sak. Lastbilarna kanske kan ta andra vägar. Men för de människor som bor här och är beroende av vägen för sin framfart är det väldigt allvarligt att vi har så generösa regler att det lönar sig att bryta mot reglerna.

Ni är för lag och ordning och straff i många andra avseenden. Jag tycker att det borde gälla trafiken också. Det borde inte vara någon frizon. Precis som Hans Stenberg sade tidigare kan oseriösa åkerier tyvärr kalkylera med att köra med överlast.

Risken att de blir upptäckta är liten, och det de drabbas av om de blir upptäckta är alldeles för milda straff för att det ska ha en tillräckligt motverkande effekt.

Anf. 163 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Jag kan glädja Karin Svensson Smith med att det när det gäller timmerbilarna faktiskt har blivit en skärpning. Det beror mycket på att de seriösa åkarna har tagit tag i det här själva. Man kör med andra däck. Man vidtar åtgärder för att man inte ska förstöra vägarna.

Jag tror att det var i Norrbotten som man hade tittat på överlasterna. Det var bara en väldigt liten del som gällde överlast på timmerbilar. Det var mer styckegodsbilar som hade överlast, och då var det axel-lasterna som var besvärliga.

Anf. 164 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Först har jag några reflexioner över den fantastiska indignation som nu mobiliseras på vänstersidan över att allianspartierna inte är tuffare och medverkar till att slå regeringen på fingrarna med några tillkännagivanden.

Detta sägs av företrädare för partier som i alla fall under den tioårsperiod som jag kan överblicka i trafikutskottet möjligen medverkade till en handfull tillkännagivanden gentemot den tidigare regeringen, trots den regeringens tillkortakommanden på en rad olika områden.

Nu begär man att vi ska vara tuffare mot den här regeringen, som har suttit i ett och ett halvt år och redan åstadkommit en hel del just inom det här området och som nu förbereder en infrastrukturproposition som

kommer att överträffa det som presterades under den tidigare regeringen med hästlängder.

Fru talman! Ett väl fungerande vägnät och ett väl fungerande transportsystem är en avgörande förutsättning för arbete, boende och utveckling i hela Sverige. Den insikten finns hos allianspartierna, och det var glädjande att vi i budgetpropositionen i höstas kunde anvisa en ökad satsning på vägar och järnvägar med 1,2 miljarder kronor.

Vi börjar beta av det underhållsberg på 20 miljarder som vi fick ärva av den tidigare regeringen. I budgeten är det en tydlig prioritering, inte minst av bättre drift och underhåll, och en mycket stark uppräknings av anslaget till det omfattande enskilda vägnätet.

I det här betänkandet berörs främst de enskilda vägarna – jag noterade att Hasse Stenberg, som annars är så angelägen om att tala om dessa, inte berörde dem med ett ord den här gången. Men betänkandet handlar också om vägvisning, färjeförbindelser och avgifterna på Öresundsbron med mera.

Enskilda vägar är ett återkommande och kärt ämne i våra trafikdebatter här i riksdagen. Och det är verkligen angeläget att uppmärksamma detta mycket omfattande finmaskiga vägsystem på 28 000 mil som är så viktigt för att hela Sverige ska kunna leva och utvecklas.

Till sin omfattning är det enskilda vägnätet tre gånger så stort som det statliga vägnätet. Det är särskilt betydelsefullt för landets viktigaste näringsgren, skogsbruket och skogsindustrin. Det enskilda vägnätet är en avgörande förutsättning för en levande landsbygd, och det ger alla medborgare i hela landet tillgång till naturen, till bär, svamp, fiske och jaktmarker.

Man kan, fru talman, jämföra landets vägnät med människans blodomlopp. Visst är pulsåderna viktiga, men utan god funktion också på kapillärerna funkar varken hjärnan eller övriga kroppen fullt ut.

På det här området finns det tre socialdemokratiska motioner som förefaller ha sin udd riktad mot den tidigare regeringen Persson. Det är i så fall en välkommen självkritik som redovisas i de här motionerna. Ett par formuleringar som används i dessa socialdemokratiska motioner är att staten borde ta ett större ansvar och att det statliga bidraget till de enskilda vägarna har urholkats.

Motionerna är uppenbart skrivna innan man hade läst vad alliansregeringen faktiskt föreslog i budgeten i höstas, nämligen en rejält ökad satsning med över 100 miljoner kronor till det enskilda vägnätet. Det är en ökning med ca 20 procent. Det är till och med mer än vad Vägverket vågade begära i sin anslagsframställning till regeringen. Samtidigt aviserades i budgeten en fortsatt uppräknings av anslaget under 2009 och 2010.

Riksförbundet för enskilda vägar har förklarat sig väldigt nöjt med den överraskande stora satsningen på det enskilda vägnätet, som nu äntligen blir verklighet.

Också ett enligt trafikutskottet noterar med tillfredsställelse att statens satsning på enskild väghållning nu ökar markant samtidigt som Vägverket har inlett ett utredningsarbete när det gäller de enskilda vägarna. Det är en sak som efterlyses i bland annat motion T372 av Ann-Kristine Johansson. Det här arbetet innefattar bland annat en kartläggning av väghållarnas och brukarnas behov av, och förväntningar på, väghållning av enskilda vägar. Underlaget ska därefter ligga till grund för bland annat

nödvändiga revideringar av det gällande regelverket som tar hänsyn till de förändringar i verksamheten som är aktuella och som kan förväntas inom den närmaste framtiden.

Fru talman! Under beredningen av det här betänkandet har utskottet anordnat en utfrågning om hur trafikens infrastruktur påverkas när klimatet förändras och vad som kan göras för att parera den här påverkan av förändrat klimat. Vid utfrågningen framkom bland annat att stigande temperaturer och ökad nederbörd påverkar en stor del av vägnätet negativt, och bärigheten för många vägar kommer att försämrats. Vi får tyvärr räkna med att det kan bli ökade kostnader för att klara den standard vi eftersträvar på våra vägar.

Fru talman! Bättre färjeförbindelser och bättre vägvisning är återkommande teman i motioner som behandlas i betänkandet.

Även här är utskottet enigt om att väl fungerande färjeförbindelser till ett antal öar, i synnerhet öar med bofast befolkning, har betydelse för att det transportpolitiska delmålet om ett tillgängligt transportsystem ska kunna uppnås. Enligt utskottets mening finns det skäl för att en ökad grad av likformighet eftersträvas i samhällets syn på ansvar för olika färjelinjer. Utskottet konstaterar därför med tillfredsställelse att det tidigare omnämnda utredningsuppdraget inom Vägverket om enskilda vägar även innefattar frågor om färjelinjer. Därmed borde också de önskemål om en mer likformig behandling av färjorna som Karin Svensson Smith redovisade här från talarstolen kunna tillgodoses.

När det gäller vägvisning poängterar ett enigt utskott, igen, att det är väsentligt att vägskyllningen genomförs i former som främjar trafiksäkerhet och tillgänglighet. Samtidigt är det önskvärt att man försöker tillgodose önskemål från det lokala näringslivet och turismen. Mot den här bakgrunden välkomnar utskottet regeringens beslut om en ny vägmärkesförordning.

Särskilt positivt är en minskad grad av detaljstyrning på förordningsnivå och att vägmärkesförordningen har uppdaterats så att den uppfyller nuvarande krav på trafiksäkerhet.

Frågan om avgifter på Öresundsbron, som Karin Svensson Smith också nämnde, har behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Vi har upprepat att det, enligt de av riksdagen fastställda transportpolitiska principerna, inte är statens uppgift att bestämma priserna för överfart av bron. Broavgifterna ska utformas med beaktande av de riktlinjer som gemensamt har lagts fast av Danmark och Sverige.

Skulle man vilja ändra på det här krävs det ett nytt avtal. Vi i utskottet förutsätter i våra skrivningar att Öresundsbrokonsortiet som är ansvarigt noga följer utvecklingen av trafiken och intäkterna av broavgifterna och tar initiativ till förändringar ifall det finns skäl till att göra det.

Slutligen, fru talman, är cykelfrågorna ett angeläget ämne. Ska vi klara omställningen till ett långsiktigt hållbart transportsystem har cykeln en nyckelroll. Ökad cykling är positivt för tillgänglighet, folkhälsa, miljö och mycket annat. Efter riksdagens beslut våren 2006 med anledning av den transportpolitiska propositionen fick Vägverket, Banverket och Nutek parallella regeringsuppdrag som avsåg olika möjligheter att förbättra förutsättningarna för cykling.

Vägverkets uppdrag innebär att cykelstrategin ska uppdateras och breddas. Utskottet vidhåller sin tidigare inställning att cykeln har en gi-

ven plats i utvecklingen av ett mer hållbart resande och att cyklismen därmed har en väsentlig transportpolitisk betydelse. Enligt utskottets mening är det angeläget att olika aktörer i samhället samverkar för att främja en ökad cyklism.

Vid en hearing i januari i år framhöll den ansvariga ministern Åsa Torstensson att det bland annat måste bli säkrare att cykla. Det måste bli smidigare att parkera cykeln i stadsmiljöer, och det måste bli lättare att ta med cykeln på tåg och på buss. Det är frågor som flera har berört i motioner genom åren tidigare.

Med hänsyn till den pågående beredningen i Regeringskansliet av myndigheternas underlag och den avsiktsförklaring som det ansvariga statsrådet nyligen gett i frågan förutser utskottet att ökade insatser kommer att vidtas för att främja cyklismen i samhället. Utskottet förutser vidare att regeringen i den kommande infrastrukturpropositionen kommer att uppmärksamma just cykeltrafiken.

Så även om utskottet i enlighet med de rutiner vi har för motionsbehandling formellt avstyrker de här motionerna förutsätter jag och utskottet samtidigt att syftet med motionsförlagen till väsentlig del kommer att tillgodoses.

Jag har en liten reflexion avslutningsvis, fru talman. Det finns ett antal tjänstecyklar i riksdagen. Med tanke på hur mycket vi motionerar från riksdagsmännens sida om ökad cyklism förvånar det mig varje gång jag är nere och vill låna de tjänstecyklar som finns i huset att kön inte är längre. Tvärtom är det inte särskilt många riksdagsledamöter som använder den väldigt resurs vi har i huset att i praktiken främja ökad cykling. Jag förutser en ändring på det nu när vi går mot vår och sommar.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 165 HANS STENBERG (s) replik:

Fru talman! Då fick vi bekräftat från talarstolen att Sven är ute och cyklar ibland.

(SVEN BERGSTRÖM (c): Är inte du det?)

Ytterst sällan. Jag är så dålig på att cykla.

Sven, jag begär inte att ni ska vara så enormt tuffa mot er egen regering och komma med mängder av tillkännagivanden. Vi gjorde några sådana ibland när vi tyckte att det var berättigat. Jag tycker faktiskt att ni ska stå för era egna förslag. Ni har stenhårt drivit frågor i många år, övertygat oss, och vi har gemensamt tvingat den tidigare socialdemokratiska regeringen till åtgärder. Då måste ni förstå att man blir oerhört förvånad när ni efter valet lägger er platt för regeringen och säger att det kommer nog regeringen att fixa framöver någon gång.

Smalare och vassare. Jag tror det var så ni uttryckte er när det gällde EU-frågan. Det skulle bli en högre svansföring inom EU, och EU-frågorna skulle ta ett större utrymme. Vad blev av det? Nu törs man inte ens försöka fundera på om man kan genomföra ett EU-direktiv tidigare, trots att man ser att den nuvarande lagstiftningen – det har vi i alla fall tidigare varit överens om, och det tror jag vi fortfarande är – är fullt bort i tok ur rent saklig synpunkt när det gäller fordonsvikterna.

Jag har faktiskt aldrig hört talats om något land som har blivit bötfällt av EU för att de har varit för snabba att införa ett EU-direktiv. Det kan knappast vara något problem så länge man kör inom landets gränser. Jag kan förstå att det kan bli bekymmer om man far utanför landet med en högre fordonsvikt. Men så länge man kör inom landets gränser tvivlar jag starkt på att EU skulle ha några synpunkter på det.

Anf. 166 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det är lätt att känna sympati för Hans Stenbergs argumentation. Jag är den förste att personligen gärna se att regeringen är mer offensiv och prövar möjligheten att införa det här tidigare om det går rent praktiskt. Men du vet hur juristerna är i departementen. De är ganska noga med att man till varje bokstav ska följa EU-direktiv.

Men vi kan gemensamt hjälpas åt och trycka på i den här frågan. Det har jag absolut ingenting emot. Jag vill gärna göra EU vassare men smälare.

När det gäller frågan om tillkännagivanden förstår jag att oppositionen är otålig. Ni fick inte så mycket gjort under de tolv åren. Då vill ni se mer och har högre förväntningar på den här regeringen. Det välkomnar vi. Vi är också otåliga och förväntansfulla. Men vi tycker att ett och ett halvt år kanske är lite för kort tid för att sätta något slutbetyg. Låt väljarna hjälpa oss med det när vi kommer till valet 2010. Jag ser med tillförsikt fram emot detta. Jag är övertygad om att vi har goda förutsättningar att få förnyat förtroende.

Det är inget självändamål att slänga ur sig ett antal tillkännagivanden bara för att markera trafikuskottets styrka och oberoende. Dem ska vi använda när det behövs och när det ska sättas kraft bakom orden. Jag kan mycket väl tänka mig att det kommer ett eller annat sådant också under den här perioden när vi samtliga kanske tycker att det skulle ha hänt något mer på något område när vi närmar oss slutet på valperioden.

Men det var, som sagt var, kanske en handfull under en tioårsperiod som jag kan överblicka i trafikuskottet när den tidigare regeringen satt. Var inte för kaxig i den här frågan!

Anf. 167 HANS STENBERG (s) replik:

Fru talman! Det är just de frågor som ni själva så stenhårt har drivit. Det är taxameterfrågorna, taxifrågorna, och det är fordonsvikter. Det är det som gör mig så oerhört förvånad. Ni har ju legat på så oerhört hårt i så många år och krävt krafttag från den tidigare regeringen. När ni får chansen gör ni inte ens det ni själva krävde tidigare, trots att en enig bransch kräver att ni ska göra det.

Jag kunde förstå det om ni hade taxibranschen emot er. Men den samlade taxibranschen kräver ju och ber er att genomföra utredningens förslag. Det handlar inte bara om tömningscentraler, för det är att göra det lite för enkelt för sig. Det handlar om polisens möjligheter att beslagta slutrapporter från taxameter, återkallelse av körkort, möjlighet att beslagta fordon, att skärpa tillsynen och över huvud taget skapa ordning och reda inom en bransch som är så viktig för samhället.

Så många seriösa företagare lider av en osund konkurrens. Jag förstår inte motviljan mot att göra något åt det på det här området.

Anf. 168 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag kan lugna Hans Stenberg. Det finns absolut ingen motvilja mot att göra något på det här området. Det arbetas frenetiskt med ett beredningsarbete i departementet med det så kallade tiopunktsprogrammet som egentligen inte är tio utan tolv punkter. Där ingår tömningscentraler som en punkt, men det finns också en väldig massa andra punkter som Hans Stenberg själv nämnde.

Ha förtröstan! Den här regeringen kommer att redovisa förslag på taxiområdet också, även om jag inte tror att Hans Stenberg kommer att vara nöjd till alla delar när förslagen så småningom kommer.

Som sagt var, jag tror att vi inom alliansen kommer att fortsätta att följa regeringens förslag. Vi kommer att vara otåliga precis som oppositionen, och självklart ska vi gemensamt se till att driva på för att få ett bra utfall, bra förslag, på bordet så snabbt som möjligt.

Låt oss som första anhalt ta infrastrukturpropositionen i höst. Jag är övertygad om att den kommer att visa att den här regeringen har producerat mycket och ger möjligheter till investeringar och bättre drift och underhåll på både väg- och järnvägsområdet, som den tidigare regeringen så grovt försummade.

Anf. 169 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! När det gäller tillkännagivanden kan jag lite förstå varför Jan-Evert Rådström inte är här nu, för släpvagnsvikter har ju varit hans paradfråga. Jag har inte märkt så mycket engagemang för någon annan fråga från honom, och då måste det ju kännas lite underligt att inte kunna bibehålla det när man har bytt regering.

Jag kan förstå det Sven säger här, att man inte ska missbruka tillkännagivanden. Men att hålla Sveriges vägnät i bra skick har jag nog alltid trott var en hjärtefråga för alliansen – och för oss också, för all del.

När det gäller överlasten kan man ju göra överenskommelser med branschen, men vilka är det man träffar då? Jo, man träffar de seriösa och skotsamma åkeriägarna. Det är de som är aktiva i Sveriges Åkeriföretag. Man träffar inte dem som passade på tillfället i samband med att man skulle försla bort timret efter stormen Gudrun och körde sönder vägnätet i de delarna av landet. De är inte aktiva i Sveriges Åkeriföretag. Det är mot dessa man behöver ha sanktioner som känns för att beivra brott.

När det gäller Öresundsbron tycker jag att man ska hålla sig till avtalet. Avtalet och riksdagsbeslutet sade att användarna av bron helt skulle stå för brons kostnader. Det var riksdagens förutsättning för att säga ja till Öresundsbron. Vi har under en lång rad år låtit Banverket och Vägverket belastas av avgifter som var till för att förhindra att Öresundsbrokonsortiet gick i konkurs när det var få bilar på bron. Sedan överläts avgiften till Riksgäldskontoret, och nu har den förvisso minskat. Men är Sven Bergström med på att man återbetalar det som resten av järnvägsresenärer och väganvändare har fått betala för bron och som strider mot det riksdagsbeslut vi en gång fattade?

Anf. 170 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! När det gäller överlasterna är vi alldeles överens i sakfrågan – de ska bekämpas med alla möjliga medel. Det som ändå inte framgår av det oppositionen säger är faktiskt det vi skriver i utskottsbetän-

kandet på s. 25, att andelen överlastade tunga fordon minskar. Men minskningen går alltför långsamt, skriver vi. Det låter på er som om det vore en väldig ökning av överlasttrafiken. Det är det inte, och det har vi bland annat åkeriföretagens arbete med de här frågorna att tacka för, tillsammans med det som riksdag och regering har sagt.

Men jag håller med om att vi ska fortsätta ha en väldigt offensiv hållning i fråga om detta, för det måste bekämpas. I utskottet nu i vår ska vi träffa åkeriföretagen för att diskutera frågorna och vad som mer kan göras och också det bekymmer som uppstår när man lossar en lastbil till hälften. Lasten förskjuts då på den befintliga lastbilen, och det blir en väldig belastning på en eller två axlar. Därmed förändras också lastbilens trafikegenskaper. Det är ett underskattat problem.

Men självklart är det här ett otyg som ska bekämpas med alla till buds stående medel. Det håller jag med om.

När det gäller Öresundsbron tycker jag att jag tog det hyggligt utförligt i mitt inledningsanförande. Hur priserna sätts ska inte riksdag och regering lägga sig i, utan det är Öresundsbrokonstiet. Vill man riva upp det avtal som ligger till grund för det hela måste själva avtalet som slöts mellan Sverige och Danmark omprövas, och det är väl en lite större apparat än den Karin Svensson Smith ville sätta i gång.

Anf. 171 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Avtalet är sin sak, men läs riksdagsbeslutet som faktiskt refererades i betänkandet! Användarna av Öresundsbron skulle själva betala. Så var det inledningsvis, men sedan, när trafikökningen på vägsidan inte blev den prognostiserade, var man tvungen att lägga över garantiavgifter, först på Vägverket och Banverket. Sedan har detta flyttats till Riksgäldskontoret. Jag stred mot det när det var en socialdemokratisk regering, och jag tycker fortfarande att man ska hålla sig till de förutsättningar riksdagen satte upp när bron byggdes: Användarna ska stå för kostnaderna, inte resten av Sveriges resenärer. Därför borde man se till att höja bilavgiften för att få tillbaka det som andra har betalat för Öresundsbron.

Jag skulle också säga någonting om cykel. Den motion som jag reserverade mig till förmån för skrev jag tillsammans med en kollega till dig från Centerpartiet. Det var i irritation över att det inte finns något tydligt mål för Vägverket hur stor andel cykel vi ska ha. Det finns inga återrapporteringskrav från dem, och vi har också en lägre cykelandel i våra städer än till exempel Köpenhamn.

Jag skulle önska att vi i trafikutskottet kunde åka dit och studera. Andelen arbetspendlande i staden som cyklar är mellan 36 och 37 procent om man räknar arbetsplatser och skolor. Det tycker jag är väldigt imponerande. De är dock inte nöjda, utan borgmästaren från Radikale venstre har satt upp som mål att 50 procent av all arbetspendling ska ske med cykel. De tänker visa upp Köpenhamn som världens bästa cykelstad vid FN-mötet där i december 2009.

Om man jämför med Stockholm är det väldigt illa ställt här, och jag tycker att vi borde lära något av Köpenhamn – ge Vägverket tydliga mål och hjälpa kommunerna att se till att de ökar cykelandelen, både av klimat- och hälsoskäl.

Anf. 172 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! När det gäller att främja cyklismen tror jag att Karin Svensson Smith och jag också i den frågan är alldeles överens. Vi har skrivit motioner tillsammans i den frågan tidigare också.

Precis som jag sade i inledningen förutsätter faktiskt utskottet att syftet med motionsförslaget i väsentliga delar kommer att tillgodoses i den infrastrukturproposition vi får i september. Men låt oss gärna hjälpas åt att hålla blåslampan levande i den här frågan så att det verkligen blir konkreta resultat!

Jag ser gärna att vi lyckas öka cyklismen ordentligt, inte minst här i Stockholm. Det skulle kunna lätta på trycket ordentligt när det gäller trängseln i innerstaden. Det finns städer i Sverige som har lyckats hyggligt väl – Uppsala, Linköping, Gävle, Lund. Det finns goda exempel. Köpenhamn är kanske ett ännu bättre exempel på storstadsnivå. Kan vi klämma in ett studiebesök från trafikutskottet till Köpenhamn är jag den första att bejaka just detta.

När det gäller bilavgifterna och Öresundsbron tycker jag nog att Karin Svensson Smith får vända sig till Öresundsbrokonsortiet – det är inte så långt ifrån där du bor – och resonera om detta. Det är inte riksdagen som ska besluta om detta eller ge anvisningar, utan det ska utifrån det avtal som finns prövas av Öresundsbrokonsortiet.

Vad Centerpartiet tyckte om Öresundsbron en gång vet Karin Svensson Smith mycket väl, särskilt bron som bilbro. Att den nu har blivit bra, inte minst ur tågtrafiksynpunkt, välkomnar vi naturligtvis. Kanske är det snart dags att också börja diskutera en tågtunnel lite längre norrut i sundet för att ytterligare främja integrationen inom regionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 2 april.)

13 § Bordläggning samt beslut om förlängd motionstid och motionsrätt

Anmälades och bordlades

Propositioner

2007/08:126 Patientdatalag m.m.

2007/08:128 Riskutbildning för körkortsaspiranter

2007/08:136 En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för proposition 2007/08:136 skulle förlängas till *måndagen den 14 april*.

Redogörelse

2007/08:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under år 2007

Kammaren biföll talmannens förslag att motioner fick väckas på denna redogörelse.

Prot. 2007/08:84

27 mars

*Väg- och
fordonsfrågor*

Motioner

med anledning av prop. 2007/08:62 Ny instansordning för arbetsmiljö-
renden

2007/08:A5 av Torbjörn Björlund och Josefin Brink (v)

2007/08:A6 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s)

med anledning av prop. 2007/08:63 Djurskyddskontroll m.m. i statlig
regi

2007/08:MJ4 av Jacob Johnson m.fl. (v)

2007/08:MJ5 av Tina Ehn (mp)

2007/08:MJ6 av Anders Ygeman m.fl. (s)

med anledning av prop. 2007/08:80 Miljöbalken och EG-förordningen
om kemikalierregistrering

2007/08:MJ7 av Anders Ygeman m.fl. (s)

2007/08:MJ8 av Tina Ehn (mp)

14 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 27 mars

2007/08:528 Krav på vinterdäck på utlandsregistrerade personbilar

av *Lars Mejern Larsson* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:529 Statlig styrning av Vattenfall AB

av *Per Bolund* (mp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:530 Prisfall på Vasakronan

av *Tomas Eneroth* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:531 Synen på sjuka i sjukskrivningsprocessen

av *Sylvia Lindgren* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:532 Vd-bonus och de statliga företagens utveckling

av *Tomas Eneroth* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:533 Försäljningen av Apoteket AB

av *Tomas Eneroth* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 1 april.

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 27 mars

2007/08:1011 Försäljningen av Vin & Sprit och dess unika konstsamling

av *Leif Pagrotsky* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1012 Försäljningen av Vin & Sprit och dess unika konstsamling

av *Leif Pagrotsky* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:1013 Försäljningen av Vin & Sprit och dess unika konstsamling

av *Leif Pagrotsky* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 april.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 27 mars

2007/08:976 Ökade boendekostnader i takt med att inflationen stiger

av *Carina Moberg* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:977 Finansiering av svensk fusionsenergiforskning

av *Carl B Hamilton* (fp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:979 Vattenkraftens miljöansvar

av *Jeppe Johnsson* (m)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:980 Nationell mobilisering

av *Lars Wegedal* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:981 Barns skulder hos Kronofogdemyndigheten

av *Mikael Oscarsson* (kd)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:982 Stöd till stora idrottsevenemang

av *Gunnar Sandberg* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:983 Lokal förvaltning av rovdjursstammar

av *Gunnar Sandberg* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:984 En tidsgräns för förvarstagande

av *Bodil Ceballos* (mp)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:985 Möjligheten att skjuta upp avvisningsärenden för personer som har en anställning

av *Hans Backman* (fp)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:989 Polisrekrytering

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:990 Neddragning av KY på medicområdet

av *Leif Pettersson* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:992 Barnens rättigheter i anhörigärenden

av *Bodil Ceballos* (mp)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:993 Lagstiftning mot så kallad bluffexamen

av *Mikael Damberg* (s)

till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2007/08:994 Lokalisering av speciallärarutbildningarna

av *Mikael Damberg* (s)

till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 april.

17 § Kammaren åtskildes kl. 18.47.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.52,

av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57,

av förste vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 154 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Avsägelse.....	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
4 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 26 mars	2
CU11 Plan- och byggfrågor.....	2
MJU12 Säkra livsmedel	3
NU9 Vissa handelspolitiska frågor.....	4
5 § Gymnasieskolan	6
Utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU8	6
Anf. 1 MARIE GRANLUND (s)	6
Anf. 2 ROSSANA DINAMARCA (v)	8
Anf. 3 MATS PERTOFT (mp).....	10
Anf. 4 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	11
Anf. 5 MARIE GRANLUND (s) replik	13
Anf. 6 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	14
Anf. 7 MARIE GRANLUND (s) replik	14
Anf. 8 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	15
Anf. 9 MATS PERTOFT (mp) replik.....	16
Anf. 10 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	16
Anf. 11 MATS PERTOFT (mp) replik.....	17
Anf. 12 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	17
Anf. 13 ROSSANA DINAMARCA (v) replik	17
Anf. 14 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	18
Anf. 15 ROSSANA DINAMARCA (v) replik	18
Anf. 16 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	19
Anf. 17 MATS GERDAU (m)	19
Anf. 18 MARIE GRANLUND (s) replik	21
Anf. 19 MATS GERDAU (m) replik	22
Anf. 20 MARIE GRANLUND (s) replik	22
Anf. 21 MATS GERDAU (m) replik	23
Anf. 22 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	23
Anf. 23 MATS GERDAU (m) replik	24
Anf. 24 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	25
Anf. 25 MATS GERDAU (m) replik	25
Anf. 26 MATS PERTOFT (mp) replik.....	26
Anf. 27 MATS GERDAU (m) replik	26
Anf. 28 MATS PERTOFT (mp) replik.....	27
Anf. 29 MATS GERDAU (m) replik	27
Anf. 30 CHRISTER NYLANDER (fp).....	28
Anf. 31 MATS PERTOFT (mp) replik.....	30
Anf. 32 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	30
Anf. 33 MATS PERTOFT (mp) replik.....	31
Anf. 34 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	31
(forts. 7 §).....	31
Ajournering.....	31

Återupptagna förhandlingar	31
6 § Frågestund	31
Anf. 35 TREDJE VICE TALMANNEN	31
<i>Barnomsorg på obekväm arbetstid.....</i>	<i>32</i>
Anf. 36 MATILDA ERNKRANS (s).....	32
Anf. 37 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	32
Anf. 38 MATILDA ERNKRANS (s).....	32
Anf. 39 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	33
<i>Kärnkraftssäkerheten</i>	<i>33</i>
Anf. 40 PER BOLUND (mp).....	33
Anf. 41 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	33
Anf. 42 PER BOLUND (mp).....	34
Anf. 43 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	34
<i>Public service-utredningen.....</i>	<i>34</i>
Anf. 44 SIV HOLMA (v).....	34
Anf. 45 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	35
Anf. 46 SIV HOLMA (v).....	35
Anf. 47 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	35
<i>Tvångsmetoder i vården av utvecklingsstörda</i>	<i>35</i>
Anf. 48 KENNETH JOHANSSON (c)	35
Anf. 49 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	36
Anf. 50 KENNETH JOHANSSON (c)	36
Anf. 51 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	36
<i>Biståndspengar till arbetet för yttrandefrihet.....</i>	<i>37</i>
Anf. 52 KARIN GRANBOM (fp).....	37
Anf. 53 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	37
Anf. 54 KARIN GRANBOM (fp).....	37
Anf. 55 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	38
<i>Flyktningmottagandet i vissa kommuner.....</i>	<i>38</i>
Anf. 56 YILMAZ KERIMO (s)	38
Anf. 57 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	38
Anf. 58 YILMAZ KERIMO (s)	39
Anf. 59 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	39
<i>Folkhälsopolitiken.....</i>	<i>39</i>
Anf. 60 GUNVOR G ERICSON (mp).....	39
Anf. 61 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	40
Anf. 62 GUNVOR G ERICSON (mp).....	40
Anf. 63 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	40
<i>Kulturen och hälsan</i>	<i>41</i>
Anf. 64 FINN BENGTSSON (m)	41
Anf. 65 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	41
Anf. 66 FINN BENGTSSON (m)	41

Anf. 67 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	42
<i>Narkotikahundar</i>	42
Anf. 68 BIRGITTA ERIKSSON (s)	42
Anf. 69 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	42
Anf. 70 BIRGITTA ERIKSSON (s)	43
Anf. 71 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	43
<i>Ungdomars psykiska ohälsa</i>	43
Anf. 72 ROSITA RUNEGRUND (kd)	43
Anf. 73 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	43
Anf. 74 ROSITA RUNEGRUND (kd)	44
Anf. 75 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	44
<i>Försvarsmuseet i Boden</i>	44
Anf. 76 LENNART PETTERSSON (c)	44
Anf. 77 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	44
Anf. 78 LEIF PETTERSSON (s)	45
Anf. 79 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	45
<i>Utvisningar till Irak</i>	45
Anf. 80 AMINEH KAKABAVEH (v)	45
Anf. 81 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	45
Anf. 82 AMINEH KAKABAVEH (v)	46
Anf. 83 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	46
<i>Bistånd till u-länder för klimatåtgärder</i>	46
Anf. 84 CARL B HAMILTON (fp)	46
Anf. 85 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	47
Anf. 86 CARL B HAMILTON (fp)	47
Anf. 87 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	47
<i>Jämställdhetspolitiken</i>	48
Anf. 88 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	48
Anf. 89 Integrations- och jämställdhetsminister	
NYAMKO SABUNI (fp)	48
Anf. 90 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	48
Anf. 91 Integrations- och jämställdhetsminister	
NYAMKO SABUNI (fp)	49
<i>Lärarlyftet</i>	49
Anf. 92 THOMAS STRAND (s)	49
Anf. 93 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	49
Anf. 94 THOMAS STRAND (s)	50
Anf. 95 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	50
Anf. 96 TREDJE VICE TALMANNEN	51
7 § (forts. från 5 §) Gymnasieskolan (forts. UbU8)	51
Anf. 97 GUNILLA TJERNBERG (kd)	51
(Beslut fattades under 9 §.)	53
8 § Vuxenutbildning	53
Utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU10	53
Anf. 98 LOUISE MALMSTRÖM (s)	53

Anf. 99	ROSSANA DINAMARCA (v)	55
Anf. 100	MATS PERTOFT (mp)	56
Anf. 101	GÖRAN THINGWALL (m)	57
Anf. 102	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	60
Anf. 103	GÖRAN THINGWALL (m) replik	60
Anf. 104	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	61
Anf. 105	GÖRAN THINGWALL (m) replik	61
Anf. 106	MATS PERTOFT (mp) replik	62
Anf. 107	GÖRAN THINGWALL (m) replik	62
Anf. 108	MATS PERTOFT (mp) replik	63
Anf. 109	GÖRAN THINGWALL (m) replik	63
Anf. 110	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	63
Anf. 111	GÖRAN THINGWALL (m) replik	64
	(forts. 10 §)	64
Ajournering		64
Återupptagna förhandlingar		64
9 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde		
	UbU8 Gymnasieskolan	65
10 § (forts. från 8 §) Vuxenutbildning (forts. UbU10)		66
Anf. 112	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	66
Anf. 113	GÖRAN THINGWALL (m) replik	66
Anf. 114	PER LODENIUS (c)	66
Anf. 115	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	68
Anf. 116	PER LODENIUS (c) replik	68
Anf. 117	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	69
Anf. 118	PER LODENIUS (c) replik	69
Anf. 119	MATS PERTOFT (mp) replik	69
Anf. 120	PER LODENIUS (c) replik	70
Anf. 121	MATS PERTOFT (mp) replik	70
Anf. 122	PER LODENIUS (c) replik	70
Anf. 123	FREDRIK MALM (fp)	70
Anf. 124	MATS PERTOFT (mp) replik	72
Anf. 125	FREDRIK MALM (fp) replik	73
Anf. 126	MATS PERTOFT (mp) replik	73
Anf. 127	FREDRIK MALM (fp) replik	74
Anf. 128	EVA JOHNSSON (kd)	74
Anf. 129	MATS PERTOFT (mp) replik	76
Anf. 130	EVA JOHNSSON (kd) replik	76
Anf. 131	MATS PERTOFT (mp) replik	77
Anf. 132	EVA JOHNSSON (kd) replik	77
Anf. 133	MIKAEL DAMBERG (s)	78
Anf. 134	FREDRIK MALM (fp) replik	79
Anf. 135	MIKAEL DAMBERG (s) replik	79
Anf. 136	FREDRIK MALM (fp) replik	80
Anf. 137	MIKAEL DAMBERG (s) replik	80
	(Beslut skulle fattas den 2 april.)	81

11 § Efterkonvertering av personbilar för alternativbränslen,	81
m.m.	81
Trafikutskottets betänkande 2007/08:TU4	81
Anf. 138 LARS GUSTAFSSON (kd)	81
Anf. 139 LARS MEJERN LARSSON (s)	82
Anf. 140 PETER PEDERSEN (v)	83
Anf. 141 KARIN SVENSSON SMITH (mp)	84
Anf. 142 STEN BERGHEDEN (m)	85
Anf. 143 LARS MEJERN LARSSON (s) replik	86
Anf. 144 STEN BERGHEDEN (m) replik	87
Anf. 145 LARS MEJERN LARSSON (s) replik	87
Anf. 146 STEN BERGHEDEN (m) replik	87
Anf. 147 PETER PEDERSEN (v) replik	88
Anf. 148 STEN BERGHEDEN (m) replik	88
Anf. 149 PETER PEDERSEN (v) replik	89
Anf. 150 STEN BERGHEDEN (m) replik	89
(Beslut skulle fattas den 2 april.)	90
12 § Väg- och fordonsfrågor	90
Trafikutskottets betänkande 2007/08:TU6	90
Anf. 151 NINA LARSSON (fp)	90
Anf. 152 HANS STENBERG (s)	90
Anf. 153 PETER PEDERSEN (v)	92
Anf. 154 KARIN SVENSSON SMITH (mp)	94
Anf. 155 ULLA LÖFGREN (m)	96
Anf. 156 HANS STENBERG (s) replik	97
Anf. 157 ULLA LÖFGREN (m) replik	98
Anf. 158 HANS STENBERG (s) replik	98
Anf. 159 ULLA LÖFGREN (m) replik	98
Anf. 160 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	99
Anf. 161 ULLA LÖFGREN (m) replik	99
Anf. 162 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	100
Anf. 163 ULLA LÖFGREN (m) replik	100
Anf. 164 SVEN BERGSTRÖM (c)	100
Anf. 165 HANS STENBERG (s) replik	103
Anf. 166 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	104
Anf. 167 HANS STENBERG (s) replik	104
Anf. 168 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	105
Anf. 169 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	105
Anf. 170 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	105
Anf. 171 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	106
Anf. 172 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	107
(Beslut skulle fattas den 2 april.)	107
13 § Bordläggning samt beslut om förlängd motionstid och	
motionsrätt	107
14 § Anmälan om interpellationer	108
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	109
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	109
17 § Kammaren åtskildes kl. 18.47	110

Tryck: Elanders, Vällingby 2008